

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i el signa:

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar en mà al tutor abans la presentació oral**

IFNI: LA GUERRA OBLIDADA

Agraïments

A Montse Bonet, tutora d'aquest treball, per la seva exigència, orientació i suport al llarg de tot el projecte.

A Pablo Vázquez per tota l'ajuda prestada i per contestar sempre a les meves interminables preguntes sobre aquesta guerra.

ÍNDEX

1. Introducció	6
1.1 Què és la guerra d'Ifni?	6
1.2 Elecció del tema	6
1.3 Passos seguits per l'elaboració del treball	7
1.4 Reportatge d'investigació	8
1.5 Objectius	9
1.5.1 Objectius del treball	10
1.5.2 Objectius del reportatge	10
2. Presentació formal del projecte professional	11
2.1 Criteris metodològics	11
2.2 Fonts consultades	12
2.2.1 Fonts documentals actuals	12
2.2.1.1 Llibres	12
2.2.1.2 Ràdio	12
2.2.1.3 Premsa actual	12
2.2.1.4 Articles	13
2.2.1.5 Internet	13
2.2.2 La premsa del moment	13
2.2.3 Fonts personals	14
2.2.3.1 Veterans de la guerra d'Ifni-Sàhara	14
2.2.3.2 Experts	15
2.2.4 Credibilitat de les fonts	15
2.3 Estudi de mercat	16
2.3.1 Pressupost	16
2.3.2 Mitjans de comunicació on es podria vendre	18

2.4	Resultat de la investigació.....	21
2.5	Elaboració del reportatge.....	22
3.	La guerra d'Ifni	31
3.1	Antecedents de la guerra d'Ifni.....	31
	Context històric	31
	Presència espanyola a Ifni.....	32
	Relació EUA i Espanya	35
	La premsa espanyola del moment	36
	La independència de Marroc.....	36
	S'inicia el conflicte.....	39
3.2	1957 – 1958: La guerra d'Ifni	42
	Les operacions de L'exèrcit espanyol.....	47
	L'operació "Pañuelo"	47
	L'operació "Netol"	48
	L'operació "Gento"	48
	L'estat de l'exèrcit	49
	Què se'n diu a Espanya?.....	50
	Relació EUA – Espanya – Marroc.....	54
	Nadal de 1957 i inici de 1958	56
	Operació "Banderas" i "creació" de les províncies	58
	Operació "Diana".....	59
	Operacions "Siroco" i "Pegaso"	59
	El salt d'Erkunt.....	59
	El principi del final	60
	Presoners de guerra	62
	El Sàhara	63
	La batalla d'Edchera	63

3.3	Final de la guerra.....	66
	Reconeixement dels soldats.....	70
4.	Aportació final.....	72
4.1	Perquè s'anomena "guerra oblidada"?.....	72
4.2	Estudi dels mitjans de comunicació de l'època.....	73
4.3	Valoració Personal.....	74
5.	Bibliografia	75
	ANNEXOS.....	79

1. Introducció

L'objectiu bàsic d'aquest Treball de Fi de Grau és realitzar un reportatge d'investigació sobre la guerra d'Ifni de 1957. He escollit un treball en forma de projecte i no un treball teòric perquè crec que és una bona manera de posar en pràctica tots els coneixements adquirits al llarg del grau de periodisme. A més, donat que hi ha la necessitat de realitzar una recerca profunda, el gènere que més li escau és el periodisme d'investigació, com explicarem més endavant.

La intenció d'aquest treball és realitzar un reportatge d'investigació en format paper (diaris o revistes) així com en format online. El reportatge explicarà què va ser la guerra d'Ifni, i els motius pels quals avui en dia es considera una guerra oblidada.

1.1 Què és la guerra d'Ifni?

La guerra d'Ifni és l'última guerra colonial que va lliurar Espanya. Va començar la matinada del 23 de novembre 1957, quan l'Exèrcit d'Alliberació marroquí ataca Sidi Ifni, la capital d'Ifni, i tots els destacaments que hi feien frontera. El conflicte va durar aproximadament 8 mesos, provocant 198 morts, 574 ferits i 80 desapareguts espanyols però, tot i això, no va ser fins al 30 de juny de 1969 que Espanya va cedir Ifni al Marroc.

La guerra no va ser mai declarada oficialment, és per aquest motiu que les dates concretes en què comença i s'acaba són diverses segons els diferents autors. La premsa espanyola del moment va maquillar i deformar aquesta breu guerra i la posterior democràcia la va enterrar de tal manera que, avui en dia, molt poca gent la coneix i són molts militars els que des de fa anys reclamen el seu reconeixement per aquella guerra que sembla que no hagi existit.

1.2 Elecció del tema

Podríem dir que el tema em va trobar a mi i no al revés. Tenia present que volia fer algun tema relacionat amb la guerra i el periodisme. Les guerres són esdeveniments que sempre m'ha agradat estudiar, sobretot des d'un punt de vista social. Tot i tenir clar l'àmbit, no sabia exactament amb què em podia centrar.

El meu interès per la guerra d'Ifni va aparèixer quan li vaig preguntar a l'Antonio Baquero, periodista a *El Periódico*, si em podia posar en contacte amb algun periodista especialitzat en conflictes, ja que volia fer un treball relacionat amb aquest tema. Ell em va proposar un tema més original: una guerra que es va desenvolupar al Marroc als anys 50 – 60 i de la qual pràcticament no n'havien parlat els mitjans.

Així doncs, vaig començar a buscar per Internet “guerra d’Ifni” i el tema em va captivar. La informació que vaig trobar al principi apareixia a articles de diaris actuals on s’explicava com va ser el conflicte en línies generals, i posaven especial atenció en que va ser una guerra oculta. Per aquest motiu nombrosos autors i experts l’anomenen actualment “La guerra Oblidada”.

Sempre he tingut un interès especial per la llibertat d’informació i com ens arriben les idees i les informacions a través dels mitjans. La capacitat de manipular avui en dia encara existeix i potser existirà sempre, però ara en l’actualitat també tenim altres fonts d’informació, diaris, televisions i ràdios de diferents ideologies, revistes, i sobretot Internet i les xarxes socials. Gràcies a aquests podem comparar i contrastar els *inputs* que ens arriben i podríem dir que la societat actual, gràcies a poder estar més informada, ha esdevingut més crítica. Tot i això, fa 50 anys, la situació social, econòmica i sobretot política, feia que el panorama fos molt diferent. En el moment de la guerra d’Ifni, era complicat que la població espanyola sabés què passava amb exactitud.

La importància que té la llibertat d’informació en l’actualitat és molt diferent de la que tenia fa només 50 anys. Actualment la manera d’informar i ser informats ha esdevingut una cosa totalment diferent. Amb Internet i les xarxes socials, resulta complicat que s’amaguin segons quines informacions. Però, abans, existia un fet si realment ningú l’havia explicat? Ifni i les seves condicions precàries es van quedar entre els seus combatents, i només el pas dels anys ha permès que se’n faci recerca i que els presents expliquessin la seva història. Tot i això, com dèiem, són pocs els que la coneixen actualment.

Partint d’aquesta base és per on es va iniciar la recerca que més endavant s’anirà modificant i reformulant.

1.3 Passos seguits per l’elaboració del treball

Una vegada “descobert” el tema, comença el procés d’aprenentatge, en que s’ha hagut de comprendre de què tracta el conflicte, en quin context es situa, etc. Al ser un tema totalment desconegut la fase d’aprenentatge ha durat força temps, ja que s’havia de començar tota la investigació des de zero.

Com en tots els reportatges, hi ha hagut una tasca d’investigació darrere, per tant creiem que és important comentar que la recerca ha estat exhaustiva, no només en llibres, sinó també per Internet, hemeroteques... i que en el resultat final, tant en el treball com en el reportatge,

només es pot apreciar un resum de tots els documents, articles, llibres o reportatges llegits, perquè pugui ser clar i entenedor per al lector.

Una vegada llegit i entès, hem pogut posar-nos en contacte amb les persones que hi van participar així com amb els experts sobre el tema, per a poder realitzar qüestionaris adequats i que proporcionin una informació útil.

A partir de totes les fonts trobades i les entrevistes realitzades, s'ha redactat un document, inclòs en aquest treball, que s'ha convertit en el document base on està explicada què va ser la guerra d'Irni, i és a partir d'aquest document, amb una informació cronològica, clara i ordenada, que s'escriu el reportatge.

Considerem que aquest reportatge té un interès social, que segons Grijelmo (2001) es podria definir com el que afecti al funcionament dels serveis o a la cultura d'una comunitat, així com un interès noticiós, és a dir, aquelles peces relacionades amb un fet concret, hagi passat el mateix dia o en dates anteriors, ja sigui recollit en el seu moment com a notícia o no.

1.4 Reportatge d'investigació

Al llarg del procés d'elaboració del treball, ens vam formular una pregunta: es tracta realment de periodisme d'investigació el que pretenem fer? Aquest dubte apareix perquè en el treball i reportatge no descobrim cap fet nou ni que estigui estrictament amagat. La guerra d'Irni es pot conèixer fent una simple recerca a Internet.

El manual de la UNESCO, *La investigación a partir de historias: manual para periodistas de investigación* (2013: 8), ens ajuda en aquesta qüestió fent les següents diferenciacions entre periodisme convencional i periodisme d'investigació:

“El periodismo convencional depende en gran medida (y en ocasiones totalmente) de materiales producidos por otros (como la policía, gobiernos, empresas, etc.), por lo que es un periodismo fundamentalmente reactivo, cuando no pasivo. El periodismo de investigación, por el contrario, depende de material recolectado o generado a partir de la iniciativa del propio periodista (y por esta razón a menudo se lo conoce como “periodismo emprendedor”)”

Les característiques principals del periodisme d'investigació es podrien resumir de la següent manera (Hunter, 2013):

- **La informació si no està completa no es pot publicar.** En el cas de la guerra d'Irni, no és possible publicar cap material si no s'entrega tota la informació sencera, ja que fer-ho d'una altra manera no tindria cap sentit.
- **En periodisme d'investigació, la recerca pot continuar una vegada conclosa la història i inclús després de la seva publicació.** La investigació durant aquest treball ha estat exhaustiva, però es podria continuar, ja que es tracta d'un tema molt extens que es podria estudiar des de molts punts de vista.
- **La història pot ser molt extensa i es basa en la màxima informació que el periodista pugui aconseguir.** La definició s'adapta perfectament al cas que estem tractant, ja que tot i tractar-se d'una guerra que va durar uns 8 mesos aproximadament, ens trobem davant d'una història molt extensa i amb molts matisos.
- **Es necessita documentació que recolzi o contradigui la informació de les fonts.** Com es mencionarà més endavant, les diverses fonts consultades en molts casos es contradiuen i difereixen en dades importants per a aquesta guerra. Normalment en periodisme d'investigació es deu a la voluntat d'ocultar algun fet o mentir per a protegir alguna cosa o algú. En aquest cas no és així. La fiabilitat de les fonts és qüestionable perquè hi ha diverses hipòtesis que expliquen el perquè va ser una guerra oblidada o ignorada i, per tant, es necessita usar altres documents per a recolzar o refutar la informació de les diverses fonts.
- **Quant als resultats, en periodisme d'investigació, el periodista ha de denunciar la situació, implicar-s'hi personalment i ha d'exposar la valoració personal i veredictes sobre la història en qüestió.** El que s'està denunciant en aquest treball és que sigui una guerra que s'hagi oblidat i posteriorment, al acabar la recerca, s'obtindrà un veredictes i valoració sobre aquesta guerra.

Per tant, sí, podem afirmar després de totes aquestes característiques, que la nostra proposta és periodisme d'investigació

1.5 Objectius

S'han dividit els objectius en dos grups diferents ja que no considerem que el treball i el reportatge tinguin les mateixes finalitats.

1.5.1 Objectius del treball

- Elaborar una peça periodística de qualitat, clara i concisa.
- Aprendre a filtrar totes les informacions provinents de les diferents fonts, de manera que només en restin les essencials.
- Conèixer, valorar i aprendre a criticar la veracitat de les diferents fonts
- Escriure i explicar un fet d'una manera curosa i veraç, no falsejar dades ni fets, recolzant-se en tot moment en les fonts utilitzades.
- Aprendre a gestionar el temps en un projecte d'investigació.
- Que la recerca i resultat d'aquest Treball de Fi de Grau serveixi per a futures investigacions.
- Estudiar la manera que tenien d'informar els mitjans de comunicació dels anys 60.

1.5.2 Objectius del reportatge

- Donar a conèixer un fet relativament desconegut a partir de la redacció d'una peça periodística.
- Explicar els seus antecedents, desenvolupament i desenllaç amb una redacció clara i concisa, que sigui comprensible per aquella gent que no tingui coneixements sobre el tema que s'està tractant.
- Recuperar les memòries d'aquelles persones que van viure aquella guerra.
- Que el resultat final serveixi com a un petit homenatge per a totes aquelles persones que van lliurar la guerra i que no han rebut el reconeixement adequat.
- Aconseguir captar l'atenció dels lectors de la publicació pertanyent amb una redacció i presentació atractiva.

2. Presentació formal del projecte professional

En aquest apartat s'explicaran detalladament els criteris i tècniques usats per a dur a terme aquest projecte, el seu resultat final, així com un estudi de mercat per a saber on es podria vendre i quin preu s'hauria de posar.

2.1 Criteris metodològics

Tal i com hem explicat anteriorment, el nostre punt de partida era el que ens havia dit un periodista: que als anys 50 hi va haver una guerra a Ifni de la qual no se sap gran cosa actualment. Per a començar la investigació es va haver de decidir en primer lloc si aquesta guerra era un fet investigable. Amb aquesta finalitat es va realitzar una recerca inicial a *Google* amb la paraula "Guerra d'Ifni" i es van poder trobar varis articles, llibres i algunes associacions. Per tant a partir d'aquí ja teníem assegurades les fonts i sabíem que el fet era investigable.

En un primer moment, es va decidir estudiar el conflicte i informar-nos-en plenament abans de realitzar cap entrevista, d'aquesta manera les preguntes serien més precises i adients. Una vegada es coneix la realitat del conflicte, ja es va passar a la següent fase, la de contactar amb veterans de la guerra i experts en el tema. Cal destacar que la majoria de veterans amb qui s'ha contactat han tingut molt bona disposició i les seves entrevistes han resultat molt útils per a realitzar el reportatge.

Arribats a aquest punt i, tal i com diu Rodríguez, (1994: 48) "deberá intentarse obtener una primera confirmación de la validez de las informaciones recogidas y de las fuentes empleadas". És a dir, una vegada es va recórrer a fonts personals es va haver de contrastar la informació, i modificar i corregir altres informacions que es donaven per verdaderes. Com veurem més endavant, s'ha hagut de passar per un procés de valoració de la credibilitat de les fonts, ja que no totes coincidien en fets o dades.

Per altra banda, com s'afirma en el llibre *Periodismo de investigación técnicas y estrategias* (1994) també ens vam haver de replantejar la investigació, la seva orientació, límits, possibilitats i altres aspectes.

Finalment, una vegada redactat tot el conflicte en sí a través de les diferents fonts, es va començar a elaborar la peça periodística amb la intenció de publicar-la als mitjans de comunicació.

2.2 Fonts consultades

2.2.1 Fonts documentals actuals

La guerra d'Ifni-Sàhara és un conflicte poc conegut actualment, però tot i això, avui en dia podem trobar una gran quantitat de documents que expliquen aquesta guerra i les seves característiques. Si bé no es poden trobar amb una simple recerca al *Google*, si es realitza una recerca més profunda, i amb l'ajuda de persones que coneixen el tema, es pot accedir a moltes fonts d'Informació. Les fonts d'informació per a realitzar el Treball de Fi de grau han sigut les següents:

2.2.1.1 Llibres

Els llibres han sigut la base per a poder comprendre el conflicte. Al ser totalment desconegut, primer hi ha hagut un procés d'adaptació i comprensió del tema, que s'ha fet a partir dels llibres, que expliquen detalladament què va ser el conflicte. Els llibres narren amb precisió i exactitud els fets i contrastant i comparant els uns amb els altres s'ha pogut redactar el treball i el que serà posteriorment el reportatge.

Però trobar els llibres no ha sigut una tasca fàcil. A les llibreries, els llibres que tractaven aquest tema s'havien de demanar amb antelació per poder disposar-ne. Es va buscar per algunes de les llibreries més grans de Barcelona i va ser força complicat trobar un exemplar que expliqués el tema. Només se'n va trobar un, el qual parlava d'aquest conflicte únicament en un breu capítol.

En la majoria de biblioteques, per exemple, molts exemplars tampoc hi eren. Només a la Universitat Autònoma de Barcelona és on hi havia la majoria de llibres pertinents al tema, és a partir d'aquí, que vam poder obtenir els llibres necessaris que es llistaran posteriorment en la bibliografia per a realitzar aquest treball.

2.2.1.2 Ràdio

Quant a ràdio, s'ha usat un reportatge de l'any 2008, emès per *RNE*, anomenat *La guerra de IFNI-SAHARA (1957-1958)*, en el que hem pogut trobar observacions d'experts en el tema i vivències personals de soldats que van combatre a la guerra, que s'han citat en molts moments.

2.2.1.3 Premsa actual

Hem pogut trobar en força diaris digitals (*El Periódico*, *El Confidencial*, *La Razón*, *ABC*...) articles, entrevistes i reportatges actuals que expliquen el conflicte o que estaven relacionats

amb aquest. No amb molta profunditat, però sí que expliquen a grans pinzellades què va ser la guerra d'Ifni, les característiques i algunes vivències. En molts casos han sigut d'utilitat, perquè la redacció era més clara i resumida que en els llibres. La nostra intenció és realitzar una peça periodística semblant a aquestes, que sigui breu i clara i que qui s'ho llegeix pugui entendre què va ser el conflicte en sí.

2.2.1.4 Articles

Hem pogut trobar bastants articles científics que expliquen diversos episodis de la guerra. Ja sigui des d'un punt de vista polític o social. Cal afegir que els veterans de la guerra també ens han facilitat articles escrits per ells on es narren alguns episodis. Aquests articles han esdevingut clau per entendre moltes situacions que resultaven confoses i poder-les. Podríem posar com a exemple el cas de l'article *La guerra de Ifni y la falsa culpabilización al comunismo internacional por parte del régimen franquista* (2006) de Guadalupe Pérez, que ens ha servit per a entendre un moment concret de la guerra.

2.2.1.5 Internet

Les pàgines web també han estat un gran "aliat" del nostre treball. Tot i que pot semblar que en un principi no apareix una gran informació, la recerca pacient i curiosa ens ha demostrat que hi pot haver molta més informació d'aquesta guerra de la que sembla en un primer moment. Internet ha estat molt útil, ja no només per resoldre qüestions ràpides de context històric de les quals potser es dubtava, sinó per trobar articles de persones que han estudiat i investigat el tema, que en parlen i expliquen opinions diverses, causes i conseqüències.

2.2.2 La premsa del moment

Tots els articles i notícies que hem trobat de l'any 1957 provenen de les hemeroteques digitals de *l'ABC*, i *La Vanguardia* ja que el seu accés és molt més senzill i al estar digitalitzades es poden incloure sense problemes al treball. Tot i això, també ens hem dirigit a l'hemeroteca de comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona per comprovar si podíem trobar informació d'aquesta guerra en altres diaris.

Creiem que la inclusió d'aquests articles és una manera de contextualitzar i comprovar un dels nostres punts de partida, si realment se sabia el que passava en aquell territori, si els diaris n'informaven i com n'informaven.

2.2.3 Fonts personals

2.2.3.1 Veterans de la guerra d'Ifni-Sàhara

S'han realitzat entrevistes amb diferents veterans. Algunes d'elles a través del correu electrònic, ja que per localització geogràfica i per organització de temps era impossible realitzar-les d'una altra manera, i la resta en persona, les quals tenim enregistrades i arxivades. S'han seleccionat persones que haguessin estat tant durant la guerra, com en els anys posteriors a aquesta.

Els criteris de selecció també s'han basat en la repercussió que hagin tingut en els mitjans, si han redactat articles o llibres sobre el tema, ja que vam partir de la base que aquest sector estaria més disposat a quedar amb nosaltres i explicar el conflicte detalladament.

Els entrevistats han estat els següents:

- Adolfo Cano

Ex combatent de la guerra d'Ifni. Va servir a Tiradors d'Ifni nº 1. Va arribar a Ifni l'any 1956 un any abans que s'iniciés el conflicte. Va viure plenament aquesta guerra. Actualment és el president de l'Associació de Veterans del Levante espanyol.

- Francisco Mérida

Ex combatent de la guerra d'Ifni. Va ser destinat al territori durant els anys 1957 i 1958. Va viure l'assetjament de Tiliuin.

- Manuel Jorques

Va fer el servei militar obligatori en el Grup d'Ifni nº 1 durant els anys 1961 i 1962. És l'autor del llibre *Ifni 1961.1962. Memorias de un soldado*, llibre usat per a realitzar aquest treball, i també del llibre *Historias secretas de Ifni. Hablan los soldados*.

- Miquel Querol

Va ser destinat al cos sanitari de Sidi Ifni durant els anys 1962 i 1963. Actualment és el president de l'Associació Catalana de Veterans d'Ifni i està duent a terme diferents accions per tal que els ex combatents rebin un reconeixement pels anys passats a Ifni.

- Miquel Bolart

Paracaigudista durant la guerra d'Ifni. Arriba a Ifni l'any 1957 i se'n va el març del 1958. Bolart, va realitzar el primer salt paracaigudista de guerra a Tiliuin. Va rescatar totes les posicions assetjades al llarg de la guerra.

-Josep María Cantijoch

Oficinista a l'Estat Major del General-Governador Mariano Zamalloa. Va arribar a Ifni l'abril de 1957 i va viure plenament tota la guerra. Actualment és el vicepresident de l'Associació Catalana de Veterans d'Ifni i ha escrit diversos llibres sobre el tema.

2.2.3.2 Experts

Per a poder conèixer millor el conflicte també hem parlat amb persones que coneguessin el conflicte de primera mà o que dominessin el context històric de l'època i ens poguessin donar una resposta precisa i veraç sobre les preguntes que ens sorgien al llarg de la recerca, i de les quals no trobàvem resposta en cap de les altres fonts.

-Pablo Vázquez

Creador i webmaster del "Rincón de Sidi Ifni" - pàgina web molt usada en aquest treball i que ha proporcionat una gran quantitat d'informació- i enginyer industrial per la ETSII (Escuela Técnica Superior de Ingenieros Industriales) de Las Palmas de Gran Canaria. Pablo va néixer a Sidi Ifni i és un gran coneixedor del tema i, per tant, s'ha convertit en el que Rodríguez (1994) anomena font assídua, és a dir, la que té un contacte més o menys continuat amb el periodista.

-Joan B. Culla

Historiador i professor d'història a la Universitat Autònoma de Barcelona. La seva entrevista ens ha resultat molt útil a l'hora de comprendre el context històric del franquisme i alguns fets puntuals que quedaven incomplets.

2.2.4 Credibilitat de les fonts

Moltes de les fonts consultades es contradeien, cosa que ha provocat en moltes ocasions no saber exactament quin eren els successos reals. Per una banda, la valoració de la credibilitat de la informació provinent de documents o llibres no ha sigut una tasca difícil. La major dificultat que se'ns ha presentat a l'hora de valorar la credibilitat de les fonts documentals han sigut les

dates exactes i alguns temes que quedaven “penjats”. A tall d’exemple, els llibres i articles als que hem recorregut aportaven informació molt dispersa de la relació que mantenia EUA amb Espanya durant aquella època i va ser molt complicat esbrinar quin va ser el motiu pel qual es va prohibir usar l’armament. Finalment consultant diversos documents que tractaven expressament les relacions d’Estats Units amb Espanya i també preguntant a l’historiador Joan B. Culla es va poder obtenir una resposta satisfactòria.

A més, alguns dels autors d’articles breus que podíem trobar a diaris *online* es referien a la guerra de Sidi Ifni, aquest és un terme que està mal utilitzat, ja que aquesta guerra no és la guerra de Sidi Ifni, és la guerra d’Ifni-Sàhara, o en tot cas la guerra d’Ifni. Tot i que és comprensible que si no es coneix hi hagi errors i confusions pel que fa al territori, alguns dels articles llegits no acaben de cenyir-se al que podríem dir que són els fets reals. Tot això només ho vam poder saber parlant amb fonts que estiguessin informades correctament sobre el tema i que fossin totalment fiables.

Per altra banda, també vam valorar la credibilitat de les fonts, en aquest cas una mica més complicat. Rodríguez explica en el seu llibre *Periodismo de investigación técnicas y estrategias* (1994) com detectar una font que està mentint al periodista. En aquest cas, el nostre camp de treball és diferent. Els veterans, que són els que més dades imprecises ens van aportar, no pretenien amagar res ni enganyar en cap moment. Ells explicaven la seva versió dels fets, i la seva opinió sobre el que havia passat, intentant donar resposta a totes les preguntes que es feien, però des del seu punt de vista subjectiu, que és el que els vam demanar des d’un primer moment.

2.3 Estudi de mercat

En aquest apartat tindrem en compte les característiques del reportatge creat per a oferir-lo als mitjans de comunicació. S’estudiarà el cost que ha tingut i a quin preu es podria vendre i finalment es proposaran un seguit de mitjans susceptibles de publicar el reportatge que presenta aquest projecte

2.3.1 Pressupost

Si l’objectiu final és vendre el reportatge, primer haurem de desglossar els diferents costs que pot produir tenint en compte els desplaçaments per a realitzar, les entrevistes o les trucades telefòniques, entre d’altres.

El llibre *Periodismo de investigación técnicas y estrategias* (1994) realitza una divisió que ens ha sigut molt útil sobre els costos que pot comportar un reportatge d'investigació:

- Valor econòmic de la informació: “Es el dinero que hay que pagar para acceder a alguna información. Este pago puede segmentarse en tres apartados diferentes (...): el coste debido a los gastos de trabajo (desplazamientos, dietas, comunicaciones), los costes originados en sobornos o propinas, y los costes de la compra de documentos o paquetes documentales más o menos elaborados.” (Rodríguez, 1994: 90) Així doncs, en el primer apartat hauríem d'incloure tots els desplaçaments que s'han fet per a realitzar entrevistes; del segon apartat, queda clar que no s'ha subornat ningú, ja que es tracta d'un altre tipus d'investigació probablement no tan secreta; i del tercer apartat hem de sumar els documents comprats.
- Valor instrumental: “Parcela de prestigio, autonomía o instrumentalización en general (...) que un periodista está dispuesto a arriesgar con tal de lograr la colaboración informativa de la fuente interesada” (Rodríguez, 1994: 93). En aquest cas, aquest valor el podem passar per alt, ja que no hi ha fonts interessades en què el reportatge surti d'una manera o d'una altra.
- Valor afegit: “Toda carga que pueda lastrar el proceso del trabajo del periodista” (Rodríguez, 1994: 94) Podria ser per exemple el risc que es pot córrer en realitzar una investigació, el temps de dedicació i les renúncies personals que implica la investigació, els problemes professionals que pot causar o inclús jurídics. En aquest cas, sobretot parlariem del temps de dedicació que implica un reportatge d'aquestes característiques i les renúncies personals, quant a la resta, no hi poden haver més problemes. Segons Rodríguez, aquests factors també s'acaben traduint en diners.

Tipus de valor	Concepte	Explicació	Cost
Valor econòmic de la informació	Viatges	Els viatges realitzats amb transport públic per a fer les entrevistes així com els realitzats amb cotxe.	50 - 70 €
	Trucades	Gratuïtes de fix a fix, però en aquest cas s'han realitzat per telèfon mòbil. Tot i això el preu al que pujarien seria molt baix.	5 - 10 €
	Material documental	La majoria de llibres s'han adquirit de la biblioteca, però concretament se n'han hagut de comprar dos.	30 - 40€
Valor afegit	Temps de dedicació	Aquest valor tracta sobretot del temps d'aprenentatge per entendre la guerra i tot el que això comporta, és a dir, tot el temps que hi ha darrere de la investigació i que tot i que no queda marcat a l'hora de publicar el reportatge, acaba tenint també un valor econòmic, ja que són moltes hores de dedicació.	50 - 100€
		TOTAL	135 - 220€

Així doncs, segons els costos originats el reportatge el vendríem a un preu d'entre 135 i 220 euros aproximadament.

2.3.2 Mitjans de comunicació on es podria vendre

Una vegada acabat el reportatge s'ha d'estudiar a quins mitjans de comunicació es podria vendre. Com s'ha explicat anteriorment aquest reportatge està pensat per paper o format digital, per tant entrarien dintre dels suports escollits la premsa ja sigui diària o no, les revistes, i el format *online* d'un diari o una revista.

Al voler publicar el reportatge en premsa diària, ja partíem de la base que l'espai que podrien assignar-li seria força breu, és per aquest motiu que la peça elaborada no té una extensió molt llarga. Per altra banda, si es vol publicar el reportatge en una publicació no diària, "en lo relativo al espacio, aunque no puede decirse que se nade en la abundancia, suele ser más generoso que en la prensa diaria. De todas formas, la actual y preocupante imposición de la

superficialidad informativa en las redacciones (que, en consecuencia, impide en buena medida los trabajos de investigación), está reduciendo sensiblemente el espacio informativo que puede dedicarse a cada tema.” (Rodríguez, 1994: 237). Per tant, ens trobem també amb que l’espai en aquest cas no pot ser molt més que en la premsa diària. Quant a l’espai en digital, seria el mateix que en els altres dos. Tot i això, el format *online* presenta l’avantatge que s’hi poden incloure enllaços, per tant si el lector vol saber més sobre el tema hi podrà accedir molt fàcilment.

Segons Rodríguez (1994) hi ha un seguit de factors determinants de cada mitjà que poden incidir en la presentació d’una feina d’investigació:

- L’elecció del mitjà adequat.
- L’objectiu de la publicació. En aquest cas l’objectiu d’aquest reportatge és periodístic, és a dir, segons Rodríguez (1994), informar d’unes dades trobades en el transcurs del treball.
- Llenguatge (estil) del mitjà. També s’ha hagut de contemplar l’estil i caràcter de cada un dels mitjans, només s’han seleccionat, com es veurà, aquells que s’adequaven a les característiques del reportatge.
- La qualitat del receptor de la informació. Òbviament cada lector és diferent i cada mitjà té un públic divers. En aquest cas el nostre lector mitjà seria una persona de mitjana edat interessada per la història o per la guerra, que es comprés revistes o llegís articles relacionats amb aquest tema. Però ja que la nostra intenció també és la publicació en premsa diària, ens dirigim també a un públic més ampli, ja que com hem dit anteriorment busquem un format de reportatge atractiu que pugui interessar a aquell lector que llegeix cada dia el diari.
- La construcció de la informació. S’ha intentat realitzar un reportatge amè, que interessi a més d’un grup de persones, que sigui breu i concís i que expliqui els fets que van succeir a l’fni d’una manera més aviat breu, però clara i veraç, i si algú vol ampliar la informació pot dirigir-se a aquest Treball de Fi de Grau on hi ha l’explicació pertinent i detallada o a la seva bibliografia.

Per tant, amb tots els condicionants que acabem d'explicar, els mitjans de comunicació on es podria publicar aquest reportatge serien¹:

Revistes

- ***Sapiens***

Revista mensual de divulgació històrica, líder a Catalunya, que ens aproxima als principals esdeveniments del nostre passat i de la història universal.

- ***La Aventura de la Historia***

La Aventura de la Historia es una publicació espanyola de caràcter mensual per a la divulgació de les ciències històriques.

- ***Historia National Geographic***

Publicació del grup RBA Revistas que tracta pràcticament tots els episodis de la història.

- ***Historia de Iberia Vieja***

Historia de Iberia Vieja és l'única revista especialitzada en historia de Espanya que es comercialitza al país. Inclou relats dels passatges del nostre passat i present.

- ***Franquisme & transició : revista d'història i de cultura***

Anuari especialitzat que neix amb el propòsit de publicar recerques innovadores sota dos objectius principals: en primer lloc, ampliar la recerca sobre el període franquista i la transició democràtica, en segon lloc, promoure les línies d'investigació centrades en l'anàlisi del període a Catalunya, sense perdre de vista els marcs espanyol i europeu

- ***Hispania. Revista Española***

Hispania. Revista Española de Historia es una publicació quadrimestral dedicada a l'estudi de las societats en les èpoques medieval, moderna y contemporània. Les seves pàgines estan obertes a investigacions originals compreses en aquests tres amplis

¹ Les definicions dels mitjans de comunicació que s'esmenten en aquest apartat en estat extretes de la seva pàgina web.

estrats cronològics, sense limitacions quant a la seva temàtica específica ni al seu àmbit geogràfic.

- **Aportes**

Aportes és una publicació científica dedicada a l'estudi de l'Espanya contemporània. En les seves pàgines tenen cabuda totes les investigacions que aportin fets pel millor coneixement dels successos del país a partir del regnat de Carles IV.

Diaris i suplement

- ***El Periódico de Catalunya:*** *El Periódico de Catalunya* és un diari d'informació general de pagament i distribució matinal, editat a Barcelona amb doble versió catalana i castellana. És el diari de Catalunya més venut. Pertany al Grup Zeta. Té uns 5.000 subscriptors.

- ***El Quadern (Suplement d'El País)***

L'edició d'*El País* Catalunya publica els dijous aquest suplement cultural en català. Quadern conté reportatges d'actualitat, crítiques de les principals disciplines, des de la televisió als grans clàssics literaris, sense oblidar les ressenyes de llibres, d'arquitectura, d'art i de cine.

Online

- ***El Periódico de Catalunya.*** Aquest diari ja ha publicat anteriorment temes relacionats amb aquesta guerra i els podria resultar d'interès.
- ***El País.*** Aquest diari ja ha publicat anteriorment temes relacionats amb aquesta guerra i els podria resultar d'interès.

2.4 Resultat de la investigació

Com s'ha explicat en l'apartat de criteris metodològics, va arribar una fase en la qual ens vam haver de replantejar l'orientació d'un dels punts clau del projecte:

Una vegada ja havíem avançat força en el treball i fet les investigacions pertinents, ens vam adonar d'un fet que va resultar molt important per la resta del desenvolupament del treball: En un principi partíem de la base que els mitjans de comunicació havien ocultat aquesta

guerra, de tal manera que en l'actualitat ningú la coneixia. És a dir, atribuïem la causa del desconeixement d'aquesta guerra directament als mitjans de comunicació i a la censura franquista. Però a mesura que anàvem llegint i trobant diaris de l'època, vam poder veure que els espanyols sí que estaven informats del conflicte. Una simple recerca a l'hemeroteca digital de l'ABC o *La Vanguardia* entre els anys 1957 i 1958 amb la paraula clau "Ifni" ja ens va proporcionar un gran nombre de resultats. A mesura que vam anar llegint vam veure que apareixien diàriament notícies dels successos d'Ifni, la gent sabia que alguna cosa hi passava. La informació sempre es presentava d'una manera superficial, maquillada i distorsionada, però es presentava. Si algú volia saber el que passava a Ifni, es podia saber.

Tot i això, els mitjans de comunicació van atribuir molta menys importància a la guerra de la que realment tenia. Els ex combatents ens han explicat molts episodis que demostren que va ser una guerra dura i complicada, on ho van passar realment malament, i els mitjans només mostraven un breu conflicte, no indicaven les dades reals o les ometien, afirmaven que l'Exèrcit d'Alliberació eren "simples bandes de rebels" i no un exèrcit organitzat, etc.

Així, davant la pregunta: "Per què la guerra d'Ifni es considera una guerra oblidada?" els nostres entrevistats seguien contestant que era a causa de la dictadura, però la nostra conclusió, com explicarem més detalladament al final d'aquest projecte, és que va ser la suma de tres factors: El franquisme, que va intentar disminuir-ne la importància i la va deformar; la transició, que la va enterrar; i finalment el desinterès de les persones per a un territori que queda lluny i una guerra que va ser molt breu i que ja queda molt enrere.

Així, a partir d'aquest moment es van pausar les recerques als diaris, perquè es va arribar a un punt en què totes les notícies es podien analitzar pràcticament de la mateixa manera i cada vegada tenia menys sentit estudiar aquestes notícies que resultaven repetitives.

2.5 Elaboració del reportatge

Una vegada realitzades totes aquestes tasques i fases es pot elaborar el reportatge. Només es pot crear un reportatge d'aquestes característiques quan ja es té tota la informació del conflicte, es coneixen antecedents, les causes i les conseqüències i es té una idea general del que va passar. És per això que aquest ha estat l'últim pas a realitzar. A continuació mostrem la peça elaborada.

Ifni: la guerra olvidada

"La societat espanyola va saber molt poca cosa dels incidents i res de la situació prebèl·lica de la guerra. El correu va estar sempre censurat i se'ns advertia que anéssim amb compte amb el que s'escrivia a la família i amics. A més, sabíem que els nostres familiars patirien molt si sabien la realitat dels fets tan durs que estàvem vivint i els explicàvem moltíssimes mentides" recorda Manuel Jorques, soldat d'Ifni.

Soldats d'Ifni

Font: Manuel Jorques

Què passa quan una guerra no és notícia? Què passa quan els seus successos, víctimes i ferits tampoc ho són? Si els mitjans de comunicació no fan ressò d'un fet es pot arribar a saber la completa veritat del que està passant?

La guerra d'Ifni-Sàhara comença el 23 de novembre de 1957 i és l'última guerra lliurada per Espanya. En l'actualitat, completament desconeguda per una gran part de la població espanyola, cosa que l'ha convertida en el que molts anomenen "la guerra olvidada".

Les guerres olvidades han existit sempre i estan estretament lligades als mitjans de comunicació. Mentre els titulars només mencionen els conflictes més grans – o els que més els interessen – hi ha desenes de guerres a tot arreu que s'han traslladat al món de l'oblit. Aquestes només apareixen als mitjans de comunicació quan es passa de petits episodis de violència, a una massacre i s'informa de manera puntual i descontextualitzada. Les guerres

s'han convertit per televisions, ràdios i premsa en un espectacle, en el que només té premi la situació més dramàtica.

És innegable la influència que exerceixen els mitjans en la societat actual, ells decideixen si un fet és o no mereixedor de ser notícia, tenen aquest pes a les seves mans. Per desgràcia hi ha moltíssims fets que han quedat lluny de la mirada del món, però actualment podem informar-nos per altres vies, internet i les xarxes socials han canviat la manera de comunicar-nos. L'any 1957, quan comença la guerra d'Ifni, l'única opció que tenien els espanyols si volien saber què passava, era llegir el diari o escoltar la ràdio – ambdós controlats per la dictadura franquista – i aquests, com bé sap tothom, exercien una manipulació exagerada.

La premsa espanyola, censurada per la dictadura, va maquillar i deformar aquesta breu guerra. Però, censurada o no, Ifni, al contrari que les guerres oblidades actuals, apareixia als diaris. Se sabia que alguna cosa succeïa en aquell territori. És el posterior procés de transició el que va enterrar de tal manera aquesta guerra que, avui en dia molt poca gent la coneix i són molts els militars que des de fa anys reclamen el seu reconeixement per un conflicte que sembla que no hagi existit.

Però posem-nos en situació: Ifni és un territori del sud-oest de Marroc d'uns 54 mil habitants actualment, 75 km de costa i 20 km cap a l'interior. Al 1934 el coronel Osvaldo Capaz ocupa aquell territori, i poc a poc, s'hi comença a construir una ciutat que rebrà el nom, per respectar les tradicions locals, de Sidi Ifni, que traduït significa aproximadament Senyor de la Llacuna. Al 1946 es converteix, juntament amb el Sàhara, en el que s'anomenarà Àfrica Occidental Espanyola (A.O.E.)

Els anys van anar passant en aquell territori, però l'exèrcit espanyol es va trobar amb un problema. Els nadius d'Ifni volien la

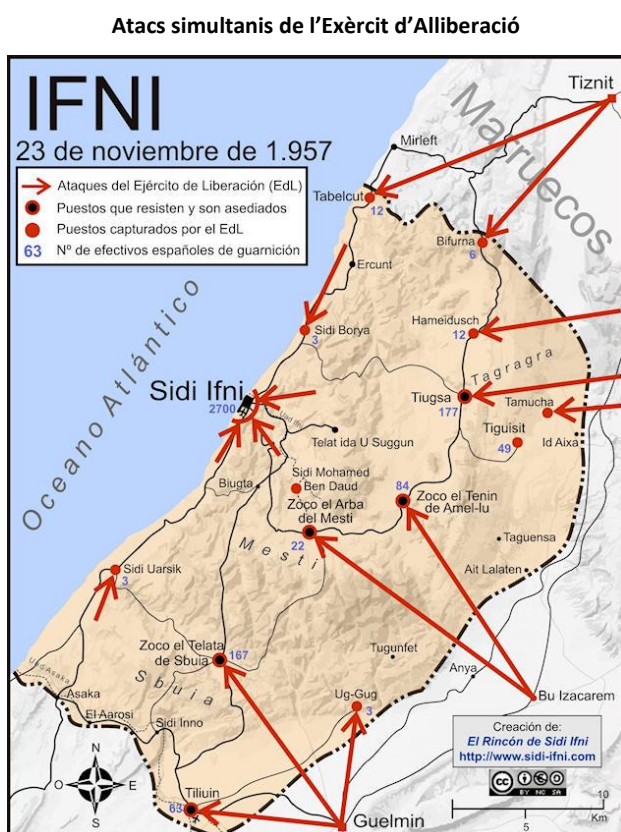
Àfrica Occidental Espanyola

Font: Pablo Vázquez

independència i la van començar a reclamar a la força. Els espanyols es comencen a inquietar davant dels freqüents incidents i altercats a diferents llocs d'Ifni, provocats per l'Exèrcit d'Alliberació que es va convertir símbol de la independència.

El 23 de novembre de 1957, gràcies a la confiança d'un soldat àrab de l'exèrcit espanyol, es va poder saber que el pla de l'Exèrcit d'Alliberació era atacar simultàniament totes les posicions que feien frontera amb Sidi Ifni, la capital. A Sidi Ifni, la situació es va poder controlar. Miquel Querol, president de l'Associació Catalana de Veterans de Sidi Ifni explica: "A la capital tots els oficials de l'Exèrcit vivien en cases, i cada matí a les 6 marxaven i no tornaven fins la nit. Doncs bé, a la porta de cada casa d'aquests oficials, hi havia dos moros que els esperaven i que els havien de matar quan sortissin. (...) Sort del soldat que va avisar i aquell dia els militars no es van quedar a casa, van dormir al "cuartel" i es va augmentar la defensa del polvorí".

Font: Pablo Vázquez

La capital se'n va salvar, però per les altres posicions que hi havia a Ifni – sobretot les que no comptaven amb una defensa gaire gran- era massa tard. "Hi va haver posicions en les que els passaven directament el ganivet, en algunes els soldats apareixien amb els testicles a la boca", les altres, defensades per més soldats van quedar assetjades durant dies fins que van arribar reforços per a rescatar-los.

Aquest primer episodi, que dura fins a mitjans de desembre, va representar no només un gran nombre de vides perdudes, sinó també una derrota total pels espanyols, ja que tots els destacaments van quedar en mans de

l'Exèrcit d'Alliberació, i únicament es mantenia al control a la capital. Aquells territoris ja els havien perdut per sempre.

Però aquest no era l'únic problema dels espanyols. L'armament del que disposaven els soldats els proporcionava un clar desavantatge: Estats Units, en els tractats realitzats amb Espanya l'any 1953 d'ajuda econòmica, tècnica i militar els va entregar material i armament modern però els va prohibir usar-lo en cas de guerra colonial i, per tant, tot el material del que disposava l'exèrcit a Ifni estava obsolet

(datava de la guerra civil o la segona guerra mundial). No és estrany, doncs, que el excombatents expliquin que molts fusells ni tan sols funcionaven i que alguns els explotaven abans de ser disparats.

Però no era únicament l'armament el que estava en patètiques condicions, l'organització i l'estat de l'exèrcit durant la guerra d'Ifni va deixar molt a desitjar: De cada 10 bombes, n'explotaven 4 i va arribar un moment en què al quedar-se sense bombes es van començar a fabricar de manera "casolana"; En molts casos els soldats es van trobar amb què les bales que els entregaven no eren de la mateixa mida que

les que corresponien al fusell. Els soldats anaven amb espadenyes en un terreny de sorra i pedres, on hi havia la possibilitat que els piqués qualsevol tipus d'animal verinós. Quan hi havia alguna baixa, s'enviava una carta als familiars en què s'informava que si volien el cadàver l'havien d'anar a buscar ells mateixos a Ifni, és per aquest motiu que molts dels soldats que van perdre la vida estan enterrats a Ifni, ja que les

Soldats menjant al terra

Font: Manuel Jorques

Soldats en període d'instrucció

Font: Manuel Jorques

Paracaigudistes de l'Exèrcit de Terra

Font: Manuel Jorques

famílies no disposaven de mitjans per anar a recuperar el cos.

Querol recorda: “Jo estava molt bé, però la major part dels meus companys estaven a la muntanya, sota terra, en unes trinxeres. Sense aigua, sense llum, sense res... els hi tenien que portar cada dia el menjar i l’aigua i dormien en unes lliteres amb escarabats, rates, escorpins... Inclús un dia vaig arribar a les muntanyes i em vaig trobar un company que s’estava afaitant amb el cafè!”

L’organització era tan pèssima que l’exèrcit espanyol va bombardejar els seus propis soldats en diverses ocasions a causa de confusions. Miquel Bolart, paracaigudista durant tot el període de guerra, recorda: “Vam rebre un atac [de l’Exèrcit d’Alliberació], i vam comunicar a l’Infi que vinguessin a bombardejar a les 9.30 del matí. A les 13.30h encara no havien arribat, així que el capità ens va donar l’ordre de pujar a un turó. Cap a les 14.30h vam veure avions, de sobte veiem com deixen anar una bomba directe cap a nosaltres! Per sort no van matar a ningú, però ens van espantar a tots.”

Són moltes les històries que descriuen un exèrcit que no estava preparat per aquella classe de conflicte i demostren les penúries que van viure tots els soldats, no només durant els mesos que va durar la guerra, sinó durant tota l’ocupació del territori.

Retall del diari *La Vanguardia* dia 27 de novembre de 1957

NOTA DEL MINISTERIO DEL EJERCITO

Madrid, 26. —El Ministerio del Ejército, con el fin de tener debidamente informada a la opinión pública de los hechos acaecidos durante las últimas cuarenta y ocho horas en el territorio español de Sidi Ifni, ha facilitado la siguiente nota:

«Hace ya algunos meses, la paz y el orden en nuestros territorios de Sidi Ifni y Sahara vienen siendo alterados por la presencia, en las inmediaciones de sus fronteras con el territorio marroquí, de bandas armadas del llamado Ejército de Liberación, que por todos los medios vienen intentando perturbar la paz y el orden entre los indígenas, lo que obligó a las autoridades españolas a plantear al Gobierno marroquí la necesidad de que impusiese su autoridad en los territorios inmediatos a nuestras fronteras, alejando estas bandas armadas y substituyéndolas por fuerzas del Ejército Real. Ante la falta de un resultado práctico de estas gestiones y los actos de violencia y terrorismo que venían cometiendo contra algunos indígenas leales y la agresión a los puestos de policía de frontera, se reforzaron las fuerzas de guarnición de aquellos territorios, así como las aéreas del acorpiplago cónario, intensificándose la vigilancia sobre aquellas costas, por conocerse la relación de estas bandas con elementos extranjeros vendidos del exterior.

«Cuando parecía que las reclamaciones hechas en Rabat tenían favorable acogida y disminuía la tensión, el sábado 23 fueron cortadas sistemáticamente y durante la noche las comunicaciones telefónicas de Sidi Ifni con los puestos situados entre tres y cuatro kilómetros de la frontera y pocas horas después numerosas bandas armadas, infiltradas en nuestro territorio de soberanía durante la noche atacaron simultáneamente las posiciones y puestos aislados que protegían los principales poblados, a la vez que intentaban un golpe de mano sobre los depósitos de municiones establecidos en las afueras de la pequeña ciudad de Sidi Ifni. La reacción de nuestras tropas fue rápida y enérgica, causando al enemigo importantes pérdidas y teniendo que lamentar por nuestra parte cuatro oficiales heridos, cinco soldados muertos y treinta heridos. El enemigo abandonó numerosos muertos y prisioneros, que se aproximan al centenar.

«Sin perjuicio de la adecuada acción diplomática que se está desarrollando ante las autoridades marroquíes en Rabat y de las medidas de previsión que hayan de tomarse por los Ministerios del Ejército, Marina y Aire ante los focos de anarquía y agitación próximos a nuestros territorios de soberanía, se han adoptado ya aquellas medidas de urgencia que la situación aconseja.

«El espíritu de los mandos y tropas de los tres Ejércitos es excelente.»

Font: Hemeroteca digital de *La Vanguardia*

Però què en sabia l’opinió pública espanyola de tots aquests fets? Si la guerra comença el dia 23 no se’n publica cap referència a la premsa fins al dia 27, quatre dies després. Franco s’havia de pensar com presentar el conflicte. El perquè? Molt senzill: la premsa portava molts mesos proclamant la gran amistat que mantenia Espanya amb Marroc i lloant la ‘gran tasca’ que Espanya estava realitzant a l’Àfrica, i ara, de sobte, ha d’explicar que Marroc no era tan amic com semblava i que tenia un problema greu entre mans. Si afegim les penúries que encara estava passant Espanya i com n’havia quedat de marcada després del desastre d’Annual, el resultat ens dona quatre dies de silenci.

Així, totes les notícies que arribaven a Espanya eren plenament optimistes i ocultaven el llastimós estat de l'exèrcit i les condicions en què vivien els soldats. En cap moment s'usa la paraula 'guerra' i titllaven l'enemic de simples bandes armades per a restar-li importància. Els mitjans de comunicació van minimitzar el conflicte, el van manipular i transformar, en un discurs ple d'incongruències, en el que Franco no va atacar mai directament el Marroc com a enemic, i inclús va arribar a culpar el comunisme, sempre buscant el suport d'Estats Units.

Els dies anteriors a Nadal, es va deixar d'informar dels successos d'Ifni, els diaris incloïen propaganda demanant que s'enviés menjar, calçat o roba als soldats. Però aquests van veure pocs regals ja que, tenint en compte l'estat de la xarxa de transports de l'època i l'agilitat logística de l'exèrcit, el que no es va quedar en mans d'algun intermediari, els va arribar al cap de tres mesos.

Adolfo Cano, excombatent, recorda: "El dia de Nadal, ens van baixar perquè havia arribat a Sidi Ifni Carmen Sevilla i Miguel Gila. Gila ens va explicar els seus acudits que eren molt semblants al que estàvem passant nosaltres i Carmen ens va ensenyar les seves boniques cames, feia mesos que no en vèiem, i ens va pujar la moral. Ni torró ni beguda. Al dia següent un altre cop a la muntanya."

Al gener es van realitzar diverses operacions destinades a augmentar el perímetre de defensa de la capital, ja que estava totalment rodejada per l'Exèrcit d'Alliberació. Una vegada realitzades amb èxit, la calma va començar a tornar a Ifni, cada vegada hi havia menys activitat, les accions es van limitar a intercanvis de trets i les baixes van disminuir considerablement. Ifni comença a desaparèixer dels mitjans de comunicació.

Carmen Sevilla amb els militars d'Ifni durant la seva visita el Nadal de 1957

Font: ABC

Finalment, l'abril de 1958 Espanya i Marroc firmen el tractat de Cintra, en el qual Marroc promet la pau i Espanya li entrega els territoris de Cabo Juby, avui en dia Tarfaya. Aquí s'acaba podríem dir de manera 'extraoficial' la guerra d'Ifni-Sàhara, tot i això no es rep l'ordre de fer

un alto el foc fins al dia 30 de juny en què es rep un telegrama que diu: “Representante bandas armadas asegura a partir 12.00 horas día 30 harán alto el fuego ese sector. Observe cuidadosamente actitud enemigo, extremando precaución. Fuego propio totalmente prohibido. Aviación no debe volar”.

D'aquesta manera es posa punt i final a una guerra no declarada i deformada per la premsa. Tot i això, el territori d'Ifni no es cedirà a Marroc fins a l'any 1969.

Els espanyols es van passar 11 anys més en aquell territori. Quin sentit tenia seguir a Ifni? Josep Maria Cantijoch, ex combatent, ens explica: “Els soldats eren allà ‘per guardar la cara’. Oficialment la guerra d'Ifni la va guanyar Espanya pel fet que el marroquins no ens van tirar al mar com era el que pretenien en la invasió feta a la japonesa. Altra cosa fou la realitat ja que d'un territori de 1.500 km², només en va quedar un centenar en mans dels espanyols”.

De fet, si Marroc hagués volgut, hauria pogut fer fora els espanyols al 1958 mateix, però tot i això es van passar 11 anys més a Ifni, una zona on no es produïa res i d'on no s'obtenia cap tipus de benefici. Ifni no sortia rendible per cap banda, ni econòmicament, ni militarment. L'orgull del cabdill no podia permetre retirar-se d'aquell territori ja que seria com reconèixer una derrota, reconèixer que tota la campanya d'Ifni havia sigut inútil. Ifni es mantenia únicament perquè Marroc ho permetia i perquè als militars els convenia, ja que cobraven un sou més alt dels militars que eren a Espanya.

Poden els excombatents rebre algun reconeixement per haver lluitat a una guerra que no va existir? “Vaig rebre el document acreditatiu de la medalla de campanya Ifni-Sàhara. La medalla, si la volia, l'havia de comprar. Per dignitat, no ho vaig fer”. I com ell, la majoria de soldats s'han negat a pagar per un honor que els pertany. Els veterans d'Ifni porten molt temps esperant un reconeixement. Al cap dels anys i després de realitzar diverses accions han aconseguit una mica d'atenció. Miquel Querol és un dels veterans que més esforç ha invertit en què el servei militar de tants milers d'espanyols no quedi en l'oblit: “Al final vam aconseguir que a la nova llei de la carrera militar, que es va aprovar l'any 2007, s'hi va afegir una disposició final novena”. Segons aquesta llei, als veterans d'Ifni se'ls reconeix el seu servei i teòricament s'elaborarà una llista de combatents en la guerra per estudiar posteriorment un reconeixement nominal, però ja fa més de set anys d'aquesta llei i encara no s'ha aplicat.

Ifni i les seves condicions precàries es van quedar entre els seus soldats, i només el pas dels anys ha permès que se'n faci recerca i que els presents expliquin la seva història. Però la

guerra d'Ifni compta amb una gran diferència respecte a les altres guerres oblidades: mentre durava la guerra, s'informava del conflicte. Es minimitzava, es maquillava i s'usava un discurs optimista, però si el lector sabia llegir entre línies, podia veure què passava en aquell territori. S'ha convertit en una guerra oblidada sobretot pels anys posteriors a aquesta. De cop, a l'abril de 1958, Ifni va desaparèixer dels diaris, ja no era notícia, ja no interessava. I així va seguir fins al cap de 30 anys quan els soldats van començar a explicar les seves vivències i es va començar a investigar l'assumpte. Tot i així, quanta gent coneix l'última guerra lliurada per Espanya?

La força que tenen els mitjans comunicació i el poder polític pot arribar molt lluny. Pot fer que conflictes molt més llargs i cruents que aquest quedin totalment amagats. Han aconseguit que ja ningú no recordi aquesta guerra i que el seus soldats encara no hagin pogut tancar del tot les ferides. Com tantes altres coses a Espanya, la guerra d'Ifni és un dels temes pendents de la transició democràtica en aquest país.

3. La guerra d'Ifni

3.1 Antecedents de la guerra d'Ifni

El territori d'Ifni, la capital del qual és Sidi Ifni, es troba a la costa atlàntica del Marroc. A finals de 1950 la seva població era aproximadament de 50 mil habitants, dels quals un 18% eren europeus. La resta eren Baamrani, la tribu majoritària d'Ifni, que pertanyen al tronc bereber, no a l'àrab.

La guerra d'Ifni es va desenvolupar des del novembre de 1957 fins al juny 1958, entre els soldats de l'Exèrcit d'Alliberació Marroquí i l'exèrcit espanyol. Tot i que es consideri que l'any 1958 s'acabés el conflicte, Espanya no va cedir la totalitat del territori fins a l'any 1969, fins aquell moment, els soldats espanyols continuaven arribant a Ifni, vivint un estat permanent d'alerta de guerra.

El sultà de Marroc era en el moment de la guerra Mohamed V, que va exercir el seu mandat de 1927 a 1953, posteriorment va haver d'exiliar-se, però va continuar el seu càrrec al seu retorn, de l'any 1955 a 1961.

Cal destacar que en aquest treball ens centrarem en la guerra que es va desenvolupar a Ifni i no al Sàhara. La guerra d'Ifni i la del Sàhara es van desenvolupar a la vegada, però amb operacions, accions i unitats militars totalment independents i diferents. Tot i això es faran referències al Sàhara ja que ambdós territoris constituïen l'A.O.E (Àfrica Occidental Espanyola) i estan estretament lligats, per tant per a poder entendre plenament el conflicte d'Ifni, el nostre objecte de treball, també hem hagut d'estudiar i llegir la situació que es vivia al Sàhara i per tant, se'n parlarà breument. Però és molt important remarcar la diferència entre tots dos territoris (distanciats per uns 400 km) ja que molts autors no ho han sabut distingir i són conceptes que causen confusió.

Context històric

La Guerra Civil Espanyola va causar un gran impacte econòmic a Espanya, i al 1939 era un país arruïnat. A més, el recolzament que va oferir durant la Segona Guerra Mundial a les potències de l'Eix va provocar que fos condemnada per l'ONU, exclosa del Pla Marshall i aïllada dels països occidentals.

La solució que va donar el règim de Franco a la penúria econòmica va ser l'autarquia, una política basada en la recerca de l'autosuficiència econòmica i la intervenció estatal. El franquisme intentava imitar els règims feixistes perquè compartien el somni de l'autosuficiència econòmica i no volien recórrer a la importació.

L'any 1945 Franco és l'únic supervivent dels dictadors feixistes d'Europa. Al 1948 Franco s'haurà transformat en el pioner de l'anti-comunisme. Entre 1945 i 1948 l'Aliança es trencarà i es formaran dos bàndols: el capitalista amb França, Gran Bretanya i EUA, i el comunista amb la URSS. És així com comença la Guerra Freda l'any 1946.

La dècada dels anys 50 és quan es consolida la dictadura franquista. Una època on es produiran una sèrie de canvis que tindran conseqüències en el futur. És important destacar que Espanya és finalment acceptada com a membre de la ONU, i per tant es comença a dividir la fi de l'aïllament econòmic. És en aquest moment, en què poc a poc el règim surt de la misèria i Espanya comença a aixecar el cap després d'una postguerra massa llarga, que comencen els conflictes al protectorat espanyol d'Ifni. Un moment on a Franco li interessa per una banda mantenir relacions internacionals i, per l'altra, mantenir l'opinió pública contenta després de les penúries que havien passat durant la postguerra, i que encara seguien passant. La seva intenció era mostrar com el franquisme era un règim ideal i com teòricament sortíem a marxes forçades de la crisi i els mitjans de comunicació, com veurem més endavant, eren el millor instrument per fer-ho.

L'any 51 Carrero Blanco és nomenat Ministre de la presidència i d'ell depèn la Direcció General de Marroc i Colònies sota la que es troba L'A.O.E.

Presència espanyola a Ifni

La presència espanyola a Ifni es remunta a l'any 1476 i queda estretament lligada al Mar Menor de Barbería, situat entre les Canàries i les costes d'Ifni. Al segle XV comença la conquesta de Canàries per la Corona de Castella. Aquesta expansió va fer que, volent assegurar-se ambdues costes del Mar Menor de Barbería, els mariners castellans s'aventuressin cap a la costa africana i creessin un petit poble que van batejar amb el nom de Santa Cruz de Mar Pequeña. Al cap dels anys aquelles quatre cases que constituïen el poble van ser abandonades i serien pocs els que recordarien aquell poble (Vidal Guardiola, 2006). No va ser fins a mitjan segle XIX, en plena època de la febre colonialista, que Espanya va tornar a mostrar interès per aquell territori.

L'any 1860 i com a conseqüència del final de la "Guerra d'Àfrica", es firma a Tetuán el Tractat de Pau i Amistat entre Espanya i Marroc, on, entre altres acords, Espanya rebia el territori on havia estat Santa Cruz de Mar Pequeña per establir-hi una fàbrica pesquera. El propòsit fonamental, més que la pesca, era tenir un establiment que els servís pels interessos econòmics canaris.

Ubicació de Santa Cruz de Mar Pequeña

Font: Pablo Vázquez

Posteriorment l'any 1912, una vegada van estar fixades i reconegudes les fronteres en els tractats hispano-francesos de 1904 i 1912, Ifni va quedar definit com una regió en forma de mitja lluna amb 70 km de llarg i 25 d'ample. Es va establir, doncs, el protectorat espanyol.

Però Ifni no era part del protectorat espanyol. El protectorat s'estableix l'any 1912 i el conformen la Zona Nord del Marroc i la Zona Internacional del Tànger. Ifni era una sobirania que havia estat cedida per Marroc en el tractat de 1860, perquè l'havien identificat com el lloc de Santa Cruz de Mar Pequeña.

El territori on es trobava aquesta fàbrica no va ser ocupat definitivament per Espanya fins el 1934 (tot i que els intents d'assentar-se en aquell territori ja havien sigut varis fins al moment). A finals del 1933 la Direcció General de Marroc i Colònies del Govern de la Segona República prepara un informe explicant que l'ocupació es deu a tres motius: els recursos naturals que posseeix Ifni, la situació geogràfica respecte les Canàries, i al banc pesquer pròxim. També s'argumentava que si Espanya no es decidia aviat l'ocuparien França o Itàlia. (Vidal Guardiola, 2006)

Finalment, i de manera pacífica els espanyols l'ocupen al 1934 perquè el govern es va veure obligat a implantar allà la seva sobirania abans que ho fes França o Itàlia. L'encarregat en cap d'aquesta operació va ser el coronel Fernando Osvaldo Capaz, africanista expert. Va ser ell qui va escollir on s'havia d'aixecar la ciutat –a causa de tot el temps que havia passat, els espanyols no sabien on estava localitzat exactament el petit poble de Santa Cruz de Mar Pequeña, i van haver de triar un lloc aproximat – que al cap de poc temps es converteix en la

capital del que els espanyols anomenaran l'Àfrica Occidental Espanyola (A.O.E)². (Segura Valero, 2006)

Quan es va ocupar aquell territori, el govern Espanyol va haver d'escollir una denominació a efectes legals per aquell lloc. Primer es van decantar per Santa Maria del Mar Pequena, però al final es va decidir seguir la tradició local i el van anomenar Sidi Ifni, la traducció del qual seria aproximadament Senyor de la Llacuna.

Però Espanya no era l'única que estava assentada a Marroc. La presència de França es

remunta també al segle XIX, però no serà fins al 1912, sota el tractat de Fez, que Marroc cedeix una part del territori a França. El protectorat francès ocupava des de Fez i Rabat, s'estenia cap al sud fins Mogadar i cap a l'est fins a la Cordillera de l'Atlas (Canales i del Rey, 2006).

Molts dels nadius de la zona volien la independència, i poc a poc, l'independentisme es va convertint en un moviment recolzat per més persones, fins que al desembre de 1943 es funda el partit Istiqlal, que es va convertir en la principal força política que lluitava per la independència.

Quan l'agost del 1953 els francesos destitueixen el sultà Mohamed V i el desterren a Madagascar s'obre un període de violència que va començar al setembre i que va significar centenars de morts, revoltes, i atemptats. Això va crear un clima de certa inquietud a Ifni, els espanyols van començar a preocupar-se, tant pels rumors que venien de França com per la propaganda del Istiqlal que havia instal·lat emissores de ràdio molt properes al protectorat espanyol. l'Istiqlal anava realitzat algunes accions per la independència a Ifni breus i sense importància, però unides als rumors van fer que les autoritats es comencessin a preocupar.

El Yeicht Taharir (Exèrcit d'Alliberació) neix l'any 1955, els seus membres provenien del partit nacionalista Istiqlal. Aquest exèrcit es va convertir en el símbol de la independència del Marroc. Al principi les seves accions eren purament contra els francesos. El seu dirigent, Ben

Africa Occidental Espanyola i protectorat francès al Marroc

² El 20 de juliol de 1946 es declara per Decret, el Govern de l'A.O.E (Àfrica Occidental Espanyola) que comprenia els territoris d'Ifni i el Sàhara.

Hammu, mostrava amistat amb els espanyols i els oferia el seu recolzament per poder seguir atacant contra els francesos.

Relació EUA i Espanya

Com hem esmentat anteriorment Espanya està passant per una fase d'aïllament. Estats Units va decidir donar suport, en aquells moments molt important i necessari, a Espanya i el 26 de setembre de 1953 es van firmar els convenis hispano-nordamericans d'ajuda econòmica, tècnica i militar al Palau de Santa Cruz a Madrid. En aquests tractats, es realitzaran una sèrie d'acords, que com veurem més endavant, resultaran claus per a la guerra d'Ifni.

“Las razones del acercamiento norteamericano a España fueron el apogeo de la Guerra Fría y su situación estratégica en la entrada del Mediterráneo, que favorecía la política estadounidense de crear bases militares para impedir la expansión de los países comunistas” (PIÑERO, 2006: 175)

A nivell general segons aquests convenis, EUA reforçaria els mitjans de les forces militars espanyoles. Ell, a canvi, obté la concessió de bases aèries y navals. Segons Piñero (2006), en aquest pacte hi havia força ambigüitat, ja que no es precisava quin era el material de guerra que rebria Espanya.

Tot i això, Espanya no rep el suport necessari d'Estat Units durant la guerra d'Ifni. Tot i que sobre el paper semblava que hi hagués una molt bona relació, la realitat era una altra, a Estats Units no li interessava que Espanya estigués en guerra amb el Marroc.

En aquest tractat de l'any 1953, hi havia una clàusula que causaria molts problemes a tots els soldats d'Ifni, on es deia que en cas de guerra colonial, Espanya tenia prohibit usar l'armament donat. “Estats Units encara als anys 50 tenien molt interioritzada la idea que ells eren anticolonialistes (...) des dels anys 40, durant la Segona Guerra Mundial, comencen una política de descolonització i té la seva lògica que no els permetin utilitzar les armes en un conflicte colonial” (Culla, 2015)

És a causa d'aquest veto d'Estats Units, que el material i armament d'Ifni estaven tan antiquats i eren tant precaris.

La premsa espanyola del moment

Ífni era un destí molt cobejat per als militars perquè era una via ràpida per ascendir i els sous duplicaven els dels militars que restaven a Espanya. “Se quiere hacer ver y convencer a la gente de que España cuida y protege a sus súbditos, de que el protectorado español es lo mejor para el progreso y el desarrollo de Marruecos.” (Vidal Guardiola, 2006: 22) A la premsa apareixia un anunci recurrent, cridant a l'allistament a la *Legión*, on es prometien ràpids ascensos, un bon sou, bona alimentació, etc.

Durant els anys anteriors al conflicte, els articles que mostraven els francesos com a l'enemic eren molt corrents. Els mitjans de comunicació es van reduir a fer una campanya “antifrancesa”, criticant totes les seves accions i mostrant-los com a “opressors” del Marroc. Mentre afirmen que França era l'enemic que calia fer fora d'aquell territori, presentaven a Espanya com un gran aliat del món àrab en general i del Marroc en particular.

L'objectiu principal d'aquests articles era mostrar que Espanya estava al costat del sultà Mohammed V, però també demostrar que els espanyols recolzaven l'independentisme, per atraure una part de la població marroquí.

La premsa espanyola manté una visió quasi idíl·lica de l'acció colonitzadora portada a terme per Espanya a Àfrica. Una visió que també tenien els militars espanyols del protectorat: la majoria estaven convençuts que només una minoria dels agitadors desitjava realment la independència i que una gran part de la població marroquí preferia seguir unida a Espanya. (Vidal Guardiola, 2006: 29)

Franco creia que acostant-se als països àrabs aconseguia entrar en escena internacional (recordem que Espanya passava en aquell moment per un aïllament), i de pas desplaçar França. Però s'equivocava.

Es volia fer veure a la població que si hi havia algun conflicte a la zona del protectorat espanyol eren fets sense importància portats a terme per una minoria.

La independència de Marroc

El 2 de Març de 1956 el Marroc va obtenir la independència de França. A causa de totes les revoltes que va originar l'exili de Mohamed V, la situació francesa es va tornar molt complicada en els anys que van prosseguir, i per tant es va decidir que tornés del sultà de Marroc, obrint-se així les negociacions que van conduir al final del protectorat.

Espanya es va veure contra les cordes, el govern es va adonar que si no cedia una part del seu territori, l'objectiu dels atacs podrien començar a ser ells i no els francesos. Així, l'abril de 1956 el sultà Mohamed V va anar a Madrid, i Espanya i Marroc van firmar un protocol que reconeixia la independència de Marroc i que es va fer oficial en el tractat que van firmar Franco i Mohamed V a El Pardo el 12 de febrer de 1957. Finalitzen d'aquesta manera els protectorats exercits per França i Espanya.

Espanya només cedeix els territoris que pertanyien al protectorat que va aconseguir l'any 1912, i per tant, va conservar tots aquells territoris que no entraven dins del pacte i que consideraven que els pertanyien de molts anys enrere: Ceuta i Melilla, el Sàhara Oriental, Tarfaya i per

suposat, Ifni: "El hecho de que no se firmara un tratado de límites en 1956, determinó un inmediato conflicto en torno a la interpretación de cuál era "la unidad territorial del Imperio (marroquí) que garantizaban los tratados internacionales", según los términos de dicho acuerdo. Pero la parte española no lo estimó necesario, dado que consideraba territorios de soberanía propia (según se reconocía en acuerdos internacionales), Ifni y Sahara (no así la Zona Sur del Protectorado o Tarfaya), aparte de Ceuta y Melilla, lo que chocó de inmediato con las reivindicaciones nacionales del nuevo estado. Desde Marruecos, la reclamación se basaba en que toda el área estaba habitada por gente de su mismo origen, lengua y religión; además de que, antes de la ocupación española, la zona había sido administrada en nombre del estado marroquí, cuyo monarca había ejercido autoridad religiosa sobre el territorio (no control político temporal). España se atuvo al derecho internacional y siempre desestimó la argumentación marroquí" (Pardo, 2006: 199)

A partir d'aquest moment la intenció del sultà Mohammed V va ser descolonitzar les possessions espanyoles. "El ejército de Liberación no quería solo la independencia si no la completa expulsión de los europeos del Norte de Africa" (Canales i Del Rey 2006: 34). Tot i que les intencions dels marroquins eren clares, des del govern espanyol no volien veure el conflicte que tenien pràcticament a sobre.

Portada de *La Vanguardia* del dia 7 d'abril de 1957 on es poden veure fotografies de trobada de Mohamed V amb Franco.

Font: Hemeroteca digital de *La Vanguardia*

Sobre el paper, l'Exèrcit d'Alliberació i el govern Marroquí no tenien cap relació. Com ja hem dit, els diaris proclamaven constantment la gran amistat que hi havia entre els dos països i per tant no s'esperava cap intent d'atac per part de Marroc. Tot i això, quan Mohamed V es fa amb el poder de Marroc al 1956, crea les Forces Armades Reials, un enorme exèrcit al servei del monarca que, per una banda, intenta acabar amb l'Exèrcit d'Alliberació, però per l'altra el deixa actuar, sempre i quan limitin la seva zona d'actuació al territori espanyol (Ifni i Sàhara) i francès (Mauritania) (Alcojor, 2006). Veurem més endavant com els òrgans de la dictadura intentaven desmentir totes les notícies que afirmaven una relació directa amb el govern de Marroc i l'Exèrcit d'Alliberació, però la realitat era que Mohamed V estava d'acord amb totes les accions que poguessin fer fora tant Espanya com França del Marroc.

Com més s'acostava el novembre més es temia l'atac per part de l'Exèrcit d'Alliberació, i és que, al 1957, al protectorat espanyol els incidents amb bandes armades eren constants. Al setembre es comencen a realitzar cada vegada amb més freqüència accions antiespanyolistes, sobretot al Sàhara. Veient com estava la situació comencen els intents per apropar-se als francesos. Però tot i que els militars residents allà desitjaven la col·laboració dels francesos, per part del govern s'anava retardant aquesta col·laboració. Òbviament, Franco i les autoritats espanyoles no volien demanar ajuda a aquell país que havien estat considerant l'enemic només uns mesos enrere.

Amb la independència del Marroc, els espanyols s'adonen que potser no tot es tan idíl·lic com s'explicava a la premsa i com ells mateixos volien creure, i per por de possibles atacs, es pot veure com al llarg de 1957 el to que usava la premsa cap als francesos va canviant. Ja no els tracten com a uns "opressors". Comencen a ser més comprensius amb França i es comença a desconfiar més dels marroquins independents.

Poc a poc els militars espanyols perdien més soldats, tots ells nadius que desertaven per anar a l'Exèrcit d'Alliberació. Hi havia cada vegada més manifestacions per la independència, incidents i atemptats que s'emportaven algun ferit o inclús algun mort. La situació es complicava inevitablement.

L'11 d'agost de 1957 és quan es considera que comencen les hostilitats per part de l'Exèrcit d'Alliberació (Canales i Del Rey, 2006). Aquell dia, un destacament del Yeicht Taharir que s'havia infiltrat al territori espanyol, va atacar una patrulla que s'havia apropiat a Id Aisa per reparar el cable telefònic. Les tropes espanyoles van repel·lir l'agressió abatent a un insurgent de les bandes, però perdent, probablement per deserció, a un soldat natiu. Els espanyols es

van prendre aquell episodi com un insult molt greu, ja que a part que els havien atacat, l'agressió s'havia produït dins de la zona de la sobirania espanyola. És per això que es va prendre la decisió de respondre amb un atac aeri. Però el bombarder Heinkel He-111 que havia d'efectuar la missió de represàlia es va estavellar, i va morir tota la seva tripulació (entre ells el comandant Álvarez-Chás, un gran coneixedor de la regió i apreciat pels Baamrani)

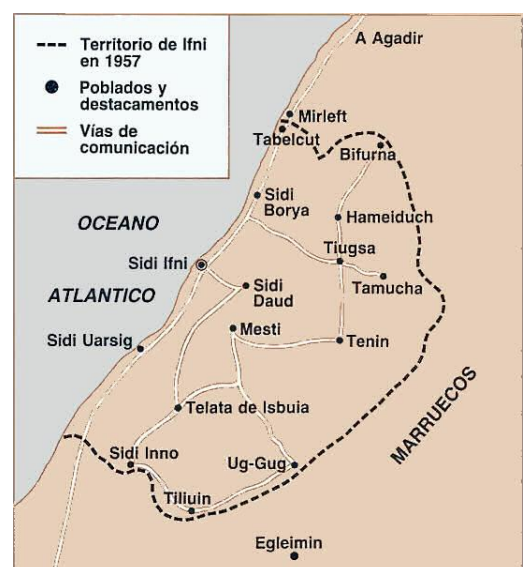
Podem veure que la situació a Ifni era complicada, hi havia un ambient de tensió. A més, les forces espanyoles eren inferiors a les de l'Exèrcit d'Alliberació. Al 1957 les forces franceses tenien, segons Casas de La Vega (1985), 4.200 homes aproximadament repartits entre els diferents territoris, homes que anirien molt bé a l'exèrcit espanyol. Per tant, si es volia fer fora l'Exèrcit d'Alliberació els espanyols havien de pactar amb França d'alguna manera.

És per aquest motiu que s'organitza la Conferència de Dakar, desenvolupada entre el 20 i el 24 de setembre. "Su finalidad es el estudio de los problemas generales de una cooperación militar dirigida a oponerse a la agitación de los elementos del Ejército de Liberación marroquí en los territorios del África Occidental Española, de Mauritania y de Argelia" (Casas de La Vega, 1985: 186). Finalment, després de pràcticament dos mesos, les dues parts accepten les condicions i es produeix l'acord franco-espanyol. Es decideix fer accions conjuntes al territori del Sàhara, però França es nega a entrar a Ifni i només hi aportarà informacions de caràcter militar.

S'inicia el conflicte

És important repetir que mentre succeïen tots aquests fets el poble espanyol en vivia totalment aliè. El règim va ser molt escrupolós en guardar silenci sobre aquest assumpte. Franco no volia que res del que estava passant o podia passar en aquell territori sortís a la llum, i menys quan aquella era una època molt dura i complicada pels espanyols. Els incidents a Ifni eren cada vegada més sovint, els militars veien a venir que alguna cosa havia de passar. I això es va fer realitat la matinada del 23 de novembre de 1957, quan el Yeicht Taharir va atacar Ifni. L'atac es va fer de manera simultània a totes les poblacions que fan frontera amb Sidi Ifni (Tiugsa, Tennin

Destacaments i poblacions que feien frontera amb Sidi Ifni l'any 1957

Font: Pablo Vázquez

d'Amelú, Telata de Isubñaia, Tiluin, Tamucha, Bifurna, Jameiduc, Tabelcut, Mesti, Sidi Boira, Sidi Uarsig i Ug Gug).

A Ifni es va poder controlar ja que hores abans d'aquest atac, els militars van estar informats a través d'un soldat àrab de l'exèrcit espanyol. Tot i això als destacaments anomenats les coses van resultar diferents a causa dels pocs militars que hi havia i la baixa protecció del territori que això significava.

Però com poden explicar els mitjans de comunicació a la opinió pública, que Marroc, a qui acabàvem de donar gentilment la independència, el nostre gran aliat i amic, ens traeixi

Retall del diari *La Vanguardia* dia 27 de novembre de 1957

NOTA DEL MINISTERIO DEL EJERCITO

Madrid, 26. —El Ministerio del Ejército, con el fin de tener debidamente informada a la opinión pública de los hechos acaecidos durante las últimas cuarenta y ocho horas en el territorio español de Sidi Ifni, ha facilitado la siguiente nota:

«Hace ya algunos meses, la paz y el orden en nuestros territorios de Sidi Ifni y Sahara vienen siendo alterados por la presencia, en las inmediaciones de sus fronteras con el territorio marroquí, de bandas armadas del llamado Ejército de Liberación, que por todos los medios vienen intentando perturbar la paz y el orden entre los indígenas, lo que obligó a las autoridades españolas a plantear al Gobierno marroquí la necesidad de que impusiese su autoridad en los territorios inmediatos a nuestras fronteras, alejando estas bandas armadas y substituyéndolas por fuerzas del Ejército Real. Ante la falta de un resultado práctico de estas gestiones y los actos de violencia y terrorismo que venían cometiéndose contra algunos indígenas leales y la agresión a los puestos de policía de frontera, se reforzaron las fuerzas de guarnición de aquellos territorios, así como las aéreas del archipiélago canario, intensificándose la vigilancia sobre aquellas costas, por conocerse la relación de estas bandas con elementos extranjeros venidos del exterior.

«Cuando parecía que las reclamaciones hechas en Rabat tenían favorable acogida y disminuía la tensión, el sábado 23 fueron cortadas sistemáticamente y durante la noche las comunicaciones telefónicas de Sidi Ifni con los puestos situados entre tres y cuatro kilómetros de la frontera y pocas horas después numerosas bandas armadas, infiltradas en nuestro territorio de soberanía durante la noche atacaron simultáneamente las posiciones y puestos aislados que protegían los principales poblados, a la vez que intentaban un golpe de mano sobre los depósitos de municiones establecidos en las afueras de la pequeña ciudad de Sidi Ifni. La reacción de nuestras tropas fué rápida y enérgica, causando al enemigo importantes pérdidas y teniendo que lamentar por nuestra parte cuatro oficiales heridos, cinco soldados muertos y treinta heridos. El enemigo abandonó numerosos muertos y prisioneros, que se aproximan al centenar.

«Sin perjuicio de la adecuada acción diplomática que se está desarrollando ante las autoridades marroquíes en Rabat y de las medidas de prevención que hayan de tomarse por los Ministerios del Ejército, Marina y Aire ante los focos de anarquía y agitación próximos a nuestros territorios de soberanía, se han adoptado ya aquellas medidas de urgencia que la situación aconseja.

«El espíritu de los mandos y tropas de los tres Ejércitos es excelente.»

Font: Hemeroteca digital de *La Vanguardia*

d'aquesta manera? Si el conflicte comença el dia 23, no n'apareixerà cap notícia al respecte fins al dia 27.

Quatre dies després, en forma de nota del ministeri de l'Exèrcit, sense destacar, i en alguns casos no apareixerà ni en portada. La nota deia el següent:

“El Ministerio del Ejército, con el fin de tener debidamente informada a la opinión pública de los hechos acaecidos durante las últimas cuarenta y ocho horas en el territorio español de Sidi Ifni, ha facilitado la siguiente nota: Hace ya algunos meses, la paz y el orden en nuestros territorios de Sidi Ifni y Sahara vienen siendo alterados por la presencia, en las inmediaciones de sus fronteras con el territorio marroquí, de bandas armadas del llamado

Ejército de Liberación, que por todos los medios vienen intentando perturbar la paz y el orden entre los indígenas, lo que obligó a las autoridades españolas a plantear al Gobierno marroquí la necesidad de que impusiese su autoridad en los territorios inmediatos a nuestras fronteras, alejando estas bandas armadas y substituyéndolas por fuerzas del Ejército Real. Ante la falta de un resultado práctico de estas gestiones y los actos de violencia y terrorismo que venían cometiéndose contra algunos indígenas leales y la agresión a los puestos de policía de frontera, se reforzaron las fuerzas de guarnición de aquellos territorios, así como las aéreas del archipiélago canario, intensificándose la vigilancia sobre aquellas costas por conocerse la relación de estas bandas con al elementos extranjeros venidos del exterior Cuando parecía que las reclamaciones hechas en Rabat tenían favorable acogida y disminuía la tensión, el sábado

23 fueron cortadas sistemáticamente y durante la noche las comunicaciones telefónicas de Sidi-Ifni con los puestos situados entre tres y cuatro kilómetros de la frontera y pocas horas después numerosas bandas armadas infiltradas en nuestro territorio de soberanía durante toda la noche, atacaron simultáneamente las posiciones y puestos aislados que protegían los principales poblados, a la vez que intentaban un golpe de mano sobre los depósitos de municiones establecidos en las afueras de la pequeña ciudad de Sidi Ifni. La reacción de nuestras tropas fue rápida y enérgica, causando al enemigo importantes pérdidas [...] El espíritu de los mandos y tropas de los tres ejércitos es excelente”

Analitzarem únicament els trets més distintius d’aquesta nota, i es podrà veure com la resta de notícies que apareixen als diaris més endavant tenen unes característiques molt similars.

En primer lloc es diu: “amb la finalitat de tenir ben informada l’opinió pública dels fets succeïts les últimes 48 hores”, podem deduir que el govern va tardar tant a donar la informació perquè havia de pensar com explicava el que havia passat.

Per altra banda el principi de la nota diu: “fa ja alguns mesos, la pau i l’ordre en els nostres territoris de Sidi Ifni i el Sàhara venen sent alterats, per la presència (...) de l’Exèrcit d’Alliberació”. Aquesta afirmació deixa entreveure que ja fa mesos que els mitjans anuncien que els territoris espanyols estaven sent atacats. I en aquest cas, és la primera vegada que s’afirma. A tots els espanyols els havien dit que els atacs anaven únicament dirigits al protectorat francès.

Per últim també ens agradaria destacar l’última frase on diu: “La reacció de les nostres tropes va ser ràpida i enèrgica, causant a l’enemic importants pèrdues [...] L’esperit dels comandaments i tropes dels tres exèrcits és excel·lent”. Per una banda aquesta frase no parla dels morts o ferits del bàndol espanyol, fent només referència a les pèrdues de l’enemic. I per altra banda continua utilitzant aquest recurs optimista que tantes vegades veurem al llarg dels mesos següents, afirmant que l’exèrcit estava d’un humor excel·lent i explicant que tot anava bé, quan la realitat és molt diferent. Tots els destacaments que feien frontera amb Sidi Ifni estaven cercats i això significarà bastants morts i ferits.

Podem veure també que en aquesta nota no s’esmenta en cap moment la paraula “guerra”, tot i això, a Ifni ja havia començat una guerra que duraria 7 mesos i tindrà nombroses conseqüències tant per Espanya com per Marroc.

3.2 1957 – 1958: La guerra d'Ifni

El primer atac no hauria d'haver estat una sorpresa per les autoritats espanyoles, de fet, feia temps que Franco rebia informes sobre activitats antiespanyolistes al Marroc i hostilitats a Ifni. Ja uns mesos abans el general Zamalloa, que havia substituït el general Pardo de Santayana com a governador General del AOE, es reuneix a Madrid amb Franco, Carrero Blanco i Barroso, explicant que la situació és diferent de la que ells es pensen, i que necessita urgentment reforç de tropes i material.

Així, com hem esmentat, gràcies a la confiança d'un soldat àrab de l'exèrcit espanyol es van saber les intencions del Yeicht Taharir d'atacar els territoris d'Ifni el dia 23 de novembre, i la capital, Sidi Ifni, va poder estar mínimament preparada. La resta de posicions del terriotri no van tenir la mateixa sort, sobretot els que estaven protegits per pocs soldats.

El pla que havia formulat l'Exèrcit d'Alliberació consistia en primer lloc en destruir tots els polvorins situats a la capital, Sidi Ifni, i fer-se amb els dipòsits de municions. Miquel Querol (2015), president de l'Associació Catalana de Veterans d'Ifni, explica: "A la ciutat tots els oficials de l'exèrcit vivien en cases, i cada matí a les 6 marxaven i no tornaven fins a la nit. Doncs bé, a la porta de cada casa d'aquests oficials, hi havia dos moros que els esperaven i els havien de matar quan sortissin. (...) sort del soldat que va avisar i aquell dia els militars no es van quedar a casa i van dormir al "cuartel" i es va augmentar la defensa del polvorí".

En segon lloc l'Exèrcit d'Alliberació havia d'ocupar, a la vegada, tots els destacaments situats en llocs estratègics del territori, eliminant els oficials espanyols i, aprofitant que a l'exèrcit espanyol hi havia una gran quantitat de soldats nadius, aquests havien d'eliminar els seus caps a l'hora exacta que comencés la invasió. Però el pla no va sortir bé: una gran quantitat de soldats nadius van desertar per unir-se a l'Exèrcit d'Alliberació, però molts altres es van mantenir fidels a Espanya. A partir d'aquell moment, la majoria de soldats d'origen natiu del bàndol espanyol van ser destinats a fer tasques administratives i van ser desposseïts de qualsevol arma per precaució.

L'atac a la capital va ser un fracàs, però es van produir combats als seus voltants i la ciutat va quedar rodejada durant unes nits. Adolfo Cano, excombatent de la guerra d'Ifni, recorda en el seu article Ifni-Sahara, *Cronología de una guerra* (2014): "Pensé que debía tratarse de un simulacro por ver cómo reaccionaba la tropa, pero(...) algo gordo estaba ocurriendo. Salimos del cuartel en estricto silencio. Mi compañía, la 23 al mando del capitán Rosaleny, nos

dirigimos a la zona del polvorín y una parte de la compañía subimos al Bulalaam (monte paralelo a la costa que domina la ciudad de Sidi Ifni).

El Ejército de Liberación tenía fijado un día D, el 23 de noviembre, y una hora H, las 6:30 h, hora en que la "guagua" desde el pueblo distribuía a los oficiales a sus puestos, a los que tenían que matar, e inmediatamente después entrar en los acuartelamientos y pasar a cuchillo a toda la "soldadesca", que estaríamos durmiendo. Hubiera sido una verdadera masacre. Nunca lo he entendido ni lo entenderé, como ni siquiera los oficiales de alto grado, sabiendo algo, no estaban preparados.

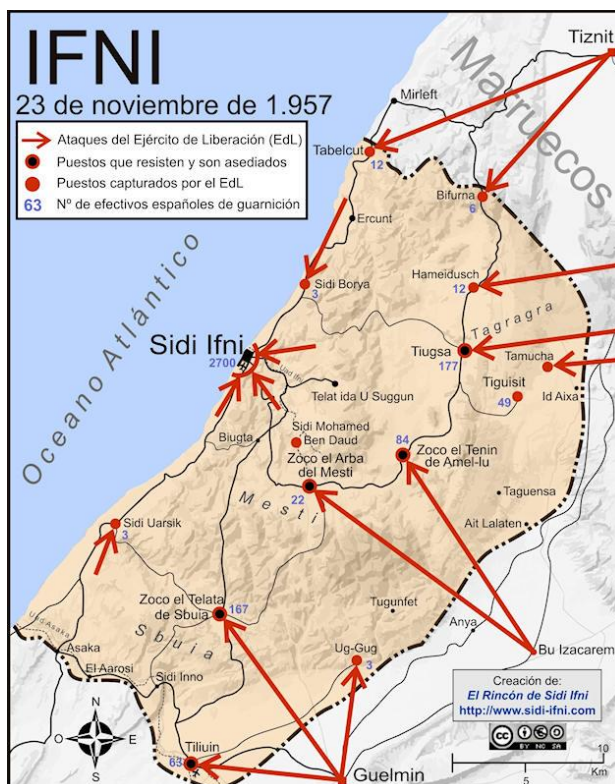
Había, no obstante, que estar de guardia permanente en la montaña, a "pelo", sin alambradas, sin campos de minas y haciendo guardia nocturna en solitario a 50 m de la primera línea establecida, con el moro a pocos metros. En estos casos el miedo es superior al miedo, "durmiendo" dos horas y dos horas guardia. Así estuvimos intercambiándonos algún que otro mortero y algún disparo cuyas balas "llegaban muertas". (Cano, 2014: 11)

Però l'atac no va ser només a la capital. L'Exèrcit d'Alliberació va tallar tots els cables telefònics de manera que els destacaments no es poguessin comunicar entre ells i tampoc amb la capital. Tots els destacaments que feien frontera amb Sidi Ifni també van ser atacats de manera simultània: Tiugsa, Tennin d'Amelú, Telata de Isubña, Tiluin, Tamucha, Bifurna, Hameidusch, Tabelcut, Mesti, Sidi Boira, Sidi Uarsig i Ug Gug.

Tiugsa, Tennin d'Amelú, Telata de Isubña, Tiluin només van ser rodejades ja que tenien una guarnició suficient. En canvi, la resta de destacaments esmentats van ser presos per la força, que era molt superior, matant a tots els components o fent-los presoners.

"Las noticias que llegaban a la capital desde aquellos fuertes aislados eran

Atacs simultanis de l'Exèrcit d'Alliberació.

Font: Pablo Vázquez

alarmantes. Hameidusch había caído y su jefe, un sargento, había sido fusilado delante de sus hombres. Bifurna había sido tomado y nada se sabía de sus cinco defensores. En Tabelcut, un teniente, un cabo, un guardia civil y cinco soldados eran dados por desaparecidos. En Tiugsa, que soportaba un duro asedio, los rebeldes habían asesinado a un tendero español y le habían vaciado los ojos. En Tamucha, el teniente que se hallaba al mando había muerto de un tiro en la cabeza. En Tenín había caído un soldado. Telata de Isbuía, al sur del territorio, se hallaba bajo fuego de mortero y varios de sus defensores estaban gravemente heridos. Ésas eran las noticias cuando los guerrilleros comenzaron a cortar los cables del tendido telefónico y, uno tras otro, los puestos fueron quedándose mudos” (Bárbulo, 2007)

Més concretament, els destacaments vivien la següent situació:

- **Bifurna:** Aquesta guarnició estava massa allunyada per a poder-la socórrer. Estava defensada per un caporal i quatre soldats indígenes. Segons Canales i del Rey (2006) Bifurna es va rendir el mateix dia 23 i mai s’ha sabut si hi va haver o no resistència armada.
- **Hameidusch:** José Osorio era el sergent que estava al cap d’un petit escamot de tiradors a Hameidusch. Els soldats van aguantar l’assalt d’una força deu vegades major fins el dia 28 en què, ja sense municions ni menjar, es van rendir. I el sergent Osorio va ser assassinat davant dels seus soldats.
- **Tamucha:** En aquesta zona la situació era pitjor. La defensa estava organitzada en 2 posicions, una al cap del tinent Gonzalo Fernández i l’altra al cap d’un sergent, Juan Isaac Rosa. Les dos posicions van quedar aïllades entre elles. El dia 25 el Yeicht Taharir va aconseguir entrar i tan el tinent com el sergent van ser assassinats.
- **Zoco Arba el Mesti:** En aquest destacament la guarnició era més forta, comptaven amb 28 soldats europeus i quatre indígenes de Tiradors d’Ifni, recolzats per un petit grup de policia. Van aguantar la pressió de l’Exèrcit d’Alliberació durant varis dies, hi van haver lluites però no es va patir cap baixa, fins al dia 1 de desembre, quan els van alliberar.
- **Tiugsa:** Aquesta zona estava dividida en dues unitats: una de policia i una altra de tiradors. El fet d’estar dividits en dos destacaments impedia que es recolzessin mutualment i des del 23 la situació va ser complicada, ja que rebien constants atacs per ambdues bandes. Van estar assetjats fins al dia 7 de desembre. En total, a Tiugsa, entre la unitat de policia i la de tiradors, va haver-hi quatre morts i sis ferits.

- **Telata:** Tot i que a Telata els assetjats van rebutjar amb èxit tots els atacs i els dos destacaments existents (de policia i de tiradors) van aconseguir mantenir les seves posicions, els combats van ser intensos els dies 24 i 25.

Memorial a Ortiz de Zárate

Font: forodeculturadedefensa.blogspot.es

Va ser a causa dels conflictes que hi havia a Telata que es va posar en marxa una operació molt criticada tant per autors com per combatents: Zamaolla, després de les informacions que va rebre sobre aquest territori, va donar l'ordre de socórrer la guarnició. L'operació se li va encarregar al tinent Ortiz de Zárate al comandament de la 3ª secció de la 7ª Companyia de la 2a bandera Paracaigudista de l'Exèrcit de Terra. Els components eren nois d'entre 18 i 20 anys amb poca experiència. Quan es dirigien cap a Telata a alliberar els seus companys van patir una emboscada per un grup de l'Exèrcit d'Alliberació. El dia 26 van començar un combat i enmig d'aquest, el bàndol espanyol va aconseguir enllaçar amb una vella ràdio

per a demanar suport aeri. Quan l'aviació va arribar, els va donar suport llençant menjar i aigua, però només van poder recuperar alguns dels paquets, i es va afegir el problema de la gana i la set, un problema que va arribar a ser molt recurrent en els combats. En aquesta operació van morir 5 espanyols, entre ells el comandant en cap de la secció, el tinent Ortiz de Zárate. Aquesta operació va ser glorificada per tots els mitjans i a Zárate el van tractar com un heroi.³

Així doncs es va posar en marxa una altra operació per a rescatar aquesta companyia. Finalment, el 2 de desembre la 21ena companyia de Tiradors d'Ifni va aconseguir contactar amb la secció assetjada. Així, els soldats de la 21ena companyia com els assetjats es van dirigir finalment a Telata. Els supervivents de Telata i els paracaigudistes estaven el dia 5 de desembre de tornada a Ifni.

³ Annexos pàgina 71 i 72

- **Tiliuin.** Al igual que molts altres territoris, Tiliuin tenia dos destacaments, un de policia i l'altre de tiradors. El dia 23 van quedar cercats, i aquest territori tenia dos problemes: Per una banda, era inaccessible per via terrestre, per tant s'hauria de fer un salt paraquedista, i per l'altra, estava molt a prop d'una de les principals bases del Yeicht Taharir. L'operació de rescat d'aquest destacament es va anomenar "Pañuelo", la qual explicarem posteriorment.
- **Tenín de Amel-lu.** A Tenín d'Amel-lu es va crear una defensa improvisada però ben organitzada que va originar que només es produís una baixa. Aquest destacament va ser l'últim de tots a ser alliberat. L'operació de rescat s'emmarcava dins de l'operació Gento, i com veurem més endavant, els van aconseguir alliberar el dia 7 de desembre
- Les altres posicions que van ser atacades (Sidi Borya, Sidi Mohammed ben Daud Sidi Uarsig i Ug-gug) eren més petites i no comptaven amb més de dos o tres homes. Segons Casas de La Vega, tots ells figuren com desapareguts en la relació de baixes del Grup de Policia (Casas de la Vega, 1985).

Atac simultani a Ifni

Les operacions de L'exèrcit espanyol

Des de l'exèrcit espanyol es van idear un seguit de missions amb l'objectiu d'alliberar els destacaments i socórrer als assetjats.

L'operació "Pañuelo"

La primera de les operacions va ser l'anomenada "Pañuelo", que consistia en el llançament d'una companyia paracaigudista a l'aeròdrom de Tiliuin perquè auxiliés als assetjats mentre s'obria pas fins a Tiliuin una columna d'evacuació. Com hem mencionat anteriorment, davant les dificultats que presentava aquesta zona el millor era realitzar una operació amb paracaigudistes. Així, el 29 de novembre, la 7a Companyia de la II Bandera Paracaigudista, al comandament del capità Juan Sánchez Duque, realitza el primer salt de guerra, i aconsegueix entrar a Tiliuin sense cap baixa.

Dibuix de Tiliuin

Font: forodeculturadedefensa.blogspot.es

Als dies següents els components de la guarnició i els paracaigudistes van seguir rebutjant els assalts de l'enemic. El 3 de desembre són alliberats per membres de la VI Bandera de la Legió, i el 4 de desembre abandonen finalment Tiliuin. "Se recibe la orden de abandonar el puesto, destruyendo todo lo que no pueda llevarse. La guarnición y sus liberadores se retirarán hacia Telata y, tras destruir también este puesto, emprenderán camino hacia Sidi Ifni" (Bosque, 1992: 18) Fins que el dia 5 de desembre tots els grups van aconseguir la seva missió i van arribar a Sidi Ifni.

L'operació "Netol"

L'objectiu de la següent operació que es va portar a terme a principis de desembre, l'operació Netol, era trencar el cercle de la secció del tinent Ortiz de Zárate i alliberar Zoco Arba el Mesti.

El coronel Felix López Maraver era l'encarregat d'aquesta missió. Amb el IV Tambor de Tiradors d'Ifni, la VI Bandera de la Legió, la I bandera Paracaigudista, el Batalló Expedicionari Soria 9, una secció de sapadors de la Companyia Expedicionària del Regiment d'enginyers numero 6 i destacaments d'automobilisme i sanitat. L'1 de desembre després de varis combats es va aconseguir alliberar el Zoco de Arba el Mesti. Com hem explicat amb anterioritat, el dia 2 de desembre la 21ª companyia de Tiradors d'Ifni va aconseguir alliberar la guarnició assetjada a pocs kilòmetres de Telata. A nivell general l'operació "Netol" va sortir bé.

L'operació "Gento"

Finalment la última operació era l'anomenada Gento: l'objectiu d'aquesta era alliberar Tiugsa i Tenin d'Amel-lu. El coronel en cap d'aquesta operació era Crespo del Castillo, encarregat de la II Bandera paracaigudista (sota el nom d'agrupació Crespo), la VI bandera de la Legió, el II Tambor de Tiradors d'Ifni i una secció de morters de l'Escamot Expedicionari de Soria 9, destacaments de transmissions, automòbils i sanitat.

La matinada del dia 5 de desembre dos companyies de l'agrupació Crespo van caure en una emboscada, les baixes van ser molt nombroses. Per donar suport l'Alt Comandament va decidir enviar la I Bandera Paracaigudista. L'operació es va realitzar en dos grups diferents per poder anar a buscar els dos objectius: Tiugsa i Tenin d'Amel-lu. L'agrupació Crespo es va dirigir cap a Tiugsa i la II Bandera paracaigudista cap a Tenin d'Amel-lu. El dia 7 es va alliberar la guarnició de Tiugsa. El migdia del mateix dia es va alliberar Tenin de Amel-lu, que portava assetjada des del 23 de novembre rebutjant els atacs de l'Exèrcit d'Alliberació.

A nivell general les operacions "Pañuelo", "Netol" i "Gento" van tenir èxit. Es va aconseguir alliberar les guarnicions i replegar-se a la capital. Però cal tenir present que tot i això, havien perdut els territoris i ja no els tornarien a recuperar mai més. En aquells moments Espanya només tenia el control a la capital, Sidi Ifni.

L'estat de l'exèrcit

Quan es va saber la situació l'Alt Comandament va enviar reforços i ajuda moral a tot Ifni. A finals de novembre comencen a arribar a Ifni efectius militars procedents de la Península, Ceuta, Melilla i les Canàries. Entre els dies 27 i 30 de novembre van desembarcar dues companyies del batalló Fuerteventura, els batallons de Cádiz 41, Soria 9 i Pavía 19. També va arribar a Ifni la primera Bandera Paracaigudista, i també la "Legión" representada per la seva 6ena Bandera al complert.

També els van enviar material i armament, però no era suficient. L'exèrcit espanyol estava en patètiques condicions, la falta de material i mitjans adequats es va convertir en un problema greu. Estats Units havia privat a Espanya usar material i armament nou i per tant tot el material del que disposava l'exèrcit a Ifni estava obsolet i en unes condicions pèssimes.

L'estat del material de l'exèrcit espanyol ha sigut un dels fets més comentats per tots els autors que han tractat aquesta guerra, a mode d'exemple, l'article *de El Mundo Ifni la Guerra Secreta*, afirma: "Resultó que aquel glorioso ejército carecía de casi todo: los aviones eran antiguallas de los años treinta; los Junkers que Alemania había enviado a comienzo de la guerra civil, a falta de bombas lanzaban bidones de gasolina provistos de un sistema de explosión artesanal ideado por un teniente; a los soldados se les entregaban hasta cinco viejos fusiles Máuser, con la esperanza de que algunos funcionaran cuando tuvieran que dispararlos; los legionarios calzaban alpargatas para combatir en un terreno abominable de arena y piedras; cargaban todavía con una manta y su ración alimenticia se reducía muchas veces a un chusco y una lata de sardinas; para socorrer a los asediados se les lanzaba el agua dentro de neumáticos de camión, a falta de envases mejores, que reventaban al llegar al suelo; la puntería de los aviadores era tan mala que disparaban contra soldados propios que salían desesperados de los fortines en busca de agua y comida"⁴

L'exèrcit estava mal organitzat per combatre en aquella guerra: "La miseria en que se hallaba la tropa ha quedado reflejada en un informe redactado por el jefe de la II Bandera Paracaidista en septiembre de 1957, sólo un mes antes del estallido de la guerra: *El traje de faena comienza a deteriorarse, especialmente en aquellos que sólo tienen un traje de faena, por no haber podido entregar el segundo reglamentario por falta de existencias. En lo que se refiere al calzado (...), se encuentra francamente deteriorado en general. (...) Estas necesidades se han*

⁴ <http://www.elmundo.es/larevista/num137/textos/ifni1.html>

tenido que solucionar permitiendo que los legionarios compraran en el comercio de Ifni calzado no reglamentario y dando orden para que toda clase de servicios e instrucción (...) se realizaran en alpargatas." (Bárbulo, 2007)

Així doncs, els militars anaven pel mig del desert amb unes espadenyes que es desintegraven cada dia i a sobre, a falta d'un equipament millor, havien de passar les altes temperatures amb roba d'hivern.⁵

També els veterans ens han explicat el mal estat del material: "Els dies de l'entrenament em va explotar un fusell a la cara que portava aquesta divisa dalt "el pont": "Generalitat de Catalunya-Conselleria de Defensa- any 1938", un arma procedent de la requisita de la guerra civil" (Cantijoch, 2015), així com la pèssima organització que tenia l'exèrcit durant la guerra: "Recibimos un ataque [de l'Exèrcit d'Alliberació], y comunicamos a Ifni que vinieran a bombardear a las 9.30 de la mañana. A las 13.30h aún no habían llegado. Subimos a una colina y a las dos y media vimos aviones (...) y resulta que nos soltaron la bomba a nosotros, no mataron a nadie, pero nos asustaron a todos." (Bolart, 2015)

Què se'n diu a Espanya?

Mentre a Ifni s'estava vivint una guerra, la informació que rebia Espanya a través dels mitjans de comunicació arribava maquillada i distorsionada. Ens hem de situar en un moment en què se'ls havia venut a tots els espanyols que Espanya era la millor amiga del Marroc, el Règim intentava fer veure que eren nacions germanes. De sobte, després del desastre d'Annual, Espanya es veu abocada a combatre de nou a Àfrica. Així, al no saber com mostrar als espanyols aquest "problema", la notícia tarda 4 dies a aparèixer en les portades. I apareix, com hem vist anteriorment, com una peça breu i en forma de nota del Ministeri de l'Exèrcit.

Els dies posteriors a la primera notícia, podem veure que els diaris informen d'Ifni diàriament, però totes les notícies, com sempre, es passaven prèviament pel filtre del Règim. La fase que hem descrit anteriorment, el rescat dels destacaments assetjats, es va convertir en una fase molt dura i costosa, és per això que des del govern es decideix que les notícies que arribin als ciutadans siguin plenament optimistes i ocultin les penúries que patien les tropes espanyoles. "Hay que ofrecer a la gente el mensaje de que todo marcha bien, de que nuestro ejército es el "glorioso" ejército español de siempre y que la victoria es indudable" (Vidal Guardiola, 2006: 104)

⁵ <http://pirineosenguerra.blogspot.com.es/2014/03/segura-valero-en-ifni-combatimos-con.html>

Així doncs, a continuació analitzarem alguns dels articles que sortien a la premsa en aquelles dates:

El 28 de novembre apareix als diaris aquesta notícia, posarem l'exemple en aquest cas de l'ABC, però apareix a diversos diaris més com *La Vanguardia*, *La Información*...

Fragment de la portada del diari del 28 de novembre de 1957

Font: hemeroteca digital del diari ABC

Podem veure en aquest article, que els diaris no menteixen, simplement oculten una part de la veritat. L'article confirma que "no hi ha cap novetat digna de menció", i eren justament aquells dies en què hi havia destacaments en perill, homes que estaven lluitant cos a cos i un bon nombre de morts, que la notícia no menciona. A més, acusa altres diaris estrangers de falsejar les xifres de les baixes, però en cap moment es diu quants morts hi ha hagut, o quines xifres són les falses i quines les reals. Sí que informen del conflicte, però d'una manera superficial i sempre en segon pla.

El dia 29 de novembre *La Vanguardia* publica: "Felicitación del Generalísimo a las guarniciones de Ifni y Sahara" Aquest article segueix la mateixa línia que l'anterior i que la que seguiran els propers. En aquest podem llegir les felicitacions que envia Franco als soldats d'Ifni i el Sàhara. I continua, com la majoria d'articles, amb un comunicat del Ministeri de l'Exèrcit que diu el següent:

Felicitación del Generalísimo a las guarniciones de Ifni y Sahara

El ministro del Ejército ha dirigido al general gobernador del Africa Occidental española (Sidi-Ifni) el siguiente telegrama: «Su Excelencia el Generalísimo me encarga transmitir a los mandos, oficiales, suboficiales, clases y soldados de la guarnición del territorio español de Ifni y Sahara su más ardiente felicitación por su conducta y heroico comportamiento ante el alevoso ataque de que fueron objeto esos territorios. Salúdale muy cariñosamente. Barroso».

Comunicado del Ministerio del Ejército

Este departamento, fiel a su criterio de mantener informada a la opinión pública de la evolución de los acontecimientos en el territorio de Ifni, comunica:

«En las últimas 48 horas la situación en el territorio de Ifni ha seguido evolucionando favorablemente para nuestras fuerzas. Sidi-Ifni se encuentra completamente asegurada contra todo intento. Las guarniciones del interior resisten con excelente espíritu.

Las unidades de refuerzos enviadas con la cooperación de la Marina y la Aviación continúan sus movimientos con el fin de limpiar totalmente de bandas extrañas los territorios amenazados por sus incursiones.

Las bajas producidas a las bandas atacantes han sido cuantiosas habiéndose conocido la llegada al hospital de Agadir, a los de Guilmin y Bu-Izouara y a otros, de varios centenares de heridos en total.

Por nuestra parte tenemos que lamentar veinte heridos más y trece hombres cuya suerte se desconoce.

fuerzas no se encuentra ningún nativo de Ifni ni del Sahara español, quienes, por el contrario, manifiestan espontáneamente a las autoridades españolas su protesta por la agresión del llamado «Ejército de Liberación», que ha venido a turbar la paz y tranquilidad de que venían gozando.

La Aviación y la Marina cooperan brillante y estrechamente con el Ejército, manteniendo una vigilancia activa y eficaz sobre la costa y campo de operaciones, en los cuales la Aviación asiste, con plena eficacia, a las tropas que defienden las posiciones.

El espíritu de nuestras fuerzas es extraordinario. — Cifra.

Las armas son españolas

Las Palmas, 28. — Ha sido objeto de numerosos comentarios el hecho de que las armas de que eran portadores los atacantes sean de fabricación española en su mayor parte, lo que hace suponer que proceden de las entregas por el Ejército español al Ejército Real para que fuesen utilizadas con fines de seguridad del territorio marroquí. Las municiones capturadas se dice que también son de origen español. — Cifra.

El gobernador civil de Vizcaya, operado

Madrid, 28. — El gobernador civil de Vizcaya, don Manuel Salvador Ascaso, ha sido intervenido quirúrgicamente por el doctor don Sixto Obrador, de un tumor cerebral.

Font: Hemeroteca digital de *La Vanguardia*

La realitat és que aquest missatge de felicitació no anava dirigit a la gent d'Ifni, sinó als espanyols en general perquè tothom veiés que els espanyols eren uns herois. La veritat era que sí, per força, els soldats d'Ifni havien de ser herois, perquè no els quedava un altre remei (Segura Valero, 2006). A més, es diu que la situació estava avançant favorablement per als espanyols i que les guarnicions de l'interior resistien amb excel·lent esperit. Aquestes afirmacions són una manera de maquillar el que estava passant i sempre fer-ho

amb un to d'optimisme, perquè els espanyols creguin que les decisions preses per Franco són les correctes i que a Ifni no hi havia tants problemes com els que podria semblar o els que la premsa estrangera relatava. Però justament el dia 29 de novembre hi havia molts soldats que ho estaven passant molt malament.

El 4 de desembre *La Vanguardia* publica: "se liberó el importante nudo de comunicaciones de Telata, tomando contacto con su guarnición, a la que se encontró con un magnifico espíritu tras los brillantes combates que han mantenido durante los pasados días. Esta zona ha sido totalmente limpiada de rebeldes. Continúa apreciándose una disminución del espíritu combativo de las bandas rebeldes, a causa del duro quebranto que se viene sometiendo por nuestras tropas. En las anteriores acciones se les recogieron nueve muertos y se les hicieron varios prisioneros. Nuestras fuerzas no sufrieron bajas. Otra de nuestras columnas que operan en el territorio estableció contacto con una sección de paracaidistas que llevaba combatiendo nueve días contra bandas muy superiores en número.- Su jefe, el teniente Ortiz de Zarate, había sucumbido heroicamente junto con otros cuatro legionarios paracaidistas y catorce de éstos se encontraban heridos. Pese a ello, esta unidad había venido avanzando varios

kilómetros, batiéndose brillantemente y defendiéndose cuando no podía avanzar hasta que en esta situación y con un espíritu elevadísimo fue liberada por nuestras columnas. Al cadáver del teniente Ortiz de Zarate se le- ha impuesto la Medalla Militar por orden superior”.

Una vegada més, veiem com les notícies volen ser optimistes i mostrar “el magnífic esperit” de l’Exèrcit espanyol.

No inclourem totes les notícies dedicades a informar sobre el rescat dels diversos destacaments, ja que podrien resultar repetitives i l’anàlisi de totes elles és pràcticament el mateix, les notícies respectives al rescat dels destacaments es poden trobar als Annexos d’aquest treball⁶. A nivell general totes les notícies de novembre, desembre i gener expliquen episodis heroics, i mostren com els atacants d’Ifni i el Sàhara són simples grups de bandolers. Però aquí ja podem veure algunes de les contradiccions: Si estem parlant simplement d’uns bandolers com podem explicar les nombroses baixes de l’exèrcit espanyol? Si només són unes bandes de “malfactors” hauria de ser un tema que es solucionés bastant ràpid. Les notícies passades pel filtre de la censura pretenien ser menys greus i mostrar com es tenia el control total de la situació.

El motiu que titllessin a l’Exèrcit d’Alliberació de bandolers o bandes armades era senzill: “Franco no puede admitir que Mohamed V le ha timado. Después de concederle la independencia sin prácticamente ningún tipo de problemas ni contraprestaciones, después de contribuir gentilmente a adiestrar y armar al Ejército Real Marroquí, después de todo eso le devuelve el favor atacando Ifni. Franco estaba muy dolido y decepcionado, pero en ningún caso reconocería abiertamente que en el tema de Marruecos se la habían jugado. Seguirá, por ahora defendiendo públicamente al rey marroquí i eximiéndole prácticamente de toda responsabilidad en lo que a los sucesos de Ifni se refiere con la clara de demostrar a todo el mundo que su apuesta en Marruecos fue acertada y que el Caudillo nunca se equivoca en sus decisiones. Por ello lo que realmente piensa de la actitud de Marruecos sólo lo podrán expresar poniéndolo en las páginas de periódicos extranjeros⁷, encontrando en estos una válvula de escape perfecta para dejar salir por ella la auténtica opinión del Régimen en torno a lo que ocurre en Ifni y en el Sáhara.” (Vidal Guardiola: 2006, 152)

Per tant, en els diaris espanyols de l’època mai s’arribarà a “atacar” al veritable enemic. Guadalupe Pérez García, autora d’una tesi doctoral sobre l’últim període colonial a l’Àfrica

⁶ Annexos pàgines 72, 73 i 74

⁷ Annexos pàgina 75

Occidental Espanyola, explica a RNE⁸: “La guerra de Ifni es uno de los casos de propaganda más curioso porque en ningún caso se demoniza al enemigo”.

Tot i que la premsa era l'instrument principal de propaganda, el NO-DO també tenia un paper important. El NO-DO, de la mateixa manera que els articles dels diaris espanyols, “minimizó la relevancia de los acontecimientos bélicos y transmitió una imagen de eficacia y organización del ejército que distaba (...) de responder a la situación real de unas tropas mal equipadas y con serios problemas logísticos. El NO-DO justificó la presencia española en los territorios africanos aportando razones históricas y pruebas de la labor colonizadora desarrollada por España a favor de la población indígena.”(González Sáez, 2013: 71)

Però no només usaven aquesta tàctica, sinó que van buscar un altre culpable: el comunisme. La premsa i els alts càrrecs del govern insistien constantment en que era la Unió Soviètica i el comunisme els que estaven darrere de L'Exèrcit d'Alliberació, al qual finançaven i entrenaven. “Ante la imposibilidad de realizar un ataque frontal a Marruecos y dados los intereses económicos y estratégicos que aún se mantenían en el antiguo protectorado, los medios españoles recurrieron a enrevesadas estrategias, que pasaron por la rentabilización de un antiguo enemigo: el comunismo internacional.” (Pérez García, 2006: 6)

L'“excusa” comunista serà molt recurrent entre tots els alts càrrecs del govern, apareixerà constantment en els mitjans de comunicació, fins que poc a poc, al veure que aquestes teories no encaixaven deixaran d'aparèixer gradualment als diaris.

Relació EUA – Espanya – Marroc

A Franco li interessava molt tenir a EUA com a aliat i va buscar totes les tàctiques possibles per a no trencar aquella amistat. Era important mantenir-la perquè els acords polítics firmats l'any 1953 havien permès que Espanya tornés a entrar a l'escena internacional i trencar l'aïllament al que havia estat sotmesa des de 1945.

Franco estava convençut que EUA els recolzaria en aquesta guerra. Però a EUA, al cap i a la fi, els hi interessava més tenir Marroc com amic, ja que aquest li podia oferir més coses. Si tenia al Marroc com a aliat, per una banda, ja gaudia d'una situació estratègica important al nord d'Àfrica que, en plena guerra freda, li era molt útil. I per altra banda, aconseguia tenir encara més controlada l'entrada al Mediterrani. Estats Units ja no necessitava a Espanya i és per aquest motiu que l'anirà pressionant perquè es retiri del Marroc.

⁸ Documentos RNE: La última guerra de España: Ifni – Sáhara 1957- 1958 – 14/04/08

Per altra banda, també és important destacar que la situació del govern de Marroc era força favorable. Pel sultà Mohammed V aquell conflicte era ideal: “Sucediese lo que sucediese, a partir de ese momento, para el sultán y su mirífico hijo, todo eran beneficios: si echaban a los españoles, amén de ampliar su patrimonio con aquel secarral inhóspito, recibirían un triunfo sobre el infiel con el que envolverse carismáticamente ante su pueblo; Pero si Ben Hammú fracasaba, se le rebajarían de golpe los humos al Istiqlal y, en consecuencia, sus ardorosos combatientes serían pasto del desprecio popular, algo que, bien mirado, tampoco sentaba mal a su satrapía, todo lo contrario, les limpiaba la corte de ideólogos ególatras y de héroes incómodos. (Segura Valero, 2006: 245). És a dir, si l’Exèrcit d’Alliberació expulsava els espanyols, el sultà tindria un regne més gran, i per altra banda, en cas de derrota, podia dir que l’Exèrcit d’Alliberació s’escapava del control reial i a la vegada també es desprenia d’ells, cosa que li anava molt bé.

El 21 de desembre es reuneixen Foster Dulles, secretari d’estat nord-americà, i Franco. El tema de fons era la relació Espanya-Marroc. Dulles pressionarà perquè Espanya alenteixi el conflicte, amb la voluntat que els espanyols només portin a terme les accions necessàries per mantenir el que ha quedat d’Ifni.

La necessitat de Franco de deixar el règim consolidat a nivell internacional era urgent, i per tant, no podia plantar cara als EUA. Per Franco, Estats Units havia de ser un gran aliat i després dels acords que van portar a terme l’any 1953, Franco sabia que no podia negar-se a la demanda de Washington.

De cara a l’opinió pública ja es comença a parlar més de la implicació marroquí en la guerra, tot i que no s’admet obertament que és Marroc el que està darrere de l’atac a Ifni, alguns diaris ja apunten en direcció l’Istiqlal com a responsable del conflicte i a la vegada s’intenta convèncer el lector que existeix un poble marroquí “autèntic” que estima Espanya i que no manté cap classe de relació amb les bandes que han atacat Ifni.

Els últims dies de desembre la situació a Ifni semblava més calmada, però tot i que els combats havien baixat la intensitat, aquests continuaven, i el so dels trets al voltant dels territoris espanyols era habitual.

Els diaris espanyols publicaven notícies explicant la tranquil·litat que es vivia als territoris, a mode d’exemple, el dia 24 de desembre el diari ABC publica: “Desde el pasado día 12 no se han registrado actividades de importancia en nuestros territorios de la costa occidental de

Àfrica. Solamente en Ifni, algunos tiroteos contra las partidas a las que se ocasionaron bajas.”⁹
D’aquesta manera el règim ocultava que els destacaments d’Ifni ja no estaven sota control espanyol, i que l’únic que es posseïa ja d’aquell territori era la capital.

Com podem veure, regnava molta confusió, sobretot en les notícies, que eren contradictòries i normalment no precisaven res, ocultaven fets i canviaven d’hipòtesis molt ràpidament. “Durante la guerra de Ifni-Sahara las referencias de los noticiarios resultan confusos. No se cumple, como era de esperar, la alusión directa al comunismo internacional como propulsor del Ejército de Liberación, sino que se recurre a la ambigüedad y a eludir la explicación de la procedencia de las bandas armadas” (Pérez García, 2006: 189)

Nadal de 1957 i inici de 1958

Adolfo Cano, ens explica el Nadal del 1957: “Como ya habían llegado refuerzos y nosotros (Tiradores de Ifni) estábamos en la montaña desde el primer día, nos bajaron al Grupo de Tiradores (el cuartel) donde pudimos asearnos y comer algo (no mucho). En poco tiempo habían enviado 8.000 soldados, pero mucha tropa y poca comida. Nos bajaron porque había llegado a Sidi Ifni Carmen Sevilla y Gila. Gila nos contó sus chistes de guerra que eran muy semejantes a lo que estábamos pasando nosotros y Carmen nos enseñó sus hermosas piernas que hacía meses que no veíamos y nos subió la moral. Ni turrón ni bebida. Al día siguiente de nuevo a la montaña.” (Cano, 2015)

Carmen Sevilla amb els militars d’Ifni durant la seva visita el Nadal de 1957

Font: ABC

Durant els dies de Nadal, es va produir una pausa en els combats, perquè el comandament va decidir retardar les següents operacions previstes i l’Exèrcit d’Alliberació va aprofitar per rebre un nou equipament i cobrir les baixes.

Però a part d’explicar la tranquil·litat d’Ifni, les notícies durant tot el mes de desembre es van centrar sobretot en els enviaments de roba, calçat, menjar, tabac i dolços nadalencs i també

⁹ Annexos pàgina 76

en el viatge d'algunes celebritats a Ifni com Gila o Carmen Sevilla. Aquesta última es va convertir en la madrina dels soldats i fins fa poc encara recordava el conflicte al programa de *RNE*¹⁰. Les seves actuacions van ser àmpliament seguides pels mitjans i van omplir minuts del NO-DO, en tots s'intentava mostrar els soldats espanyols feliços i alegres. Així, els diaris estaven plens d'anuncis on es demanava que s'enviés menjar, roba i altres objectes que els poguessin ser útils mentre, alhora, els diaris seguien magnificant la tasca civilitzadora d'Espanya en aquelles terres.

Però tot i la propaganda que es va realitzar dels regals de Nadal, aquests no van arribar fins al cap d'un temps ja que tenint en compte l'estat de la xarxa de transports de l'època i l'agilitat logística de l'exèrcit, era complicat que arribessin quan tocava. "Lo poco que no se perdió en el camino o entre manos interesadas, se repartió en el mes de marzo, polvoriento o podrido"¹¹

Passats aquells dies, va arribar la fi de l'any 1957 i en el missatge de cap d'any, Franco, intentant, una vegada més amagar la realitat del conflicte, es va disculpa al Govern del Rabat pels esdeveniments que havien succeït, i va seguir acusant al comunisme internacional d'estar darrere del Yeicht Taharir, recolzant-los i finançant-los.

Poc a poc, una vegada passat el Nadal, el conflicte va començar a decaure quant a premsa es refereix. Les notícies cada vegada eren més distanciades fins que Ifni va tornar a caure en l'oblit informatiu. Les notícies de principis de 1958 volien mostrar la tranquil·litat que es vivia a Sidi Ifni i com tenien el territori totalment sota control. Semblava que ja no hi hagués guerra i que la tranquil·litat fos permanent, es va deixar d'informar d'enfrontaments, baixes i ferits. Es volia adormir el conflicte, sobretot a causa de la pressió que estva fent Estats Units.

Els diaris, com sempre, deixaven la veritat a mitges. Sí que era cert que la que la situació a la capital estava controlada i el perill d'un atac sorpresa era poc probable, però tot i això s'intenta posar punt i final al conflicte. Però cal recordar que si bé la situació a la capital està controlada, encara es realitzen operacions bèl·liques en aquelles dates:

¹⁰ Documentos RNE: La última guerra de España: Ifni – Sáhara 1957- 1958 – 14/04/08

¹¹ <http://www.elmundo.es/larevista/num137/textos/ifni1.html>

Operació “Banderas” i “creació” de les províncies

L'objectiu era l'establiment dels centres de resistència “D” i “E”¹². Però a l'últim moment la operació es va suspendre: “La razón de este cambio de planes es una decisión al más alto nivel del mando para separar los territorios del África Occidental Española, en dos partes: Ifni por un lado, y el Sahara por el otro.” (Casas de la Vega, 1985: 342)

Per tant, el 10 de gener de 1958, un Decret de la “Jefatura del Estado” disposava una reorganització completa de l'Àfrica Occidental Espanyola, que convertia a Ifni i al Sàhara en províncies amb dos governs generals, quedant el general Zamalloa en la primera i sent nomenat per la segona, el general José Héctor Velázquez.

Aquest decret ha portat molta controvèrsia al llarg dels anys, com és normal en l'època, el Règim “feia i desfeia” com li anava bé i en aquell moment era convenient que Ifni i Sàhara fossin dues províncies. L'ONU pressionava a Espanya perquè descolonitzés Ifni, i una bona manera per a poder mantenir el territori era convertir-la en província. “Un escrito secreto del Alto Estado Mayor titulado ‘El Sahara español y los territorios vecinos’, fechado en abril de 1960, consideraba que la provincialización de Ifni y el Sahara era una medida artificial hecha ‘de modo unilateral y sin contar con la población indígena que no está asimilada y sin existir asentada una minoría española que pudiera justificarlo’” (López García, 2013: 69)

Un anàlisi realitzat per Manuel Jorques, demostra que realment Ifni i Sàhara mai van ser províncies i que es tractava purament d'una “fal·làcia jurídica”, ja que, entre d'altres motius, “para la creación de nuevas provincias es necesario modificar la Ley de 1833 (o derogarla), originaria de la división territorial de provincias, subsistente a día de hoy” (Jorques, 2014: 23). No profunditzarem més en el tema perquè no és el que estem tractant, i pot arribar a ser molt extens. Només és un apunt per demostrar la manipulació a la que podia arribar el Règim per mantenir el territori d'Ifni, en el que poc a poc hi anava tenint menys sentit la presència espanyola.

L'Operació “Banderas” es va continuar a mitjans de gener i es va anomenar Operació “Diana”.

¹² L'estat Major va organitzar un seguit d'accions a realitzar al voltant de Sidi Ifni, per aquest motiu s'estableixen diferents nuclis o “centres” de resistència que s'havien de defensar. Els centres “D” i “E” estaven situats a les alçades d'Erkunt.

Operació “Diana”

L'operació “Diana” es va iniciar el 31 de gener de 1958 i perseguia el mateix objectiu que l'operació “Banderas”; prendre els anomenats centres de resistència “D” i “E” per millorar així, el perímetre de defensa i bloquejar dos importants vies de penetració a l'Exèrcit d'Alliberació.

L'operació *Diana* va resultar un èxit, el dispositiu de defensa de Sidi Ifni es va aconseguir ampliar en 6 km. Els comandaments de l'Exèrcit d'Alliberació eren conscients que aquesta vegada havien sofert un cop dur i a partir del tres de febrer, van llançar una sèrie d'atacs violents per reconquerir les parts de territoris perduts. La defensa d'aquestes accions, va costar en total, 4 morts i 23 ferits.

Es pot veure que l'activitat que hi ha a Ifni no és nul·la. L'exèrcit segueix combatent i realitzant operacions i, alhora, cada vegada les notícies són més escasses, només arriben notícies positives i tranquil·litzadores.

Operacions “Siroco” i “Pegaso”

Durant el mes de febrer, l'Alt Comandament Espanyol va considerar oportú realitzar una sèrie d'accions de caràcter ofensiu a Ifni. Per tant, el 10 de febrer el general Zamalloa prepara una operació que es va anomenar “Siroco” i que consistia en un reconeixement ofensiu sobre el Zoco Arba El Mesti. Aquesta només dura un dia i perseguia unes finalitats molt limitades. L'operació va ser un èxit ja que es va aconseguir l'objectiu que es desitjava.

No havien passat ni dues setmanes quan es va donar pas a la següent operació, la denominada “Pegaso”, l'objectiu de la qual seria Tabelcut, sobre el que es faria una altra incursió en profunditat. Es tractava d'una operació complexa, ja que l'objectiu no era només Tabelcut, sinó també volien “netejar” els territoris que hi havia al camí fins arribar a Tabelcut: d'Erkunt, Id Buchini. Però els soldats que van enviar per a realitzar aquesta operació es van trobar amb certes dificultats a la zona d'Erkunt, cosa que va provocar que s'haguessin d'enviar reforços i realitzar una de les operacions més famoses d'aquesta guerra: El salt d'Erkunt.

El salt d'Erkunt

Emmarcada dins de l'operació “Pegaso”, es va desenvolupar el segon salt de guerra de les Forces Paracaigudistes de l'Exèrcit de Terra a la localitat d'Erkunt. L'operació quedava encarregada a la 1a Companyia de la I Bandera Paracaigudista, al cap del capità Pedrosa Sobral. Es va decidir realitzar el salt perquè els enviats per l'operació Pegaso, la VI Bandera

Legionaria i la II Paracaigudista, estaven arribant al límit de les seves forces. Sobre les 2 de la tarda del dia 19 es va donar l'ordre que embarqués la companyia.

El seu objectiu era assegurar la lliure disposició de la carretera costera que unia el territori d'Ifni de nord a sud, i posteriorment replegar-se a Sidi Ifni. L'ex combatent Juan Conejo, relata en el seu blog: "En la misión intervendría toda la I Bandera y tenía como objetivo ocupar y destruir un presunto puesto de mando y abastecimiento, que tenía el enemigo en una cabila (...) denominada Erkunt (...) a unos 30 kilómetros al norte de Sidi Ifni."¹³

Els paracaigudistes però, es trobaven en un problema: hi havia possibilitats que els combatents caiguessin al mar i no disposaven d'armilles salvavides. El paracaigudista Conejo ho recorda de la següent manera: "Preguntados sus mandos sobre la ayuda que en caso de caer un avión al mar nos podría prestar, por lo visto dijo que: *No tenemos salvavidas suficientes, así que ayuda moral toda, ayuda practica, casi ninguna*"

Les forces avançades de la VI Bandera van sentir disminuir la pressió de l'adversari gràcies al reforç que van representar els paracaigudistes: "En estas condiciones pudimos observar como a lo lejos (...) se estaban librando encarnizados combates entre nuestras unidades que avanzaban por tierra y las líneas de resistencia enemiga. Combates que cedieron al poco de haber saltado nosotros, pues el enemigo al verse sorprendido por nuestra acción se sintió atrapado entre dos fuegos, desmoronándose su resistencia, emprendiendo la huida en franca desbandada hacia el interior del territorio" El mateix dia a les 12 de la nit els paracaigudistes arriben a Sidi Ifni. I el dia 20 de febrer es comunica al capità general de les canàries que l'operació havia acabat. En tota l'operació Pegaso s'havien patit 7 morts i 15 ferits.

El principi del final

Així doncs, a Ifni aquesta estranya guerra s'estava acabant. Tot i que els espanyols encara conservaven la capital, aquesta estava totalment assetjada i l'enemic podia atacar quan li convingués. A més, la major part del territori ja estava en mans de l'Exèrcit d'Alliberació, i ja no tornarien mai més a estar en mans espanyoles. És cert que l'objectiu essencial marcat pel govern espanyol en les últimes operacions s'havia aconseguit, la línia de defensa de la capital s'havia allunyat suficientment de l'aeròdrom i del port, tot i això, és evident que els europeus continuaven aferrats a Sidi Ifni i als seus voltants, i així seguirien fins a 1969.

¹³ <http://relatosdelaguerradeifni.blogspot.com.es/2011/02/sidi-ifni-en-el-recuerdo.html>

Al Març de 1958 cada vegada hi havia menys activitat, les accions es van limitar a intercanvis de trets, considerant-se l'última baixa, segons Carlos Canales i Miguel del Rey (2006), la del soldat José Martínez Cortés, un tirador d'Ifni, el dia 19 de maig de 1958.

L'abril de 1958, Espanya i Marroc firmen el tractat de Cintra a Portugal, ja que era un territori neutral. El Marroc promet la pau i Espanya li entrega els territoris de Cabo Juby, avui en dia Tarfaya. La conferència de Cintra va tenir lloc entre els dies 31 de març i 2 d'abril de 1958, entre les màximes mesures secretistes possibles. "Ningún representante extranjero fue invitado a participar o a ser observador en ella i los periodistas que cubrieron la información tuvieron serias dificultades para realizarla." (Vidal Guardiola, 2006:282) L'Acord de Cintra establia en el seu punt número 1 que: "El 10 de abril de 1958 España procedería a la entrega a las autoridades marroquíes de los poderes que han sido ejercidos por ella hasta esa fecha en el territorio del Tratado de 27 de noviembre de 1912 que ha señalado como zona sur del protectorado de España en Marruecos". (Canales, Del Rey, 2006:200)

A Ifni la posició segueix en peu durant els mesos següents sense que es produeixi un atac més seriós. Hi ha accions esporàdiques però això és tot, poc a poc, les baixes disminueixen: "Todavía en marzo tenemos cuatro bajas, un muerto y tres heridos; en abril, un herido y la tripulación entera de un Heinkel, que se estrella contra el suelo en las inmediaciones del Vértice Buyarifen; en mayo, un muerto y un herido" (Casas de la Vega, 1985: 528)

Finalment, el dia 30 de juny es rep un telegrama que diu: "Representante bandas armadas asegura a partir 12.00 horas día 30 harán alto el fuego ese sector. Observe cuidadosamente actitud enemigo, extremando precaución. Fuego propio totalmente prohibido. Aviación no debe volar" (Casas de la Vega, 1985: 529)

I després d'aquest telegrama és on nosaltres considerem que s'acaba la guerra. Tot i que els conflictes ja s'havien acabat feia dies, és l'únic document o avís oficial que trobem que pugui apuntar a la fi. Al ser una guerra no declarada és complicat posar-hi una data exacta.

Com ja hem mencionat amb anterioritat, els autors difereixen respecte a la fi d'aquesta breu guerra. Alguns, com Casas de la Vega, diuen que es dona per tancada quan es rep el telegrama el dia 30 de juny. Altres afirmen que s'acaba a l'abril de 1958, amb el tractat de Cintra i la

pèrdua del territori de Tarfaya, com Guadalupe Pérez García¹⁴. Alguns afirmen que la guerra es pot donar per acabada després del salt a Erkunt, com Carlos Canales i Miguel del Rey (2006), o Mariano Fernandez Aceytuno, excombatent d'Ifni¹⁴. És senzill de comprendre que tant autors com ex combatents difereixin sobre la guerra, ja que, al no haver-hi tractat de pau ni alto al foc oficial, és difícil posar una data concreta a la fi de les hostilitats.

Presoners de guerra

Però tot i que el conflicte ja es considerés acabat, ambdós bàndols seguien tenint presoners de guerra. És per això que des de l'abril del 1958 fins al maig del 1959, es procedeix a alliberar els presoners tan d'una banda com de l'altra. El 5 de maig de 1959 van ser entregats, als principals representants del govern espanyol, quaranta presoners de guerra, entre els que hi havia militars i civils (tres dones i dos nens), sent considerats com els últims presoners espanyols alliberats. Com a contrapartida, el bàndol espanyol entrega els últims 59 reclusos del camp de Fuerteventura al govern del Marroc.

Alfonso Carlos Alsúa, va ser un d'aquests 40 presoners i explica en una entrevista a *Diario Vasco*: “Estuvimos seis meses encerrados sin ver el sol. Nos pegaban sin motivo. Nos hacían ponernos de puntillas junto a una pared con la cabeza apoyada. Cuando te caías, te golpeaban con la culata del fusil o a patadas. O te quitaban pelos del pubis y te los metían en la boca. Bebíamos una agua sucia caliente por la noche (...) Nos apuntaban con las armas haciendo con la boca ¡pum! para asustarnos.

El día que nos liberaron era el 6 de mayo de 1959. Nos llevaron a un puesto y nos dieron una maleta vacía. No sabíamos qué pasaba, pero imaginamos que nos liberaban. Nos dijeron de ponernos un traje, de los cientos que había. Nos los probamos y nos llevaron en autobús a Rabat (...) Nos metieron al palacio del rey. Nos dijeron que estuviésemos callados y firmes. Nos pusieron por filas. Llegó Mohamed V con su hijo Hassan y otras autoridades, como el embajador español. El rey nos dio la mano, sin hablar con nadie”¹⁵.

Tot i que tots aquests fets apuntessin a la fi d'aquest conflicte, i el que hauria de representar la retirada d'un territori on Espanya no hi feia res, Ifni, va seguir militaritzada fins que s'entrega 11 anys després, al 1969.

¹⁴ Documentos RNE: La última guerra de España: Ifni – Sáhara 1957- 1958 – disponible a : <http://www.rtve.es/alacarta/audios/documentos-rne/documentos-rne-ultima-guerra-espana-ifni-sahara-1957-1958-14-04-08/34715/>

¹⁵ <http://www.diariovasco.com/20071228/al-dia-local/ultimo-presos-sidi-ifni-20071228.html>

El Sàhara

Tot i que aquest treball es centra principalment en els successos d'Ifni i no en els del Sàhara ja que hem volgut acotar la recerca, no es pot parlar de la guerra d'Ifni sense parlar del Sàhara, perquè ambdós territoris estan estretament lligats, i per a entendre la situació d'un lloc hem hagut de buscar i entendre la situació de l'altre.

Cal recordar que França era una aliada de l'AOE, però mentre que es negava a entrar a Ifni i només els prestava informacions de caràcter militar, sí que col·labora plenament al Sàhara.

A la capital del Sàhara, l'Aaiún, de la mateixa manera que a Ifni, al novembre es vivia amb una tensió constant. A més, després dels successos d'Ifni el 23 de novembre, es va veure clar que s'havia d'anar preparant la defensa davant del Yeicht Taharir.

Des del dia 25 de novembre fins a finals de desembre hi haurà diversos combats a la platja de l'Aaiún i també a Cabo Bojador.

Els dies previs a Nadal, la banda armada de Tafudart decideix posar a prova les seves defenses. Es dirigeixen cap a l'est, a l'oasi de Messeid, en missió de reconeixement. Una vegada arribats en aquella zona es van trobar amb l'atac d'un grup de l'Exèrcit d'Alliberació. Els espanyols es van endinsar en una petita batalla que van guanyar amb molta facilitat, cosa que va fer que la moral dels espanyols s'elevés molt, pensant-se que s'enfrontaven a un grup de rebels sense capacitat de lluitar. Segons explica Casas de la Vega al seu llibre, *La última Guerra de África* (1985), s'estima que l'Exèrcit d'Alliberació va perdre entre 25 o 30 homes mentre que l'exèrcit espanyol va patir una baixa.

La batalla d'Edchera

Els dies posteriors a Nadal, a principis de gener, es va realitzar la batalla més cruenta d'aquesta guerra, la batalla d'Edchera. Els comandaments del Aaiún realitzen una incursió cap a la part de Edchera per reconèixer com estaven organitzats en aquell territori els membres de l'Exèrcit d'Alliberació i calibrar la seva fortalesa. Molt a prop d'Edchera van ser atacats i va començar un greu combat. Les baixes anaven augmentant, fins que després de varies hores de combat els enemics es van retirar, deixant enrere, segons Segura Valero (2006), 50 cadàvers. Però els espanyols no n'havien sortit millor parats: seixanta-quatre ferits, quaranta-set morts i un desaparegut.

El dia després del desastre d'Edchera es reunien a Las Palmas els estats majors de França i Espanya a Àfrica amb l'objectiu d'elaborar un plans que fessin del desert a l'Exèrcit d'Alliberació definitivament. Així, s'estableixen dues operacions: Els francesos realitzarien l'operació *Écouvillon*, que significa escombra, ja que la intenció era "escombrar" el Yeicht Taharir del desert, i els espanyols portarien a terme l'operació *Teide*.

"La directiva general TMA nº1 establecía en lo referente al Sáhara que el objetivo era: Buscar, encontrar y aniquilar a los grupos de rebeldes situados al norte del Sáhara para posteriormente proseguir con la limpieza del centro y del sur del territorio" (Canales i Del Rey, 2006: 154).

Però com ja hem dit en nombroses ocasions l'exèrcit espanyol, es trobava en unes pèssimes condicions, no tenien aigua ni el material necessari i a més, la tropa estava molt poc preparada, molts soldats havien estat enviats sense la instrucció necessària i s'enfrontaven a persones que coneixien perfectament el territori: "No cabe duda de que el panorama en el que se encontraron era más duro, pues faltaba comida, solo tenían una cantimplora de agua para dos días y había que sufrir el rigor del clima, con un calor asfixiante durante el día y frío por la noche. La suciedad, falta de higiene y la molestia de las chinches, piojos y otras incomodidades como la falta de ropa y equipo adecuado, sobre todo el calzado, fueron una constante en toda la campaña, en la que las penurias del ejército español sólo se pudieron superar con esfuerzo y buena voluntad" (Canales i Del Rey, 2006: 158).

A causa d'aquestes males condicions els francesos han de posar a disposició de les tropes 5.000 soldats, 70 avions, mil tones de proveïments per via aèria i 1.500 per via terrestre. Com podem veure, la implicació francesa era plena. "Para comprender la implicación francesa es necesario tener en cuenta que sus tropas se están desangrando a Argelia (que logrará independizarse después de cuatro años de brutal guerra, en 1962) por lo que no puede permitirse perder también Mauritania, y está firmemente decidida a dejar bien claro su poder en esta colonia." (Alcojor, 2006)

La necessitat espanyola de disposar de recanvis, equips, reserves d'aigua i combustible i municions per garantir l'èxit de l'operació va fer que es retardés fins el dia 10 de febrer. Els francesos, en canvi, van entrar el dia 8 en acció.

Es va decidir dividir les operacions: uns van actuar al nord i els altres al sud. En general les operacions van sortir bé, es van trobar amb un Exèrcit d'Alliberació dèbil i desmoralitzat,

patien una falta de resistència organitzada i els europeus es van imposar sense grans problemes. El dia 16 de febrer pot considerar-se el final de les accions per netejar las zona nord i centre del Sàhara. I el dia 25 es dona per tancada l'operació al sud.

Una vegada concloses les accions militars i policials, només quedava avaluar la situació i preparar el Sàhara per un llarg període de pau i reconstrucció.

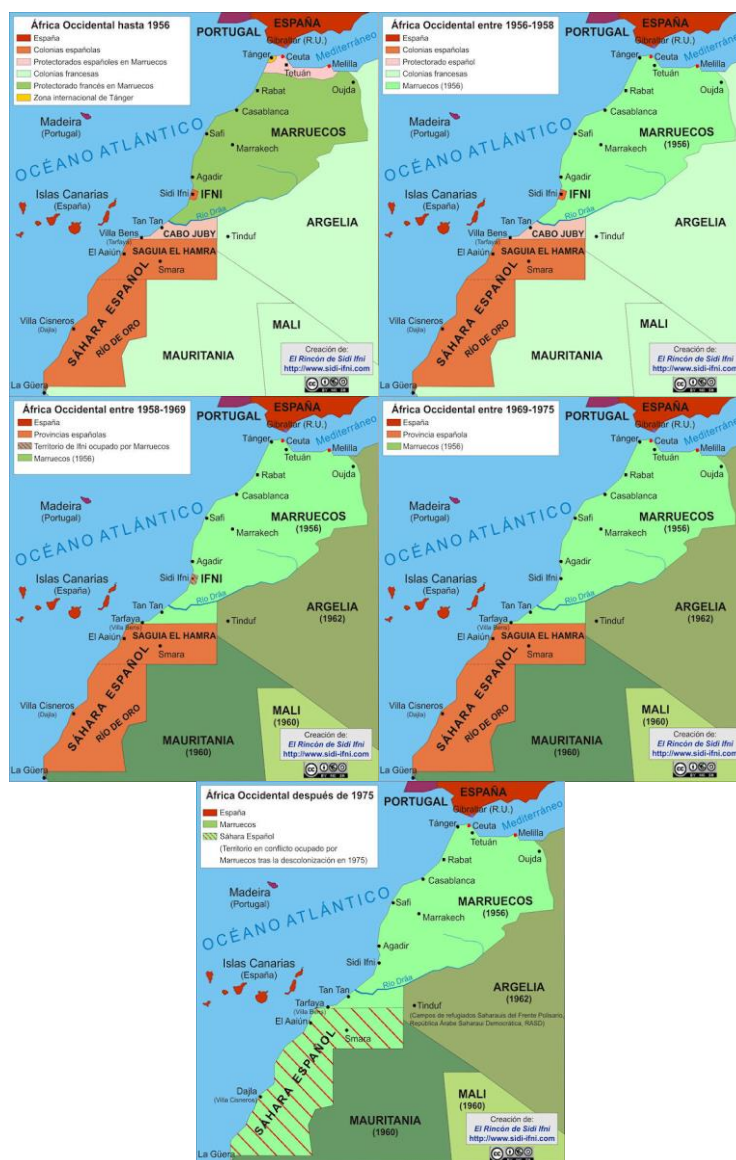
3.3 Final de la guerra

Després de l'estiu de 1958 la calma va tornar a Ifni, poc a poc es va anar tornant a la normalitat i així es va seguir 11 anys. Durant aquell període es van dur a terme importants obres públiques i inversions que van millorar el nivell de les infraestructures. “Pero en esos últimos

11 años, en los sesenta, la ciudad todavía asediada, brilló como un insólito paraíso. No había riqueza alguna, pero el gobierno asfaltó calles, levantó y pintó casas, construyó un extraño e ingenioso puerto a golpe de millones (puerto que los marroquíes abandonarían enseguida). Sidi Ifni floreció como nunca: los militares todavía salían a caballo a cazar gacelas, cobraban su salario hasta multiplicado por tres, paseaban con uniformes blancos, se casaban con gran boato, multiplicaban las fiestas, las partidas de póquer... Y los pocos civiles que completaban la población española vivían como en una película.”¹⁶

És cert que els combatents que han estat a Ifni ens han dit que a la capital es vivia molt millor que a la resta de posicions, però no tots els soldats podien estar a la capital. Miquel Querol, militar a Ifni el 1962 i 1963, ens explica: “Jo estava molt bé, però la major part dels meus companys estaven a la muntanya, sota terra en

Desenvolupament de l'Àfrica Occidental Espanyola des de 1956 fins després de 1975.

Desenvolupament de l'Àfrica Occidental Espanyola des de 1956 fins després de 1975.

Font: Pablo Vázquez

¹⁶ <http://www.elmundo.es/larevista/num137/textos/ifni1.html>

unes trinxeres. Sense aigua, sense llum, sense res... els hi tenien que portar cada dia el menjar i l'aigua i dormien sota terra en unes lliteres amb escarabats, rates, escorpins... Inclús un dia vaig arribar a les muntanyes i em vaig trobar un company que s'estava afaitant amb el cafè amb llet que havia sobrat de l'esmorzar!". Les condicions pels soldats no havien variat massa els anys després de la guerra, el material i l'armament del que disposaven els militars seguia sent antiquat.

Els soldats durant els anys 60 estaven dins d'una "ratonera", Ifni s'havia convertit únicament en la capital i cada vegada tenia menys sentit que els espanyols continuessin allà.

"El terreno era inhóspito, donde no podían vivir ni los lagartos, y los soldados tuvimos que pasar hambre, plagas de langosta, culebras, pulgas, chacales, sirocos. No había nada que justificase la presencia de los soldados españoles, no profesionales, que no obstante, en un alto porcentaje mantuvo alta la moral, convencidos -eficacia de la propaganda del régimen franquista— de que debíamos estar allí y cumplir nuestro deber. Estaba claro que aquello se mantenía porque Marruecos lo toleraba y porque a los militares profesionales y funcionarios civiles les iba bien, pues tenían ingresos tres o cuatro veces superiores a que hubieran obtenido con sus empleos en la Península." (Jorques, 2007: 225) "Al intentar reanudar la vida cotidiana, rota hacía año y medio, solo tus padres te escuchaban. Los demás —familiares, amigos y compañeros— ni sabían dónde habías estado, ni que habías hecho, ni para qué había servido tu sacrificio personal. Algunos te identificaban por el sello de correos tan bonito que llevaba la carta que en su día les enviaste" (Jorques, 2007: 226)

La gent no coneixia Ifni, ni sabien què hi passava. Preguntant als mateixos veterans si ells coneixen la regió o s'havien assabentat del conflicte abans d'anar-hi, tots ens responen que sí, que sabien que alguna cosa estava passant per aquell territori, però no li prestaven gaire atenció, únicament quan veien que els tocava anar a fer el servei militar a Ifni, es preguntaven on era aquell territori i què havia passat allà.

Així els anys van anar passant, fins que el 4 de gener de 1969 es firmi, després d'un període de negociacions, el Tractat de Fez, segons el qual es retornava Ifni al govern marroquí. La decisió es va sotmetre a votació. Segons Pérez García (2003: 219) "tal decisión fue ratificada por las Cortes con desmedidas críticas para una Cámara no democrática, el 22 de abril del mismo año. El resultado de la votación recogerá sorprendentemente 295 votos a favor frente a 66 en contra, 25 abstenciones y 150 ausencias. Para lograr el asentimiento de los sectores más

críticos, el gobierno español tuvo que dismantelar algunos de los pilares propagandísticos que hasta entonces habían justificado con firmeza la posesión del territorio colonial.”

Què és el que el govern “desmenteix”?

1. El govern es veu obligat a reconèixer que Ifni, després de ser reconeguda al 1958 com a província, era una província de naturalesa “funcional”.
2. Afirmar que el territori no té valor estratègic.
3. A més, també es desmenteix la història que afirmava que a Santa Cruz de Mar Pequeña hi havia hagut pesqueries i que, per tant, el territori els era legítim. “Desmintió, [Fernando María de Castiella, ministre d’assumptes exteriors] por fin, la existencia de las antiguas pesquerías españolas de Santa Cruz de Mar Pequeña, puesto que, según su interpretación, se trataban de un fortín en la costa africana construido por Diego García de Herrera para comerciar y realizar razzias que obtendrían mano de obra para las azucareras canarias. Además, no constaba en ningún documento que tal emplazamiento se situara precisamente en el actual Ifni, sino quizás en las inmediaciones de Agadir. A su vez, la ocupación definitiva por el Coronel Capaz el 6 de abril de 1934 se había hecho de modo unilateral, sin contar con los franceses y con una extensión superior a la que correspondía.” (Pérez García, 2003: 220)

A més també es van apuntar un seguit d’arguments militars, estratègics i econòmics pels quals Ifni no sortia a compte:

- Les comunicacions amb la capital eren molt dolentes i, per tant, en el cas que hi haguessin hostilitats, les despeses, tant humanes com materials, del territori serien enormes.
- L’embarcador i l’aeroport estaven en unes condicions deplorables i mal situats.
- Econòmicament Ifni no sortia en absolut rendible: “Según Castiella, se trataba simplemente de «un gran almacén de municiones, provisiones y pertrechos», aludiendo así a que el único motor económico eran las fuerzas españolas y sus funcionarios. (...)El resto de recursos del territorio se limitaban a una fábrica de hielo, una de gaseosas y una agricultura de subsistencia”. (Pérez García, 2003: 220)

Segons Miquel Querol (2015), Ifni costava 20 milions de pessetes al dia.

Així podem veure com el govern espanyol havia utilitzat diverses estratagemes i mentides al llarg dels anys per a mantenir una província que no els sortia rendible per cap banda, ni econòmicament ni militarment.

Tot i que alguns autors difereixen en aquest punt, ja que va ser un conflicte més aviat estrany, la guerra, sota el nostre punt de vista, va ser una derrota total. Més que una derrota, com afirma Miquel Querol, va ser un “despropòsit”. Es va convertir en una guerra i en una posterior ocupació que cada vegada tenia menys sentit i va costar la vida de més de 300 espanyols, 80 desapareguts i més de 500 ferits.

Els espanyols es van passar 11 anys més en aquell territori amb uns motius que són molt qüestionables. Josep Maria Cantijoch, ex veterà, ens explica: “Els soldats eren allà “per guardar la cara”. Oficialment la guerra d'Ifni la va guanyar Espanya pel fet que el marroquins no ens van tirar al mar com era el que pretenien en la invasió feta a la japonesa. Altra cosa fou la realitat ja que d'un territori de 1.500 km² que tenia Ifni, van quedar en poder dels espanyols tan sols un centenar formant un cercle llambrat a la capital (...) Si el van cedir fou amb l'aquiescència diplomàtica dels EUA. Que li convenia jugar la carta del nord d'Àfrica a favor dels marroquins (Cantijoch, 2015).

Cinema Avenida, 1960

Font : Asociación de Veteranos de Ifni del Levante
Español www.aviles.es

Cinema Avenida actualment

Font :
<https://picasaweb.google.com/jomabase/IMAGENESDEIFNI>

Per altra banda, davant d'aquesta inquietant pregunta, l'historiador Joan B Culla ens respon: “Suposo que és per una qüestió d'orgull militar, per una qüestió de principis, i també pel Sàhara, crec que hi ha una relació molt estreta entre el Sàhara i Ifni. Al Règim li interessava més, estratègicament parlant, el Sàhara que Ifni, i un l'altre motiu, a banda de l'orgull

franquista que no podia abandonar aquell territori amb el que estava tan compromès, era el Sàhara, el franquisme té por que si l'any 60 cedeix Ifni, el pròxim sigui el Sàhara.” (Culla, 2015)

Actualment alguns dels veterans d'aquesta guerra retornen a Ifni per recordar vells temps i compartir aquestes experiències que tan poca gent coneix. A Sidi Ifni encara queden algunes de les marques de l'ocupació espanyola: Avui en dia una part de la població a Ifni parla espanyol i queden alguns edificis oficials construïts en aquella època. “La huella de España en esos 35 años sí se borrará fácilmente. España salió de Ifni corriendo, con prisas, llevándose todo y sin ganas de volver. La palabra “Ifni”, como estamos viendo, fue vetada en la prensa y también en el ideario colectivo de todo un país. Había que olvidar. Y se olvidó. España se olvidó inmediatamente de Ifni” (Vidal Guardiola, 2006: 335)

Reconeixement dels soldats

El que van rebre els soldats com a reconeixement d'haver estat a Ifni va ser únicament un diploma. Un fet que ha sigut molt criticat per tots els veterans, Adolfo Cano ens explica: “Recibí el documento acreditativo de la medalla de campaña Ifni-Sahara. La medalla, si la quería, la tenía que comprar. Por dignidad, no la compré”. I com ell, la majoria de soldats, negant-se a pagar per un honor que els pertanyia.

Els veterans d'Ifni porten anys esperant un reconeixement i que aquesta guerra es doni a conèixer. Al cap dels anys i després de realitzar diverses accions han aconseguit una mica d'atenció. Miquel Querol, president de l'Associació Catalana de Veterans d'Ifni és un dels veterans que més esforç ha posat en el reconeixement de la seva estança en aquell territori d'Àfrica i que el servei militar de tants milers d'espanyols no quedi en l'oblit:

“Al final vam aconseguir que el Parlament i el Senat espanyol, l'any 2007, aprovessin una llei, una disposició final novena, a la nova llei de la carrera militar. És a dir, a la nova llei de la carrera militar que es va aprovar l'any 2007 s'hi va afegir aquesta disposició final novena, que deia el següent:

Disposición final novena: Reconocimiento de servicios prestado en el territorio de Ifni-Sahara.

Las cortes generales reconocen la entrega y sacrificio de los que cumpliendo el servicio militar obligatorio estuvieron integrados en unidades expedicionarias de las fuerzas armadas

destacadas en el territorio de Ifni- Sahara y participaron en la campaña de los años 1957 a 1959.”

Segons aquesta llei, als veterans d'Ifni se'ls reconeix el seu servei i teòricament s'elaborarà una llista de participants en la guerra per estudiar posteriorment un reconeixement nominal, però malauradament aquesta llei encara no s'ha complert: “Fa set anys d'aquesta llei i encara no s'ha aplicat. És per això que sovint estem fent gestions i enviant cartes perquè tinguem un reconeixement”

Actualment, es poden trobar força articles de diaris digitals on s'explica la història d'Ifni i s'entrevista diversos veterans que reclamen el reconeixement per haver lliurat aquesta guerra, diaris com per exemple *El Mundo*¹⁷, *La Razón*¹⁸ o *El Confidencial*¹⁹, entre d'altres, han tractat aquest tema i han resultat d'utilitat per a comentar aquest apartat.

Pel que respecte al territori del Sàhara, del qual considerem que també hem d'explicar el seu desenllaç, no va aconseguir la seva independència fins l'any 1975. Però a finals dels anys 60 van començar a aparèixer diversos grups d'independentistes que anaven pressionant i organitzant diverses accions per aconseguir la independència.

Així, el 6 de novembre de 1975 es va organitzar l'anomenada “Marcha Verde”, integrada per 350.000 civils i 25.000 soldats, sota les ordres del rei Hassan II, en què demanaven la descolonització espanyola del Sàhara. Aquesta marxa va pressionar fortament a Madrid, que finalment va accedir a negociar la retirada de la colònia. I el 18 de novembre de 1975, dos dies abans de la mort de Franco, el govern espanyol va aprovar la descolonització del Sàhara Espanyol.²⁰

Després d'un lent procés que va durar més de 2 mesos, Espanya va anar retirant les seves guarnicions, i finalment, el 25 de febrer de 1976, es va arriar la bandera espanyola a l'Aaiún.

Així, s'esborra oficialment el que va ser l'Àfrica Occidental Espanyola, i amb ell la guerra d'Ifni-Sàhara, que amb el pas del temps es convertirà en la guerra “oblidada”.

¹⁷ <http://www.elmundo.es/elmundo/2011/02/19/espana/1298112287.html>

¹⁸ http://www.larazon.es/historico/1450-sidi-ifni-la-guerra-olvidada-OLLA_RAZON_288488#.Ttt1P1Drt8wscs5

¹⁹ http://www.elconfidencial.com/espana/2009-12-20/sidi-ifni-la-guerra-olvidada-de-espana_478060/

²⁰ Informació extreta de: <http://www.rtve.es/rtve/20101006/35-anos-marcha-verde/359560.shtml>

4. Aportació final

4.1 Perquè s'anomena "guerra oblidada"?

Com hem mencionat amb anterioritat, es va haver de fer un replantejament de la idea inicial que eren els mitjans de comunicació dels anys 1957 i 1958 els que havien fet que aquesta guerra fos una guerra oblidada. Amb tota la investigació realitzada ens adonàvem que els diaris parlaven pràcticament cada dia sobre aquest conflicte. No l'anomenaven "conflicte" ni el titllaven de greu, però allà se sabia que alguna cosa passava. Inclús els propis ex combatents ens han explicat en més d'una ocasió, que sí que havien sentit a parlar del territori d'Ifni però que els quedava com una cosa molt llunyana: una guerra a l'Àfrica? Ells no hi tenien res a veure. Fins que els va tocar anar-hi.

Així a mesura que hem anat llegint, hem entès que tot i que el franquisme i la dictadura, van ser una de les peces que va generar aquesta ignorància respecte a la guerra d'Ifni-Sàhara, la transició i el desinterès general de la societat han sigut, sota la nostra opinió, el factor principal pel qual aquesta guerra s'anomena actualment guerra oblidada, ignorada, oculta, silenciada, entre altres.

La majoria de documents llegits afirmen que va ser el franquisme el que provoca aquesta desinformació, però tot i això hem trobat diverses fonts que expliquen que va ser més aviat la transició i els anys posteriors el que la van convertir en una guerra "oculta" o "oblidada". Posem com a exemple el llibre *Ifni: La prensa y la guerra que nunca existió* o l'article del diari ABC *Ifni: la guerra que España libró con Marruecos a sangre y fuego*. Des de la nostra posició recolzem aquesta teoria.

Una vegada el conflicte es va acabar, ja no va tornar a tenir cap tipus d'importància mediàticament parlant i els anys posteriors van anar fent que s'oblidés. En l'actualitat, és un episodi que ni tan sols es menciona en les classes d'història. El mateix Joan B. Culla, professor d'història a la Universitat Autònoma de Barcelona, ens comenta que no l'explica als seus alumnes de primer de carrera. El motiu? Té molt poques sessions i no va ser un conflicte prou important com altres de la història.

Això ens porta al tercer motiu pel qual considerem que s'anomena guerra oblidada: El desinterès de la societat. La guerra d'Ifni va ser una guerra breu on tampoc hi van enviar centenars de milers d'espanyols com en altres guerres i, a més, estava situada al Marroc i la

majoria de persones amb prou feines sabia localitzar aquell territori en un mapa. Els anys han anat passant i aquest conflicte, tot i ser la última guerra colonial que va viure Espanya, s'ha quedat enrere i en l'actualitat resulta un tema d'interès per a poques persones.

Així, podem concloure que la guerra té aquest sobrenom a causa dels tres motius explicats anteriorment i no exclusivament a causa dels mitjans de comunicació.

4.2 Estudi dels mitjans de comunicació de l'època

A partir de la recerca d'articles dels anys 1957 i 1958, i com s'ha anat explicant al llarg d'aquest treball, els mitjans de comunicació van manipular tota la guerra d'Ifni. Els diaris emetien notes del Ministeri de l'Exèrcit, idèntiques en tots els diaris, on només es donaven informacions de caire optimista. L'estudi de les notícies de l'època, ens ha permès fer-nos una idea del tipus de manipulació que vivia la premsa a Espanya. Al llarg del treball hem anat comparant fets concrets amb les notícies que apareixen als diaris i ens ha sorprès al veure fins a quin punt es maquillava la veritat. Mentre hi havia persones que perdien la vida, les notícies narraven el bon esperit dels soldats als territoris d'Ifni.

Creiem que Franco va realitzar una estratègia internacional molt dolenta que queda reflectida en els mitjans de comunicació. En un primer moment es presentava com a aliat i millor amic del Marroc, una vegada començada la guerra – i sabent que el seu enemic principal era el Marroc- continuaven tractant-los molt benèvolament, mentre en publicaven articles de premsa estrangera que sí que els culpava directament. Després, es culpava al comunisme de la guerra, usant explicacions incongruents per intentar trobar el suport internacional (sobretot d'Estats Units). Es van passar mesos atacant als francesos en els mitjans de comunicació i posteriorment, una vegada van descobrir que els francesos els eren necessaris, els lloaven. Si es segueixen les notícies que parlaven de la guerra d'Ifni i dels possibles motius i orígens d'aquesta es podien veure moltes incongruències que demostraven que l'organització d'aquell territori era nefasta.

Per tant, la lectura atenta de les notícies de l'època també ens ha fet veure com funcionava la política i què és el que li interessava al Règim en aquell moment. Franco i el seu orgull, van impedir que la realitat sortís a la llum, que no se sabés exactament qui era l'enemic, fins que al final Ifni va anar desapareixent dels mitjans de comunicació.

Però a més, també hem descobert al llarg d'aquest treball que existeix un bon nombre de guerres oblidades en l'actualitat, guerres que segueixen latents a tot al món i que a causa dels

mitjans de comunicació sembla que no existeixin. Així doncs, també hem pogut reflexionar sobre la influència que exerceixen els mitjans així com el poder polític en la societat actual. Les guerres oblidades no són cosa només de fa 60 anys, per sort avui en dia tenim altres vies per a informar-nos, però abans no existia ni internet ni les xarxes socials i l'única informació que es rebia en temps de dictadura franquista no era molt objectiva.

4.3 Valoració Personal

Crec que La guerra d'Ifni, és una guerra que no té sentit. És una guerra que va ser inútil. Quin era el motiu real pel qual Franco va empènyer als espanyols a aquella guerra? No hagués sigut més senzill haver marxat directament i haver-nos evitat tants morts? L'orgull del cabdill no ho podia permetre. Ifni era un territori que no produïa res i del que no s'obtenia cap tipus de benefici, però hi vam estar des del 1934 fins al 1969. Els soldats vivien en unes condicions pèssimes, ja no només en els anys de la guerra, sinó també posteriorment. Coincideixo doncs en aquest punt, després d'haver realitzat tota la investigació pertinent, en el que ens va dir Miquel Querol, president de l'Associació Catalana de Veterans de Sidi Ifni, durant l'entrevista que li vam realitzar: La guerra d'Ifni va ser un "despropòsit".

Personalment, després d'haver realitzat treball, considero que tot i que la guerra d'Ifni no va ser una guerra molt gran, ni llarga, ni direm important per Espanya -perquè Espanya no tenia cap tipus de paper important en aquell territori i l'únic motiu pel qual hi restava era per l'orgull de Franco- no s'ha donat la suficient importància a una guerra que va ser real.

Les guerres oblidades probablement existiran sempre, nosaltres hem intentat posar el nostre gra de sorra, perquè com a mínim una surti a la llum. Esperem que aquest treball serveixi com a petit homenatge a totes aquelles persones que hi van perdre la vida, als ferits i als supervivents, sobretot a aquests últims, ja que porten molts anys intentant fer-se sentir.

5. Bibliografia

Llibres

- Canales. C y M. Del Rey (2010) *Breve historia de la Guerra de Ifni-Sáhara*, Madrid: Ediciones Nowtiles. (Format Ebook)
- Casas de la Vega, R. (1985) *La última guerra de África (campaña de Ifni Sáhara)*, Madrid: Colección Adalid.
- Grijelmo, A. (2001) *El estilo del periodista*, Madrid: Taurus.
- Grupo Unidad Editorial (2006) '1957. Los tecnócratas cambian la cara del régimen'. *El Franquismo Año a Año: Lo que se contaba y ocultaba durante la dictadura*, vol. 17, Madrid: Unidad Editorial S. A.
- Jorques, M. (2009) *Ifni 1961 – 1962 Memorias de un soldado*, Alicante: Manuel Jorques Ortiz.
- Rodríguez, P. (1994) *Periodismo de investigación: técnicas y estrategia*, Barcelona: Paidós.
- Segura Valero, G. (2006) *La guerra que silenció Franco*, Madrid: Ediciones Martínez Roca.
- Vidal Guardiola, L. M. (2006) *Ifni: La prensa y la guerra que nunca existió*, Madrid: Almena.

Articles acadèmics

- Bosque, A. (1992) "Paracaidistas en Ifni – Tiliuin" [en línea] <http://www.ifniville.com/document_files/document_D002541254041439.pdf> [Consulta març 2015]
- Cano, A. (2014) "Ifni- Sahara: cronología de una guerra" [en línea] <http://www.sidi-ifni.com/index.php?option=com_content&task=view&id=670&Itemid=107> [Consulta març 2015]
- González Sáez, J.M. (2013) "Ifni en el No-DO (1943-1969)" [en línea] <<http://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4783267.pdf>> [Consulta març 2015]
- Hunter Lee, M. (2013) "La investigación a partir de historias: manual para periodistas de investigación". [en línea] <<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002264/226457S.pdf>> [Consulta abril 2015]
- Jorques, M. (2014). "¿Fue Ifni, legalmente, una provincia española?" [En línea] <<http://www.avile.es/relatos-sobre-ifni-2/269-ifue-ifni-legalmente-una-provincia-espanola>> [consulta març 2015]

- López García, B. (2013) "El Sahara y las relaciones hispano-marroquíes" [en línea] <<http://www.usc.es/revistas/index.php/rips/article/download/1576/1525>> [Consulta març 2015]
- Pardo, R. (2006) "Una relación envenenada: España y Marruecos 1956-1969" [en línea] <http://espacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:500391/n5_politicaHispanoMarroquideCastiella.pdf> [Consulta febrer 2015]
- Pérez García, G. (2003) "La falacia histórica sobre la colonia de Ifni" [en línea] <<http://revistas.ucm.es/index.php/HICS/article/viewFile/HICS0303110207A/19367>> [Consulta abril 2015]
- Pérez García, G. (2006) "La guerra de Ifni y la falsa culpabilización al comunismo internacional por parte del régimen franquista" [en línea] <<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:8Tp9xZIT9NQJ:www.ehu.es/zer/eu/hemeroteca/gaia/La-guerra-de-Ifni-y-la-falsa-culpabilizacin-al-comunismo-internacional-por-parte-del-rgimen-franquista/275+&cd=1&hl=es&ct=clnk&gl=es>> [Consulta març 2015]
- Piñero, M.R. (2006) "Los convenios hispano-norteamericanos" [en línea] <<http://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2479566.pdf>> [Consulta abril 2015]

Articles diaris digitals

- Aguado, J. (2010) "Sidi Ifni: la guerra olvidada". *La Razón* [Internet] 18 de juliol. Disponible: http://www.larazon.es/historico/1450-sidi-ifni-la-guerra-olvidada-OLLA_RAZON_288488#.Ttt1u3eTKSUoMGW [consulta febrer 2015]
- Bárbulo, T. (2007) "IFNI LA Guerra que perdió Franco". *El País* [Internet] 18 de noviembre. Disponible: http://elpais.com/diario/2007/11/18/eps/1195370811_850215.html [Consulta gener 2015]
- Camino, C. (2009) "Sidi Ifni: la Guerra Olvidada de España". *El Confidencial* [Internet]. 20 de desembre. Disponible: http://www.elconfidencial.com/espana/2009-12-20/sidi-ifni-la-guerra-olvidada-de-espana_478060/ [Consulta març 2015]
- Soro, M. (2007) "El último preso de Sidi Ifni". *Diariovasco.com* [Internet]. 28 de desembre. Disponible: <http://www.diariovasco.com/20071228/al-dia-local/ultimo-preso-sidi-ifni-20071228.html> [Consulta març 2015]
- Viar, A. (2011) "Veteranos de Sidi Ifni, en pie de guerra". *El Mundo* [Internet] 19 de febrer. Disponible: <http://www.elmundo.es/elmundo/2011/02/19/espana/1298112287.html> [Consulta gener 2015]

- Villarejo, E. i Villatoro, M. (2014) "Ifni: la guerra que España libró con Marruecos a sangre y fuego". ABC [Internet] 4 de febrer. Disponible: <http://www.abc.es/historia-militar/20130118/abci-ifni-guerra-espana-libro-201301171321.html> [Consulta gener 2015]

Webgrafia

- <http://www.elmundo.es/larevista/num137/textos/ifni1.html>
- <http://www.rtve.es/alacarta/audios/documentos-rne/documentos-rne-ultima-guerra-espana-ifni-sahara-1957-1958-14-04-08/34715/>
- <http://historiassecretasdeifni.blogspot.com.es/>
- <http://relatosdelaguerradeifni.blogspot.com.es/>
- <http://pirineosenguerra.blogspot.com.es/2014/03/segura-valero-en-ifni-combatimos-con.html>
- <http://www.rtve.es/rtve/20101006/35-anos-marcha-verde/359560.shtml>
- <http://forodeculturadedefensa.blogspot.com.es/2013/03/la-guerra-olvidada-sidi-ifni-y-ii.html>
- http://www.defensa.gob.es/gabinete/multimedia/audioteca/2009/11/DGC_091124La_ultimaguerradeEspana_trsc.html
- www.sidi-ifni.com
- <http://www.avile.es/fotos>
- <http://hemeroteca.abc.es/>
- <http://www.lavanguardia.com/hemeroteca/index.html>

Entrevistes

- Bolart, Miquel. Paracaigudista durant la guerra d'Ifni (1957-1958). entrevista personal. Barcelona, abril 2015.
- Cano, Adolfo. Ex combatent de la guerra d'Ifni (1957-1958). Entrevista per correu electrònic. Febrer 2015.
- Cantijoch, Josep Maria. Oficinista a l'Estat Major del General-Governador Mariano Zamalloa. Entrevista per correu electrònic. Abril 2015.

- Culla, Joan B. Historiador i professor d'història a la Universitat Autònoma de Barcelona entrevista personal. Barcelona, abril 2015.
- Jorques, Manuel. Soldat el Grup d'Ifni nº 1 durant els anys 1961 i 1962. Entrevista per correu electrònic. Març 2015.
- Mérida, Francisco. Ex combatent de la guerra d'Ifni (1957-1958).. Entrevista per correu electrònic, febrer 2015.
- Querol, Miquel. Membre del cos sanitari de Sidi Ifni durant els anys 1962 i 1963. Entrevista personal. Almacelles, abril 2015.
- Vázquez, Pablo. Creador i webmaster del "Rincón de Sidi Ifni". Entrevista per correu electrònic. Març 2015.

3. Relat de la mort d'Ortiz de Zárate i notícies dels detacaments assetjats

A B C. VIERNES 6 DE DICIEMBRE DE 1957. EDICIÓN DE LA MAÑANA. PAG. 49

fuera de la ley. Porque el Ejército de Liberación congregó a los nacionalistas más exaltados, dispuestos a luchar por el retorno del Sultán. Y una vez restaurado éste en el Trono carecía de razón de ser su existencia. Por eso desapareció de derecho, aunque de hecho se haya manifestado su permanencia oculta con acciones solapadas o agresiones abiertas como ésta de que ha sido objeto Ifni, un territorio en paz resguardado por los colores de la bandera de España.

Es evidente, sin embargo, que estas banderas, con efectivos variables pero siempre crecientes, necesitan una ayuda exterior, ajena. Abandonados a sus propios recursos no podrían subsistir en parte alguna y menos aún en una zona desértica como la que ahora utilizan para sus operaciones. Cuentan con armas, algunas de fabricación española y otras de origen francés, como los fusiles de nueve cartuchos "Tassio", de modelo antiguo. Pero necesitan otra clase de ayuda. Y no es aventurado pensar que de modo directo o indirecto les ponga apoyo de la Unión Soviética, tan interesada en África—objetivo número uno de la política rusa, según ha manifestado recientemente el propio Kruschchev—y de modo especial en África Occidental, como lo revelan los recientes movimientos realizados por el Kremlin para situar sus peones sobre este gigantesco tablero de ajedrez que es el mundo. Se tienen noticias de que en un puerto de un país del bloque soviético hay preparada una expedición de armamento con destino al Ejército de Liberación. Sólo espera una oportunidad para llegar a su destino. Quizá la agresión contra Ifni fuera un intento para facilitar el camino a las armas. En fecha

reciente se descubrió en Ceuta otro cargamento de material bélico, enmascarado con documentación falsa que lo hacía aparecer como maquinaria. Y estas armas iban parar a manos de quienes las emplean ahora contra España, aunque respondiendo a un plan de más amplia concepción. Porque, instigado desde Moscú, el Ejército de Liberación persigue en definitiva la desintegración de Marruecos, la separación del país del bloque

occidental. Para Rusia es fundamental: la subversión en el Norte de África, espaldas de Europa y garantía del Mediterráneo.

El nacionalismo exaltado, latente todavía en muchos espíritus, favorece la tarea.

Es confuso y misterioso cuanto rodea a las actividades del Ejército de Liberación. Son muchas preguntas las que quedan sin respuesta. Aunque ciertamente puede adueñarse el contenido de éstas.

JUVENTUD Y HEROISMO

Antonio Ortiz de Zárate—Tono, como le decían—ha sabido dar nuevo brillo a la familia de soldados y de caballeros en que había nacido.

Un bisabuelo suyo, coronel, quizá general, estaba gravísimo, esperando la muerte, y al acercarse el Viático se irguió a duras penas, con enorme esfuerzo, y dijo:

—Que me pongan el uniforme; yo no puedo recibir a Dios en la cama.

Le vistieron de uniforme, se puso de hinojos en el suelo, camufló y murió en paz.

El padre de Antonio perdió la vida al frente de sus tropas en los albores de nuestra guerra, cuando ya la bandera española ondeaba en Pegozain y Rializ, tras un rudo asalto.

Tono dibujaba muy bien; en ocasiones se le invitó a que abandonase las armas y se consagrara a un arte que podría darle más dinero. Enamorado de su vocación, respondía siempre: "Yo no puedo ser más que militar."

Presentaba su destino. La sangre le hervía cuando pensaba en el honor de batirse por la patria. Un día dijo a quien le reprochaba que continuase en pie estando enfermo:

—Yo no me moriré en la cama, ¿qué te crees?, yo moriré al frente de mis tropas.

Y ha muerto con esa belleza sin par que esmalta y avivola las esperanzas floridas de un héroe joven.

A su madre, que le recomendaba lo que las madres españolas recomiendan a los hijos que arriesgan la vida, Tono la había contestado al despedirla embarcando para Ifni:

—Estoy siempre a bien con Dios; estate tranquilo.

A los jóvenes españoles que se preguntan qué es España, la figura admirable de Antonio Ortiz de Zárate y Sánchez de Movellán, parece querer responder con su tranquilo y sencillo heroísmo: España es, todavía, un pueblo donde la juventud sabe tener ilusiones y morir sin miedo por ellas.

LA HEROICA ACCIÓN DEL TENIENTE ORTIZ DE ZARATE

Las Palmas de Gran Canaria 5. Doña Mariana Sánchez de Movellán, madre del teniente Ortiz de Zárate, fallecido heroicamente en Ifni, se encontraba en esta capital desde que supo que su hijo había resultado herido y esperaba su llegada al hospital de esta plaza.

Sobre la heroica acción en que el teniente Ortiz de Zárate, con sus paracaidistas, se batió contra el llamado Ejército de Liberación, el jefe del Estado Mayor del Gobierno Militar de Las Palmas, teniente coronel Prada, medalla militar, dice: "El teniente Ortiz de Zárate, con veintidós años, gran seriedad, alegría juvenil, compañerismo y bondad, era querido y admirado por todos en la bandera Paracaidista. El sábado 16 de noviembre se recibió en Sidi-Ifni un "radio" de la posición del zoco Telata pidiendo el envío urgente de un médico y una ambulancia para evacuar unos heridos graves. La posición estaba cercada por cientos de bandoleros. El teniente Ortiz de Zárate, con la sección de paracaidistas, fue encargado de llevar al médico y la ambulancia a través de unos 30 kilómetros de terreno escabroso y lleno de enemigos. Ortiz de Zárate, con un espíritu admirable y arrostrando toda clase de fatigas y privaciones, llegó hasta unos tres kilómetros de la posición. Durante más de ocho días el teniente y su sección lucharon contra un enemigo infinitamente superior en número, pero cumpliendo su misión avanzaron sin desmayo para socorrer a los cercados en Telata. Y me consta—siguió diciendo el teniente coronel Prada—que éstos recibieron con gran alegría a los paracaidistas, al verlos aparecer en las lomas próximas."

Se conoce una anécdota que habla con entusiasmo del temple de la madre del teniente Ortiz de Zárate, al contar ella misma que el último abrazo que envió a su hijo en carta que le fue lanzada en la posición cercada, lo hacía extensivo a todos sus compañeros en nombre de las madres de ellos. Cifra.

ABC (Madrid) - 06/12/1957, Página 49

Copyright (c) 2010 ABC S.L. Madrid, 2009. Queda prohibida la reproducción, distribución, puesta a disposición, comunicación pública y utilización, total o parcial, de los contenidos de esta web, en cualquier forma o modalidad, sin previa, expresa y escrita autorización, incluyendo, en particular, su mera reproducción y/o puesta a disposición como resúmenes, reseñas o revistas de prensa con fines comerciales o directa o indirecta lucrativos, o la que se vincule con cualquiera de éstos.

LA DEFENSA DEL TERRITORIO DE IFNI

Nuestras tropas liberaron ayer las posiciones de Tiugsa y Zoco El T'Zenij, últimas que quedaban cercadas por las bandas agresoras

Han llegado a Madrid los restos de los tenientes Ortiz de Zárate y Polanco, caídos gloriosamente en la defensa de nuestro territorio

Derecho y deber de España

Gulmista es el centro de organización y reclutamiento del llamado «Ejército de Liberación», fuerza armada y de choque del «distrito», oficialmente integrado en el Ejército real marroquí pero que, en realidad, está efectuando sus correrías por medio de bandas anárquicas que no reconocen otra ley que el bandolerismo suelto. En los cuarteles de dicha organización no se expone, precisamente, el retrato de Mohamed V, sino el del secretario del «distrito», Al-Jalal el Fassi, que, por cierto, según a la noche hostilidad española, vivió varios años en Madrid.

El Fassi es el «gobernador» de los asuntos del Sahara, y luego decir que este cargo de nombramiento real le da la mayor libertad y elasticidad de movimiento, sobre todo dado el carácter del terreno en que actúa y la laxitud de la administración del reino de Marruecos que, la verdad sea dicha, nunca pudo implantarse más allá de donde llegaba, por medio de sus fuerzas adictas, el brazo de los sultanes.

Las bandas del «Ejército de Liberación» son las que han atacado los puestos españoles de la provincia de Sidi Ifni, las que se infiltran en el Sahara francés para atacar los convoyes y las que asaltaron a las indómitas familias de toreros del faro internacional de Bojador. Para esa talla los acuerdos internacionales, el derecho de gentes y la gratitud no constituyen remoras ni escorpiones en las cortas de un tal y se las alarga en sangre.

En realidad, por incoherencia que sea para las potencias occidentales y para España y Francia en primer lugar, debe preocupar de una manera fundamental al Gobierno de Rabat, es decir, al Rey de Marruecos, a su legítimo heredero, al presidente Si Bekkaj y nada al ministro de Asuntos Exteriores, señor Balaichou, que por muy del «distrito» que sea ha de sentir fuertemente la responsabilidad y la prudencia del alto puesto que ocupa.

Hay bien fáciles de identificar manojos el llamado del «Ejército de Liberación», que nunca se distinguió por su aspecto físico al trazo y a la distancia, porque sus componentes son más bien izquierdistas y republicanos y sólo seales de acuerdo en gobernar a su antojo y sin oposición alguna; lo que explica los asonadas contra personalidades disidentes y la prohibición de cualquier otro partido que no sea, precisamente, el «distrito».

Final y sus amigos desean crear zonas de tréfic en todas partes e impedir, sobre todo, que las potencias de Occidente sigan con plenitud de derechos en el continente africano, plataforma aptísima para saltar a Europa y, consiguientemente, esencial para la defensa de nuestro continente. Esto explica el «bandolerismo» y el armamento del «Ejército de Liberación».

Fue bien: España ha hablado ya por medio de la nota de su ministro de Asuntos Exteriores y todo el mundo puede estar seguro de que, contra los banderos en primer término, manifestamos nuestros derechos y soberanía y exigimos la estabilidad de las fronteras y el orden en las mismas. Es nuestro derecho, por una parte y por otra nuestro deber, del que nunca desistiremos, respecto de la civilización y la defensa de Europa y de todo el Occidente.

Nota del Ministerio del Ejército

Madrid, 7. — El Ministerio del Ejército ha facilitado a la siguiente nota: «Las columnas de nuestras tropas, que operan en el territorio de Sidi Ifni, han liberado las posiciones que fueron agredidas por las bandas armadas del llamado Ejército de Liberación, han alcanzado en el día de ayer posiciones que dominan la expresión de Tiugsa. Su liberación continúa siendo normal, venciendo las resistencias adversarias.

La mayoría del tiempo ha permitido la eficaz acción de la aviación de cooperación, que continúa efectuando ataques a las agresoras cerca de nuestro territorio.

Las bajas enemigas han sido muy numerosas, sin que se hayan podido contabilizar. Por nuestra parte, hemos de lamentar la muerte del teniente Polanco caído gloriosamente al frente de sus tropas de cazadores «oficiales» paracaidistas y la de un soldado.

Las columnas que liberaron a las guarniciones de Tiugsa y Zoco El T'Zenij, últimas posiciones españolas que quedaban cercadas por las bandas agresoras en el Territorio de Ifni, — Cifra.

Tiugsa y Zoco El T'Zenij, liberados
«Sidi Ifni, 6 (siguiente). — A las 12.30 horas de Ifni, nuestras tropas han liberado a las guarniciones de Tiugsa y Zoco El T'Zenij, últimas posiciones españolas que quedaban cercadas por las bandas agresoras en el Territorio de Ifni, — Cifra.

Muerte del capitán legionario don Venancio Pérez Guerra
La Palma de Gran Canaria, 7. — En el Hospital Militar de esta plaza, ha fallecido el capitán legionario, don Venancio Pérez Guerra, que recibió graves heridas al repetirse varias veces la agresión de que fue objeto un convoy español en las cercanías de el Aun (Sahara español). — Cifra.

Imposición de la Medalla Militar al cadáver del teniente Ortiz de Zárate, en Sidi Ifni
Misa por las almas de los oficiales caídos
Las Palmas de Gran Canaria, 7. — Se celebró en la catedral de Sidi Ifni, según las

ceremonias, la imposición de la Medalla Militar al cadáver del teniente Ortiz de Zárate, en Sidi Ifni.

Salud, Fuerza y Desarrollo Físico

USTED TRIUNFARÁ en su deporte favorito mediante nuestro curso en PREPARACIÓN FÍSICA DEPORTIVA. GUÍE SU SALUD Y SUPRIMA LA OBESIDAD con nuestro tratamiento en GIMNASIO FÍSICO. Confíe para ello en el Instituto de Cultura Física por CORRESPONDENCIA, más experimentado de Europa. Solicite INFORMACIÓN GRATIS a: Instituto Internacional de Cultura Física, Asesor de Deportes 8047, BARCELONA.

del oficial Ortiz de Zárate, un íntimo amigo suyo y el comandante Polanco, hermano del teniente fallecido. — Cifra.

Don Joaquín Ortiz de Zárate, hermano del héroe, en Madrid

Barajas, 7. — Proceso de los Estados Unidos llegó en avión a la ciudad del diplomático español, don Joaquín Ortiz de Zárate, hermano del teniente paracaidista del Ejército de Tierra, don Antonio, muerto en acción de guerra, en Sidi Ifni. — Cifra.

Llegada a Getafe de los restos de los dos tenientes muertos en acción de guerra

Esperaban en el aeropuerto los ministros del Ejército y del Aire y otras personalidades.

Getafe (Madrid), 7. — Los cadáveres de los héroes oficiales don Antonio Ortiz de Zárate y don Antonio Polanco Meléndez, han llegado esta tarde en avión a Getafe, procedentes de Las Palmas. Acompañados por el capitán don Mariano Sánchez de Novallas, la señora de la Torre de Trastámara, su hermana, respectivamente, de don Antonio Ortiz de Zárate, y el comandante de Estado Mayor don Luis Polanco, hermano del teniente don Antonio Polanco.

En el aeródromo fueron recibidos por los ministros del Ejército, teniente general Barroso y don Aire, teniente general Díaz de Leizaola, capitán general, don Agustín Muñoz Grandes, el jefe de Estado Mayor Central, teniente general Alameda, el capitán general de la Primera Región, teniente general Barrantes, el subsecretario del Ejército, general Carrasón Verde, el director general de la Guardia Civil, teniente general don Eduardo Sáenz de Burago, el gobernador militar de Madrid, general Alanguin; los generales Cordero, Gálvez, Llanos del Toro, y numerosos jefes y oficiales de distintas armas y cuerpos del Ejército.

Familiares presentes

También asistieron a la recepción de los cadáveres, don Antonio Ortiz de Zárate, Tapia madre y esposa respectivamente, del teniente Polanco, y sus hermanas, don Ernesto y doña María Teresa; padre y hermano de don Antonio Ortiz de Zárate, don Joaquín Ortiz de Zárate, hermano de la hija de don Antonio Ortiz de Zárate, don Joaquín Ortiz de Zárate, y numerosos compañeros de los dos héroes caídos.

En la capilla ardiente

Los cadáveres fueron expuestos sobre dos pequeños túmulos situados ante los hangares. Un capellán del Ejército del Aire, don Juan María, celebró una misa por las almas de los dos héroes caídos.

Formadas las tropas en dicha explanada, el gobernador militar, general Gómez Zamalloa, pronunció un discurso de fé. El generalísimo Franco le medalla Militar al cadáver del teniente Ortiz de Zárate. Esta sencilla ceremonia fue muy emocionante.

A hombros de sus compañeros de armas, fueron llevados los restos de los oficiales Ortiz de Zárate y Polanco, hasta las oficinas de «Alberca» donde testimoniaron el pesame a los familiares de ambos oficiales, todos los compañeros de armas. Poco después fueron llevados los ataúdes hasta el aeródromo.

Un momento que revivió como emoción fue cuando el capitán Sánchez Díaz, que hizo entrega de todos los objetos personales a la madre de Ortiz de Zárate y al hermano del oficial Polanco.

A la una y veinte de la tarde desfiló el «D.C.C.» en que iban a España los restos de los héroes oficiales. Los acompañaban la madre, hermana y esposa de

Allocución del gobernador general de África Occidental española don Mariano Gómez Zamalloa

Las Palmas de Gran Canaria, 7. — El gobernador general de África Occidental Española, don Mariano Gómez Zamalloa, ha dirigido la siguiente allocución a las guarniciones y población civil del territorio de Ifni: «España, al ver dada a conocimiento de la opinión pública española la nota informativa sobre el cobarde ataque de las bandas armadas del pomposamente llamado «Ejército de Liberación» sobre nuestro territorio, y en la que tan fielmente se refleja la reacción de nuestro Gobierno, no se quedó callar por más tiempo la profunda emoción que en estos momentos me embarga, y, con el corazón y mis sentimientos profundamente afectados, quiero que llegue a vuestro conocimiento la felicidad sincera y emotiva que nuestro Caudillo, el Generalísimo Franco, os ha dirigido, por mi mediación, agradeciendo el brillante y heroico comportamiento de toda la guarnición, sin distinción de Ejército y de la población civil, que como un solo hombre, desafiando todos los peligros y sin importar sacrificios, se han puesto en pie de guerra para defender en todo momento el nombre de nuestra querida España y la integridad de nuestro territorio, cuya defensa se nos ha confiado.

«Uno a la felicidad de nuestro Caudillo la más propia, y quiero que sea la satisfacción y alegría que vuestro comportamiento me produce, y estoy seguro de que con unidades como las que en estos momentos integran nuestro Ejército, y la actuación valerosísima y heroica de la guarnición y Marina y la colaboración tan entusiasta y patriótica de los elementos civiles armados, España entera puede confiar en nosotros.

«También mi felicitación y agradecimiento a estas abnegadas mujeres españolas madres y esposas que, con total renuncia y con el mayor patriotismo, han soportado todos los sacrificios y peligros y nos han confortado con su ayuda espiritual y su presencia en todos los momentos difíciles.

«Un recuerdo emocionado y sincero para los que han caído, con la seguridad de que el sacrificio de sus vidas será nuestro estímulo, y no descanzaremos hasta vengar su muerte y liberar el territorio de enemigos comunistas encubiertos que hoy hollan nuestro suelo.

«Como pequeña muestra del heroísmo y alto espíritu militar que leemos entre los gloriosos defensores de nuestras posiciones del campo voy a aprender uno de los partes rogados al azar, entre otros varios. Este parte que él viene del Ténis y me lo envía el teniente comandante de dicha posición.

«Todos orgullosos de combatir a sus órdenes. No necesitamos socorro. Podemos esperar todavía mucho tiempo. No somos héroes, ni general, pero si estos banderos nos dan ocasión, demostraremos nuestra entereza. Todos a sus órdenes y ¡Viva España!»

«Con españoles con este temperamento, con este corazón y con este entusiasmo no hay qué temer a nada ni a nadie. ¡Viva España!» — Cifra.

Brillante actuación de nuestra aviación

Las Palmas de Gran Canaria, 7. — Acerca de la actuación de la Aviación española se ha recibido de Sidi Ifni la siguiente información:

«Un sentimiento de verdadera admiración y sincero reconocimiento hacia nuestra heroica aviación es el sentir unánime de toda la guarnición y población civil del territorio.

«Si bien nuestra aviación es el arma más joven de los Ejércitos de España, con su brillante actuación en esta campaña de Ifni ha demostrado sobradamente ser digna heredera de nuestra estirpe y poseedora de los más altos valores morales y espirituales de su condición de española.

Desde el comienzo de las hostilidades y durante toda la semana, los «jueves» y los «viernes» han pasado triunfante por los cielos de Ifni los colores gloriosos de nuestra bandera, y desde el día hasta las primeras horas de la noche se ha mantenido familiar el constante de

su motor, en una actividad incesante, que señalaba el cumplimiento de un servicio tras otro, en un ir y venir ordenado

La Marina, en auge de Ifni

Las Palmas de Gran Canaria, 7. — En una información recibida de Sidi Ifni, se dice así:

«No podía faltar nuestra heroica Marina en esta hora grande del territorio de Ifni, y con gran alegría hemos visto en nuestra playa las siluetas aéreas de los cruceros «Capitán», «Clemente Nájera» y «Alfonso de Cervera».

Nunca nuestra Marina ha estado presente de cualquier acontecimiento militar en que España haya intervenido, y en esta ocasión no podía menos que estar presente, para que, con su colaboración y entrega, se completara la defensa de nuestro territorio.

«En la mañana de la semana, los «jueves» y los «viernes» han pasado triunfante por los cielos de Ifni los colores gloriosos de nuestra bandera, y desde el día hasta las primeras horas de la noche se ha mantenido familiar el constante de

T-C-TAC
JUGUETES ORIGINALES

LOS MEJORES CAJES **LA GARZA** LA MEJOR MALTA

en millones de hogares

TORNADO

MULTI-RAS

REDACCION
Y ADMINISTRACION
Pdaya, 28
TELÉFONOS: 2-41-28
2-41-29
2-41-30

LA VANGUARDIA

ESPAÑOLA

SUSCRIPCION
Barcelona: Un mes 41'—
Un trimestre a 120'—
Provincias: Un trimestre a 120'—
Edición especial por avión
Un trimestre a 130'—

Precio de este ejemplar: 1'50 Ptas.

Miércoles, 4 de diciembre de 1957

En el LXV aniversario del nacimiento del Caudillo

Su Excelencia el Jefe del Estado español y Generalísimo de los Ejércitos nacionales, don Francisco Franco Bahamonde, cumple hoy sesenta y cinco años de edad, puesto que nació en el Ferrol el día 4 de diciembre de 1892. Esta fecha, que se celebra en privado en la existencia de cada hombre, tiene, en el caso de nuestro Caudillo, una importancia trascendente e histórica, como histórica ha sido y es la vida del Generalísimo, cuya personalidad excede totalmente del marco de las fronteras españolas para inscribirse, por derecho propio, en el ámbito geográfico y en la dimensión histórica de Europa y del mundo.

En la plenitud de su salud y clarividencia hallan los sesenta y cinco años de edad al Jefe del Estado español, a Dios gracias, que cabe de celebrar también el cincuentenario de su gloriosa vida militar. Fiel a su providencial destino, tan cargado de eminentes servicios a la causa de la Religión, de España y de la civilización, esta fecha de cumpleaños del Caudillo adviene para hallarle, como siempre, asido al timón de las conveniencias y del prestigio de la Patria, que tiene en él al más celoso de los vigías y al más celoso de los paladines.

En esta confianza en que todos descansemos y en este fervoroso deseo en que todos conaguemos elevamos al Altísimo nuestras paces para que él conserve largamente la vida y las fuerzas de Su Excelencia, Caudillo de la guerra y de la paz, de la vida y de la guerra, a quien debemos respeto, amor y obediencia perpetuos.

LA VANGUARDIA, leal como vez más a sus acendradas convicciones, eleva su felicitación más cordial al Generalísimo y en este día de su cumpleaños le reitera su admiración inmarcescible y su adhesión sin la más leve sombra de tibieza.

Continúan con éxito las acciones de nuestras tropas en el territorio español de Ifni

Los rebeldes han asaltado y saqueado el faro internacional de cabo Bojador

Imposición de la Medalla Militar al cadáver del teniente Ortiz de Zárate, muerto heroicamente en combate

Operaciones de las columnas españolas

Madrid, 3. — El Ministerio del Ejército ha facilitado la siguiente nota: «En el día de ayer continuaron con gran éxito las acciones de nuestras tropas para limpiar de rebeldes el territorio español de Ifni, siendo alcanzados todos los objetivos propuestos. Se liberó el importante nudo de comunicaciones de Tzelahde Shuia, tomando contacto con su guarnición, a la que se encontró con insignificantes espíritus tras los brillantes combates que han mantenido durante los pasados días. Esta zona ha sido totalmente limpiada de rebeldes.

Continúa apremiándose una disminución del espíritu combativo de las bandadas rebeldes, a causa del duro quebranto a que se les viene sometiendo por nuestras tropas. En las anteriores acciones se les recogieron nueve muertos y se les hicieron varios prisioneros. Nuestras fuerzas no sufrieron bajas.

Otra de nuestras columnas que operan en el territorio establecido contacto con una sección de paracaidistas que llevaba combatiendo nueve días contra bandas muy superiores en número. Su jefe, el teniente Ortiz de Zárate, había acumulado heroicamente junto con otros cuatro legionarios paracaidistas y catorce de ellos se encontraban heridos.

Pese a ello, esta unidad había venido avanzando varios kilómetros, batallando brillantemente y defendiéndose cuando no podía avanzar hasta que en esta situación y con un espíritu elevadísimo fue liberada por nuestras columnas. Al cadáver del teniente Ortiz de Zárate se le ha impuesto la Medalla Militar por orden superior. — Cifra.

Nota oficial del Ministerio del Ejército

Ataque de una banda de mulhecheros al faro de Cabo Bojador

Madrid, 3. — El Ministerio del Ejército ha facilitado la siguiente nota: Durante el día de hoy, las acciones de limpieza de nuestras tropas en el territorio de Ifni, han prosiguido normalmente.

Ante la circunstancia de que el faro internacional establecido en Cabo Bojador se encontraba rodeado por una gran cantidad de mulhecheros, y que las repetidas llamadas por radio quedaban ineficaces, se dispuso realizar un reconocimiento para averiguar las causas de ello.

Puertas de la Marina española desembarcaron en sus inmediaciones y procedieron a efectuar el reconocimiento ordenado. Informando a su vez de haberse encontrado con que los dos torres de los mulhecheros y sus familias habían desaparecido. Examinaron el interior de la torre y se hallaron deshabitada. Resulta de este hecho, que los mulhecheros, que habían sido objeto de un asalto a mano armada por parte de una banda de mulhecheros, de las que con el pretexto de buscar a la Marina, se habían infiltrado en el Sahara.

Los mulhecheros han sido saqueados y averiguado gravemente por este asalto, siendo todos heridos de muerte. El Ministerio de Marina ha enviado a los navegantes que el faro no puede transmitir señales para que adopten las necesarias precauciones al navegar próximos a esta costa. — Cifra.

Dolores Impresión en Las Palmas

Las Palmas, 3. — Ha sido inminente en esta ciudad el sentimiento de luto producido por el barbafo ataque de que han sido víctimas los faros de Cabo Bojador, llevado a cabo por las bandadas rebeldes del llamado Ejército de Liberación.

Esta noticia corrió como la pólvora por toda la ciudad, impresionando de forma particular en el ambiente marino, que se ve privado de una señal especialmente importante en la costa de Río de Oro. La incalificable agresión, se comenta, muestra no sólo una absoluta falta de respeto a cuanto constituye norma de los países civilizados, sino los feroces instintos de los agresores, que no han vacilado en sacrificar seres inocentes, que se hallaban prestando un servicio para su bien común como represalia cobarde de sus reveses con las fuerzas españolas. — Cifra.

La campaña de infundios del diario «Al Alam» de Rabat

Sidi Ifni, 3. (Urgente). — En los círculos militares de esta capital ha sido objeto de repetidos comentarios, no expresados de la natural indignación que producen las falsedades, la noticia publicada por el diario de Rabat «Al Alam» en su campaña de infundios, y que ha sido difundida por algunas agencias extranjeras, según la cual las posiciones españolas de Tiliuin están siendo atacadas con cañones capturados a nuestras tropas.

Tras desmentir rotundamente la afirmación de «Al Alam», se comenta que mal podían haber sido capturados tales cañones cuando ni en las posiciones ni en las operaciones que hasta ahora se han desarrollado, se ha empleado artillería. Se afirma que el tal ataque se produce con artillería española, entra en lo posible que fuese la que el Gobierno español entregó a raíz de la independencia, aunque se asegura que, en honor a la verdad, no se ha ocurrido en ninguna posición española ataque alguno con artillería. — Cifra.

Más informaciones latificadas

Sidi Ifni, 3. (Urgente). — El diario «Al Alam» de Rabat, continuando sus actividades informativas, acerca de los incidentes en el territorio español de Ifni, publica noticias de su enviado especial, según las cuales nuestra aviación ha bombardeado un poblado marroquí y las operaciones de desembarco de tropas españolas han sido impedidas por el fuego de los cañones. Ambas noticias, carecen de todo fundamento y destinadas a proporcionar una información localmente falsa de la situación, han sido desmentidas sin lugar a dudas por los círculos militares de esta capital. Aseguran dichos círculos y en comentario general, que «Al Alam» está desarrollando una peculiar operación en su suma de redacción que en nada se parecen a cuanto sucede en la realidad. — Cifra.

Comentarios de la Prensa tetuana de habla española

Tetuán, 3. — La Prensa de habla española de la zona norte de Marruecos ha publicado con amplitud el artículo del comendante de policía internacional Pedro Gómez Aparicio, en el «Boletín de Lucha», de Madrid, acerca de Ifni. Tanto «El Faro», de Ceuta, como el «Diario de África», de Tetuán, conceden gran espacio al artículo, así como a la difusión que ha tenido en el mundo. — EFE.

Normas sobre determinados ingresos en el Tesoro

Madrid, 3. — Todos los organismos y entidades afectados por la obligación de realizar ingresos en el Tesoro por devengos satisfechos durante el año 1956, como consecuencia de las previsiones contenidas en el artículo quinto de la ley sobre mujeres de haberes a los funcionarios públicos de 12 de mayo de dicho año y decreto de 14 de diciembre siguiente, remitirán, según la orden del Ministerio de Hacienda, que hoy publica el «Boletín Oficial del Estado», a la Intervención General de la Administración del Estado, en el improrrogable plazo de treinta días, a contar de la fecha de publicación, un certificado de cada cuerpo, plantilla o especialidad de funcionarios a los que hayan satisfecho remuneraciones, en que conste la liquidación detallada del importe a ingresar con arreglo a aquel precepto.

En el caso de que las instancias liquidadoras no concurran la totalidad de los funcionarios pertenecientes a dichos cuerpos, plantillas o especialidades, se consignará, con respecto a los exceptuados, su categoría y clase, sueldo que percibían, y la cantidad de las asignaciones que les hayan sido satisfechas. Asimismo, se justificarán, en su caso las excepciones de ingreso que tengan su origen en lo que se determina en el párrafo segundo del artículo tercero del decreto de 14 de diciembre de 1956. — Cifra.

Los ministros de Industria, Gobernación y Obras Públicas regresan a Madrid

Valencia, 3. — El ministro de Industria, señor Pradell, salió por carretera con dirección a Madrid, a las once y media de la mañana.

El ministro de la Gobernación, a quien acompañaba el gobernador civil, estuvo primeramente en la Catedral y luego en la Iglesia del Patriarca, donde administró el valiosísimo Muro que allí se guarda, y más tarde, en el Museo Nacional de Cerámica, a don Juan Martín.

Por su parte, el ministro de Obras Públicas visitó diversos centros. Ambos ministros, así como todo el resto que los acompañaba en su viaje a Canarias, emprendieron viaje de regreso a Madrid, desde el día de hoy. — Cifra.

Un médico español aisla el virus de la gripe actual

Facilita con ello la preparación de vacunas

Madrid, 3. — El doctor Albadalejo y García Benquerena, aplicando métodos y técnicas experimentales, ha logrado aislar por primera vez el virus de la gripe en su actual epidemia española, según hoy ha publicado el diario «El Mundo».

Para su parte, el Ministerio de Obras Públicas visitó diversos centros. Ambos ministros, así como todo el resto que los acompañaba en su viaje a Canarias, emprendieron viaje de regreso a Madrid, desde el día de hoy. — Cifra.

CORTES DEL REINO

Labor de la Comisión que estudia el proyecto de reforma del Reglamento de las Cortes

Madrid, 3. — La comisión especial que preside don Juan José Salas, para estudiar el proyecto de reforma del reglamento de las Cortes españolas, se viene reuniendo desde hace tres días, en sesión por la mañana y por la tarde, en las dependencias de la Presidencia del Gobierno, examinando las tesis y sus emendaciones que se habían presentado a la totalidad del mismo. La primera reunión de cada una de ellas, defendiendo sus puntos de vista y se celebrará que probablemente mañana podrá emitir, el oportuno dictamen. — Cifra.

El subsecretario de la Marina Mercante, en Vigo

Presencia las pruebas de dos buques pequeños

Vigo, 3. — El subsecretario de Marina Mercante, almirante Jauregui, acompañado de altas personalidades de la Subsecretaría y navieras, pasó unas horas en Vigo para presenciar las pruebas de los dos primeros buques pertenecientes a una serie que se construye en los astilleros Igozabal para la pesca del salmón.

Estos dos barcos, denominados «El Marqués» y «El Marchoso», quedaron en puerto por la tarde. Desplazan cada uno 10 toneladas, con capacidad para pesca de 300 toneladas; 40 metros de eslora y casco de acero. Producirán a bordo corriente eléctrica con motores de 300 Kw. Constarán al pescador a bordo también, y su tripulación será, para cada uno, de veinte hombres. Las pruebas han sido satisfactorias. — Cifra.

Su cocina tiene cucarachas... por eso V. quiere

Cucal Cruz Verde Elimina hasta las del tipo "resistente"

SOLAVIT "110"

Tranquilizante vitaminado. Le permite vivir feliz y optimista impidiéndole ser víctima de su propio nerviosismo. DE VENTA EN FARMACIAS

¿USA MAQUINA ELECTRICA?

Use la nueva loción para antes de afeitarse con cualquier maquinilla.

Sea cual sea su máquina afeitadora, antes de rasurarse, use Electric Shave de Williams.

1. Limpie... el sudor y frotar el corte.

2. Prepare la barba para ser afeitada más aprisa.

3. Lubrifique el corte para un afeitado más cómodo.

WILLIAMS Electric Shave

Todo el que camina anda como Jesús, sobre el mar...

Nochebuena en alta mar camino del Sol

Nochevieja en New York, con la % SATURNIA (24000 TONELADAS DE ADOQUE)

desde BARCELONA el 20 de diciembre de 1957 y regreso desde NEW YORK el 3 de enero de 1958

20 días a bordo y 4 días a disposición en NEW YORK

PRECIOS MINIMOS IVA Y VUELTA:

1.ª CLASE, 26.640 - CABINA, 21.420 - TURISTA, 16.800 PTAS. (sin impuestos)

NOTA: Los pasajeros podrán regresar con cualquier otro barco de la Compañía, destino a LISBOA-CIBRALTA-BARCELONA y puertos italianos según itinerario. Se agotan los viajes. Los pasajeros al salir de la estación en Nueva York.

ITALIA - Navigazione - SARMA - Agencias gen. - Valles en España - Av. José Antonio, 403 - Tel. 22 64 77

Han sido liberadas las últimas posiciones españolas cercadas por las fuerzas agresoras en Ifni

Los cruceros «Canarias», «Méndez Núñez» y «Miguel de Cervantes» han llegado a aquellas aguas

«España entera puede confiar en nosotros», dice el general Zamalloa a las fuerzas a su mando

Nota del ministerio del Ejército

Las columnas de nuestras fuerzas que operan en el territorio español de Ifni, limpiando de bandoleros su suelo y liberando las posiciones que fueron agredidas por las bandas armadas del llamado Ejército de Liberación, han alcanzado en el día de hoy, venciendo las resistencias adversas, la completa liberación del territorio.

La mejoría del tiempo ha permitido la actuación de las fuerzas de mar, que castiga duramente a las bajas enemigas han sido muy numerosas. Por nuestra parte hemos de decir que los soldados de nuestras tropas han regresado a sus bases, sin haber sufrido ninguna pérdida.

Guarniciones liberadas

Sidi Ifni 7 (Urgente). A las 10 horas de Ifni, nuestras tropas han liberado las guarniciones de Tugsa y Zoco el T'Zenin, últimas posiciones españolas que quedaban cercadas por las bandas agresoras en el territorio de Ifni.—CIFRA.

La Marina no podía faltar

En otra información recibida de Sidi Ifni se dice así:

«No podía faltar nuestra heroica Marina en esta hora grande del territorio de Ifni, y con gran alegría hemos visto en nuestra playa las siluetas airoas de los cruceros «Canarias», «Méndez Núñez» y «Miguel de Cervantes».

Nunca nuestra Marina ha estado ausente de cualquier acontecimiento militar en los que España haya intervenido; y en esta ocasión no podía menos que estar presente, para, con su colaboración y entrañable hermandad con los Ejércitos del Aire y de Tierra, unidos en causa común para defender el nombre de España y el honor de los Ejércitos, asegurar el completo éxito de la misión en que estamos empeñados.

Bien venidos a Ifni.—CIFRA.

La actuación del Ejército del Aire

Las Palmas de Gran Canaria 7. Acerca de la actuación de la Aviación española se ha recibido de Sidi Ifni la siguiente información:

«Un sentimiento de verdadera admiración y sincero reconocimiento hacia nuestra heroica Aviación es el sentir unánime de toda la guarnición y población civil del territorio. Si bien es nuestra

teriores campañas, y las más por oficiales bisoños, pero animados del mejor espíritu y decisión, se han comportado con extraordinario heroísmo y valentía, con una seguridad y absoluta destreza, porque se sabían responsables y conocedores de el sostenimiento de los puestos que tan bravamente combatían sus hijos y unos infantes dependían, en gran parte, de su actuación y pericia.

Aun está próximo el precedente de la brillante y gloriosa actuación de nuestra Aviación en las pasadas campañas de la Guerra de Liberación y de Rusia, en las que aquellos valerosos y heroicos caballeros de la Aviación, como García Morato, Haya y tantos otros, crearon una escuela que hoy ha fructificado tan favorablemente entre estas nuevas promociones de pilotos y grandes soldados como los que tan gallardamente se batían hoy en nuestro territorio.

Los nombres de Tugsa, Tiliuin, Tenin, Mesti y Telata, quedarán grabados eternamente en nuestra memoria de infantes y aviadores, como símbolo de una cooperación y entrañable hermandad, que sólo ha sido posible porque unos y otros, en un constante y absoluto desprecio de los peligros y privaciones, se han sabido responsables y depositarios del honor de los Ejércitos y defensores del nombre sagrado de nuestra querida España, pendientes sólo de su actuación.

La Infantería española, representada aquí por ese puñado de heroicos combatientes de los puestos y de las unidades que hoy se encuentran en Ifni para la defensa e integridad del territorio, y las demás Armas y Servicios del Ejército de Tierra, queremos expresar públicamente a nuestros gloriosos y queridos compañeros del Aire el testimonio de nuestra camaradería y el reconocimiento por su brillante actuación, y hacemos votos para que esta colaboración, una vez más sellada por los lazos indisolubles de la sangre de los que cayeron, sea nuestro estímulo y guía en las futuras operaciones para la defensa de la madre Patria.—CIFRA.

Vibrante allocución del general Zamalloa

Las Palmas de Gran Canaria 7. El gobernador general de Africa Occidental Española, don Mariano Gómez Zamalloa, ha

INDUSTRIA ELECTRICA
F. BENITO DELGADO

S. A.

tras las obras de reforma realizadas en su local, se complace en comunicar que

desde mañana lunes

reanudará su contacto con el público en la tienda-exposición:
ADOLFO RODRIGUEZ JURADO, 8.

7. Comentarios de la prensa extranjera sobre la guerra d'Ifni

EDICIÓN
Y ADMINISTRACIÓN
Pelayo, 28
TELÉFONOS 61-41-3
61-41-3
61-41-3

LA VANGUARDIA ESPAÑOLA

Precio de este ejemplar: 2 Ptas.

Prosigue, con éxito, la acción militar española en el territorio de Ifni

«La intervención del famoso Tercio y de los bombarderos —comenta el diario francés «L'Aurore», pondrán rápidamente fin a la acción de los insurgentes que pudieron sorprender a algunos puestos»

Menor actividad de las bandas rebeldes

Madrid, 2. — En Ifni prosiguen con éxito las acciones de nuestras fuerzas, acuciando una menor actividad en las bandas rebeldes. Se ha establecido la normalidad en las posiciones de Arbaa el Mesti, que ha sido liberada, ahuyentando a las bandas que pretendían sobre ella, a las que se ocasionaron numerosas bajas.

Cerca de El Aitun un numeroso grupo de rebeldes atacó un convoy propio. La escuadra del mar repelió rápidamente la agresión poniendo en fuga a los atacantes. Hasta ahora van recogidos 16 muertos y gran cantidad de armamento y municiones, sobre el lugar en que se desarrolló el encuentro. Por nuestra parte, tuvimos que lamentar dos muertos y cinco heridos. — Cifra.

Impresión en los medios políticos de Rabat, solución pacífica

Rabat, 2. — La impresión en los medios políticos de esta ciudad, es la de que se busca activamente una solución pacífica a la cuestión de Ifni, aludiendo con interés los desplazamientos del embajador marroquí en España, el Sr. Asaad, entre Madrid y Rabat. — EFE.

Comentarios de la Prensa francesa

«Ifni —dice «Le Monde»— es una concesión perpetua a España».

París, 2. — Varios órganos de los más destacados de la Prensa francesa comentan los sucesos de Ifni.

«Le Monde» señala que al tiempo de Mr. Mohamed V a presentarse en los Estados Unidos como defensor del orden marroquí y a la vez a la paz, se hacía público que importantes elementos del Ejército de Liberación, refractario hasta ahora a los llamamientos a la integración en las Reales Fuerzas Armadas, habían lanzado un ataque en regla a los puestos fronterizos españoles de Ifni.

Indica el periódico que el territorio de Ifni es una concesión perpetua a España con arreglo al Tratado de Tetuán de 1860, y que la presión armada no será nunca un medio apropiado para conseguir la renuncia de España a sus derechos.

Además de empeorar las relaciones hispano-marroquíes —continúa «Le Monde»—, los sucesos de Ifni suscitan cuestiones espurias y, en particular, comprometen las esperanzas que en algunos departamentos las propuestas hispano-marroquíes, sobre Argelia, así como el prestigio internacional y la autoridad interna de Mohamed V, aumentan a la vista de sus difíciles relaciones con ciertos elementos del Ifni, más o menos mezclados en el asunto de Ifni, ni a la vista de su impotencia para controlar los confines del Sahara.

Juicio crítico de «L'Aurore».

«L'Aurore» con la firma de Henry Benard, declara que la lucha desencadenada hace unos días en Ifni, tiene evidentemente que liquidarse con el éxito del contranque español, lo mismo que resultó del anuncio de «Al Luma» de la entrada de las huestes de Ben Hamu en la capital del territorio. La intervención del famoso Tercio y de los bombarderos pondrá rápidamente fin —añade— a la acción de los insurgentes que pudieron sorprender a algunos puestos.

Señala el periódico el origen de los derechos de España sobre el antiguo terri-

torio de Santa Cruz de Mar Pequeña, variado del Tratado de Marrakech de 1787 y confirmado por el tratado de Tetuán de 1860, y agrega que ante cualquier pretensión contraria a estos derechos el Gobierno español no vacilará en someter el caso al Tribunal de Justicia, y que el litigio del embajador en Rabat, señor Alcover, no ha carecido sin duda de firmeza.

El ataque a Ifni es una operación inspirada por agentes comunistas.

«L'Attaque a Ifni» dice «Le Monde».

Por su parte, «Le Drapeau du Mali de Toulouse», publica una crónica en la que después de citar el desarrollo de las relaciones hispano-marroquíes en estos últimos meses, se refiere a las hipótesis que circulan en torno a las causas del ataque de los rebeldes, y cita, entre otras cosas, la de que el llamado Ejército de Liberación no está controlado por el Gobierno marroquí y que se trata de una operación inspirada por agentes comunistas para apoderarse de las bases noroccidentales y conseguir a los irregulares un puesto en el Atlántico.

Añade que por otra parte, todo parece indicar que el Generalísimo Franco no aceptará en ningún caso negociar bajo la presión de cualquier fuerza en Marruecos.

Después de otras consideraciones, agrega: «El argumento de que todo esto ha sido preparado por el Ejército de Liberación permite que no se cargue al Gobierno con los efectos de esta empresa, señalando que estos efectos pueden ser la eficaz intervención de las Fuerzas españolas para poner orden en la situación de Ifni. Madrid no tiene por costumbre bromear con su población». — EFE.

En Gran Bretaña

La Agencia Reuter recoge el editorial de la «Hoja del Lunes», de Madrid.

Londres, 2. — La Agencia británica de noticias Reuter ha divulgado en su servicio de información general un resumen del artículo publicado por el director de la agencia E.F.E. y de la «Hoja del Lunes» de Madrid, Pedro Gómez Aparicio, sobre el conflicto de Ifni. «El comentarista —dice la citada agencia británica— afirma en la «Hoja del Lunes» que es necesario para el Gobierno marroquí esclarecer su autoridad sobre el Ejército de Liberación marroquí».

«Gómez Aparicio —agrega Reuter— escribe: «La cuestión de Ifni ha revelado que el Ejército de Liberación, que perturba la paz y seguridad de los vecinos de Marruecos, permanece al margen de toda autoridad».

Añade el comentarista: «El restablecimiento de esta autoridad es la tarea más urgente que tiene ante sí el Gobierno de Rabat. La mejor prueba de que el Gobierno marroquí no tiene autoridad sobre el Ejército de Liberación es la coincidencia de la visita a los Estados

Unidos de Mohamed V, visita que necesariamente ha de quedar afectada por la agresión contra Ifni». — EFE.

También la United Press ha destacado el editorial

Nueva York, 2. — En su servicio general, la agencia United Press ha difundido el editorial de Madrid la siguiente información: «El más destacado de los comentaristas de política internacional de España, Pedro Gómez Aparicio, escribe en el periódico «Hoja del Lunes» de Madrid, que el ataque marroquí contra Ifni, ha coincidido con la visita de Mohamed V a los Estados Unidos».

«Gómez Aparicio dice: «La mejor prueba de que el Gobierno de Marruecos no ejerce control alguno sobre el Ejército de Liberación es la coincidencia de un viaje que ha de resultar insubordinado a la política y a la posibilidad de que el Ejército de Liberación cuente con el respaldo de ciertos sectores extremistas del Ifni que hoy gobierna el país, ante el comentarista».

«Después de expresar la opinión de que la política y ciertos problemas internos pueden haber sido causa del comienzo de la lucha en la ausencia del Rey de Marruecos, Gómez Aparicio precisa que los resultados de esta lucha tendrán repercusiones internacionales. «Mohamed V se encuentra en los Estados Unidos —dice el periódico— para solicitar, a lo menos tres veces, una ayuda económica directa; la primera: segunda, un acuerdo sobre las bases militares norteamericanas en el territorio marroquí; y, tercera, un apoyo para la propuesta de mediación conjunta para Tunes en el problema argelino, con la esperanza de llegar eventualmente al establecimiento de una futura federación norteafricana». — EFE.

Repercusión en la Prensa libanesa

Líbano, 2. — La Prensa libanesa de la noche, y la prensa nacional, han difundido un amplio extracto de la crónica publicada en la «Hoja del Lunes» de Madrid, por el comentarista de política internacional, Pedro Gómez Aparicio, sobre el problema de Ifni. Los vespertinos locales insertan también un resumen de la última nota del Ministerio de Ejército, y otro de las palabras pronunciadas por un portavoz del Ministerio de Asuntos Exteriores, en respuesta a declaraciones hechas en la Embajada de Marruecos en Madrid, ante la Prensa extranjera. — EFE.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

Tetuán, 2. — Radio Tánger, en sus emisiones en árabe, francés e inglés, ha difundido ampliamente el artículo del comentarista de política internacional Pedro Gómez Aparicio, publicado hoy en la «Hoja del Lunes» de Madrid, sobre Ifni.

En Radio Tánger

MADRID, MARTES
24 DE DICIEMBRE
DE 1957 - EJEMPLAR
1,50 PESETAS

ABC

DIARIO ILUSTRADO
AÑO QUINCAGESIMO
NUMERO 16.159
96 PAGINAS

NO SE REGISTRAN ACTIVIDADES DE IMPORTANCIA EN LOS TERRITORIOS ESPAÑOLES DE AFRICA OCCIDENTAL

SE HAN PRODUCIDO ALGUNOS TIROTEOS EN IÑI Y SAHARA

El faro de Cabo Bojador, ocupado por fuerzas de Tierra y Marina, entra en servicio

CUARENTA Y SIETE MUERTOS ENTRE CABOS Y SOLDADOS

El Ministerio del Ejército facilitó anoche la siguiente nota:

"Desde el pasado día 12 no se han registrado actividades de importancia en nuestros territorios de la costa occidental de África. Tan sólo en Iñi algunos tiroteos contra partidas, a las que se ocasionaron bajas.

En el Sáhara, el pasado día 22, una unidad del Tercio, de guarnición en El Aiun, que realizaba una expedición de reconocimiento, a 20 kilómetros de su base, se encontró a una partida adversaria, con la que abrió fuego, poniéndola en fuga. Cogieron sobre el terreno 20 muertos, entre ellos el jefe de la partida, además considerable cantidad de armas, municiones, víveres y documentos. También se hicieron algunos prisioneros. Fuerzas de la Marina y un fuerte destacamento del Ejército de Tierra embarcaron en Cabo Bojador, ocupando el faro y poniéndolo en servicio.

A la lista del total de bajas propias facilitadas en nota anterior de este Ministerio, hay que añadir cuatro oficiales y veintiséis soldados, heridos durante las operaciones. Se hace constar que de la cifra de bajas facilitada en aquella lista hay que deducir siete individuos de tropa, cuya muerte no ha sido comprobada con exactitud, por lo que se les da como desaparecidos. Con ello la cifra total de muertos desde la iniciación de las operaciones es de 47, entre cabos y soldados."

LAS RELACIONES DE BAJAS, EN LOS GOBIERNOS MILITARES

El Ministerio del Ejército ha comunicado a nuestra Redacción que las listas nominadas de las escasas bajas que han sufrido las tropas españolas en el Sáhara español y territorio de Iñi han sido remitidas a los gobernadores militares de cada provincia, adonde podrán dirigirse cuantas personas deseen ser informadas, a partir del día 26 del actual.

El Ministerio del Ejército ha dado también atribuciones a los gobernadores militares para auxiliar a cuantos familiares de los muertos y heridos deseen trasladarse a Las Palmas o a la localidad donde se encuentre el hospital al que hayan sido evacuados éstos, así como a facilitar mayores datos sobre la forma en que se han producido las bajas de sus deudos.

FELICITACION DE PASCUAS DEL GENERAL BARROSO

Por el ministro del Ejército han sido cursados los siguientes telegramas:

Ministro del Ejército a capitán general de Canarias (Santa Cruz de Tenerife).

A B C en Sidi-Iñi

«HEMOS VENIDO EN NAVIDAD...»

A COMPARTIR RANCHO, Y DIANA, Y FRAZADAS, Y PAN Y VINO CON LOS SOLDADOS DE ESPAÑA

El director de "Blanco y Negro", D. Torcuato Luca de Tena, que, como decimos en nuestras páginas de hucograbado, salió en la mañana de ayer, en avión, rumbo a Sidi Iñi como corresponsal de A B C, nos envía esta madrugada su primera crónica. No podemos prometer a nuestros lectores que la transmisión, debida en la madrugada de hoy al celo del director de "Blanco y Negro", sea tan rápida en días sucesivos. Pero hemos tenido fortuna en su primera crónica, escrita pocas horas después de su llegada a Iñi.

Sidi-Iñi 23. (Crónica de nuestro enviado especial.) No hemos sido paracaidados en Iñi para cablegrafiar lecciones de Geografía; ni para hacer la historia de Santa Cruz del Mar Pequeña; ni para reproducir el mapa de 1860; ni para delimitar los límites de la zona de Iñi. Hemos venido a Iñi a servir de puente entre su heroica y abnegada generosidad y la inquietud, el celo y el amor de sus lejanas familias; a acordar, en fin, la distancia entre los reunidos en torno al fuego hogareño y los hermanos o los hijos o los padres ausentes de los suyos por estar presentes en la vanguardia africana de España.

rras inhóspitas y predesérticas mantienen gallarda, callada y sacrificadamente el honor de España y el prestigio de Europa.

Hemos venido a compartir con los soldados el rancho y la diana, la manta de las blancas, el vino y el pan. Hemos venido a servir de puente entre su heroica y abnegada generosidad y la inquietud, el celo y el amor de sus lejanas familias; a acordar, en fin, la distancia entre los reunidos en torno al fuego hogareño y los hermanos o los hijos o los padres ausentes de los suyos por estar presentes en la vanguardia africana de España.

Hemos venido a pasar la Navidad con los soldados. Y a lo que Dios quiera mandar. —Torcuato LUCA DE TENA.

noticia entrañable de cuantos en estas tie-

"Pido V. E. que en estas Pascuas visite mi nombre heridos hospitalizados en esas Islas y con unos donativos en especies les lleve el recuerdo de todo el Ejército español y mio propio. Barroso."

Ministro del Ejército al general Zamalloa, gobernador general del A. O. E. Sidi Iñi. "Con motivo Nochebuena y Pascuas que V. E. y sus valientes tropas pasarán este año en honrosa misión defensa indiscutibles derechos de España, reciban todos, aviadores, marinos de guerra y mercante y fuerzas de nuestras gloriosas Armas, Cuerpos y Servicios, la más cordial y efusiva felicitación en nombre propio y Ejército de Tierra, pidiendo al Altísimo que acople en su seno a nuestros gloriosos caídos y os ayude a todos en esa noble empresa, en la

que podéis estar seguros que os acompaña el sano pueblo español y con el corazón vuestro ministro. Barroso."

EMISIONES ESPECIALES DE RADIO NACIONAL

La Dirección General de Prensa envía para las fuerzas destacadas en Iñi ejemplares de los diarios nacionales de las últimas fechas y Radio Nacional de España dedicará, durante estos días de Navidad, emisiones especiales también dedicadas a aquellas unidades.

CAMPAÑA DE RADIO JUVENTUD DE MELILLA

Melilla 23. Radio Juventud de esta ciudad ha culminado su patriótica campaña, que ha durado cuatro días, para la recogida de donativos con destino al aguinaldo de los soldados españoles destacados en Iñi. La población melillense, con admirable entusiasmo patriótico, ha rivalizado entregando sus donativos en metálico y en especie, aparte de otras importantes cantidades que han sido recaudadas en las ininterumpidas subastas de diversos objetos donados por comercios y particulares. Dos locutores salieron a la calle con la banda de música y cornetas del Frente de Juventudes. El éxito de la subasta ha sido extraordinario. —Cifra.

DONATIVO DE LA DIPUTACION LERIDANA

Lérida 23. La Diputación acordó conceder un donativo de cinco mil pesetas con destino al aguinaldo de los combatientes españoles en Iñi. —Cifra.

Contra el estreñimiento crónico

NORMACOL

Fotografies d'Ibni al llarg de tot el període d'ocupació

Font: Manuel Jorques

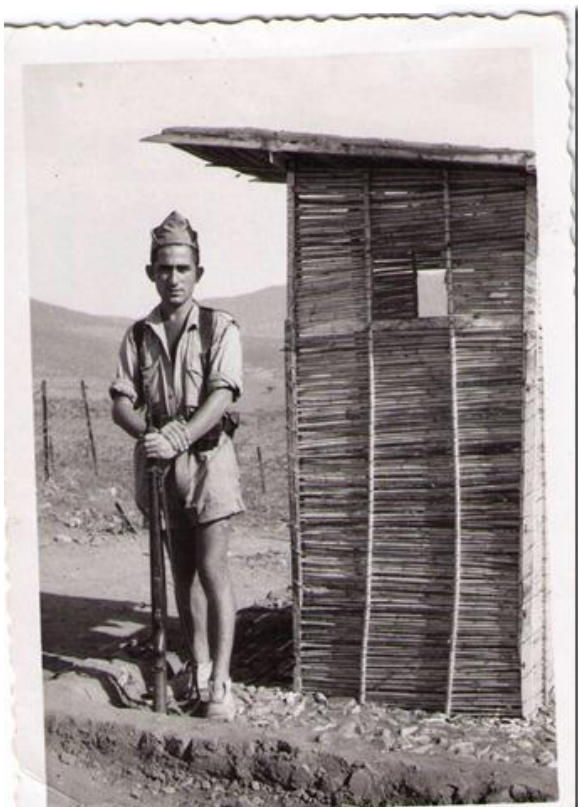
Font: Manuel Jorques

Font: Manuel Jorques

Font: Manuel Jorques

Font: Manuel Jorques

Font: Manuel Jorques

Font: Manuel Jorques

Font : Asociación de Veteranos de Ifni del Levante

Español www.aviles.es

Font : Asociación de Veteranos de Ifni del Levante

Español www.aviles.es

Font: Manuel Jorques